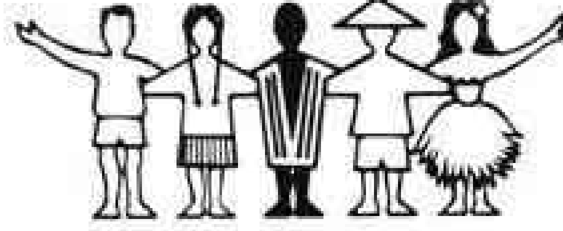
SORUN

BİRLİKTE SOSYALİST DERGİ

Sayı: 11-12 Eylül'89 Fiyatı: KDV Dahil 3000 TL.

☐ **Sırrı Öztürk**	: BİRLİK VE PARTİ TARİH BİZE HANGİ GÖREVİ YÜKLÜYOR?
☐ **Mennan Evren İsmail Yıldırım Oğuz Öder Coşkun Adalı Temel Demirer**	: BİRLİK VE AYRIŞMA DİYALEKTİK BİR BÜTÜNDÜR
☐ **Aykut Akbaş**	: PARTİLEŞME YOLUNDA BİRLİK
☐ **İşçi Birliği**	: ÇAĞRICILARIN ORTAK YÖNELİŞİ VE SINIFSAL KONUMLANIŞI ÜZERİNE
☐ **Temel Demirer**	: TARTIŞILAN KOŞULLARDA BİRLİK ÜZERİNE NOTLAR
☐ **Sorun**	: NASIL YAPILMALIYDI, NASIL YAPTILAR? "BİRLİK" TARTIŞMASINDAN NOTLAR...
☐ **Ali Özdoğu**	: 10 EYLÜL 1920 — 10 EYLÜL 1989 TARİHİMİZİ BÖLMEDEN SÖZE BAŞLAMAK...
☐ **İsmail Arguvanlı**	: KÜTLESEL ÇIKIŞLAR, 1 MAYIS 1989 DENEYİ VE İSP'NİN ÖNEMİ
☐ **Sorun**	: BİRLİKTE YAYINCILIK ÖNERİSİ-DEVRİMCİ BİR YAYIN KOLEKTİFİNDE ÇALIŞMANIN BAZI İLKESELLİKLERİ
☐ **Coşkun Adalı**	: DEVLET TEKELCİ KAPİTALİZMİNİN ANA SÜREÇLERİ
☐ **Coşkun Adalı**	: BİR ELEŞTİRİYE YANIT
☐ **Aytunç Altındal**	: "60 YIL ÖNCE ÇİN'E ÖRNEKTİK"
☐ **Kirve Kalender**	: SOSYALİST ÖZELEŞTİRİ "DÖNEK"ÇE ÖZÜR DİLEMEK DEĞİLDİR
☐ **Temel Demirer**	: ANISI YAŞAYAN, ANISI SAVAŞAN BİR HALK KAHRAMANI: YILMAZ GÜNEY

Şiirleriyle : **Öncü-Şükrü Gülmüş-Ferhan Ercan-Hasan Akbaba-Ahmet Kerem Çebi-R.Kipling**

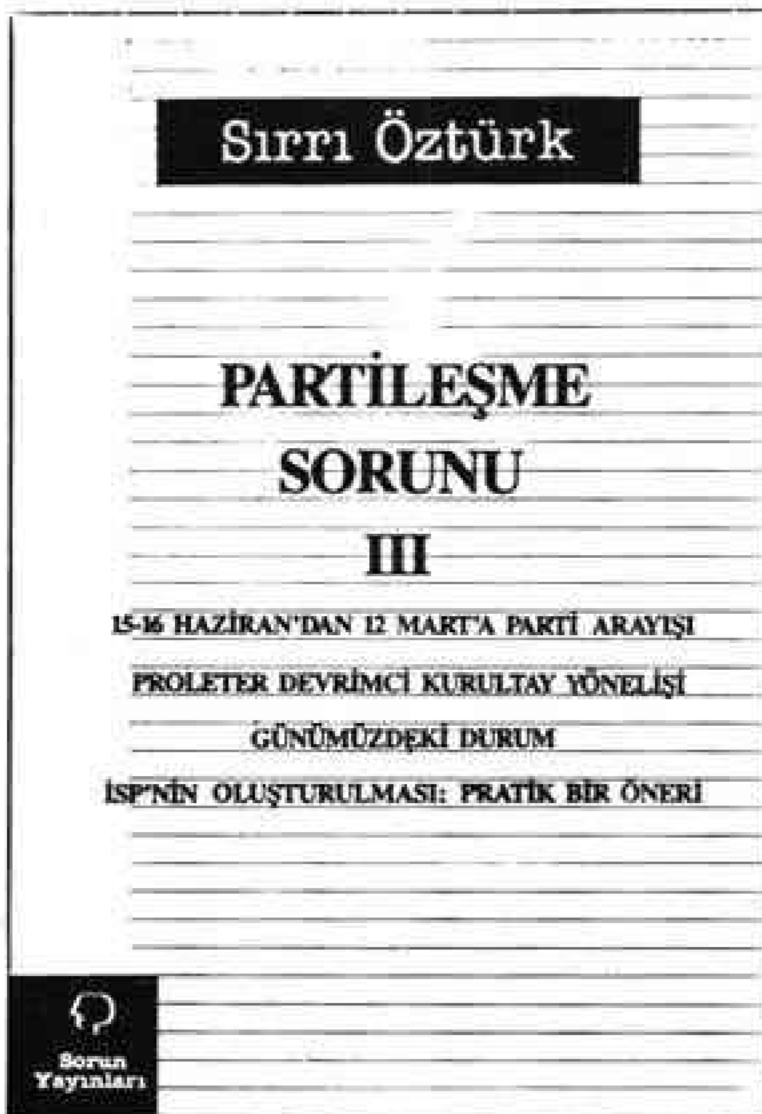
ÖNCÜ KİTABEVİ YAYINLARI

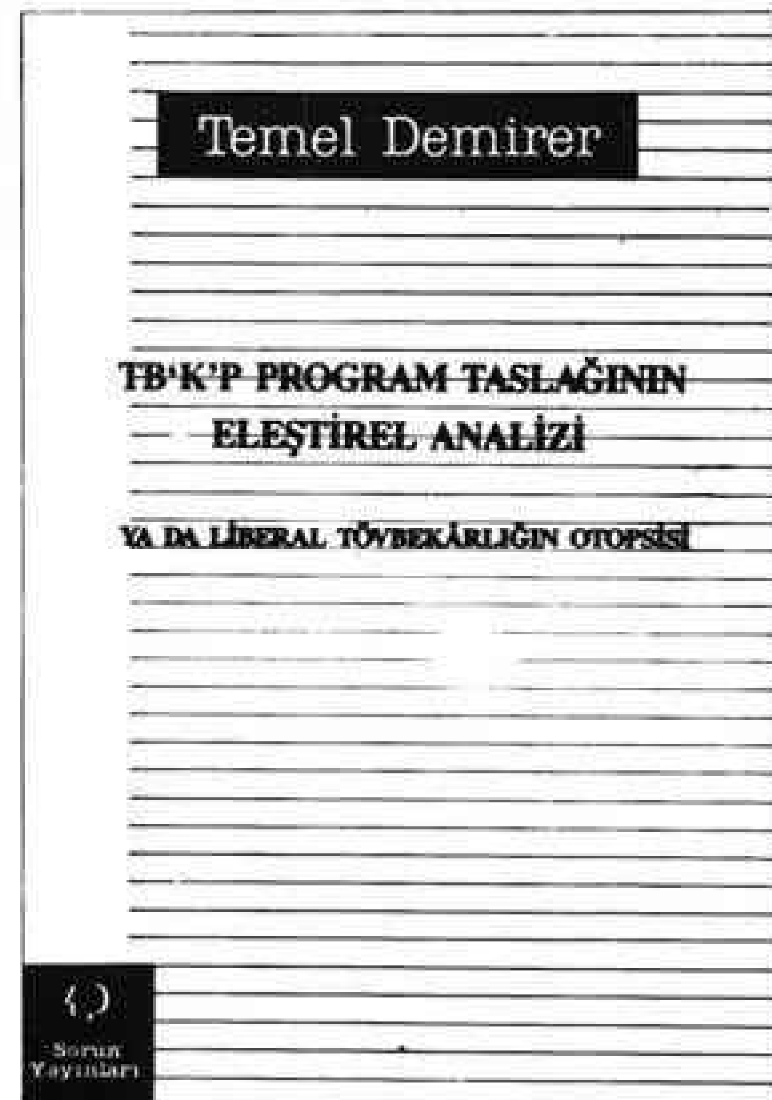
❑ Marx-Engels Lenin-Stalin	: KADIN VE MARKSİZM	6600
❑ Nikolay Todorov	: BULGARİSTAN TARİHİ	3400
V. Kelle- M. Kovalson	: TARİHSEL MADDECİLİK MARKSİST TOPLUM KURAMININ ANA ÇİZGİLERİ	7700
❑ Bülent Tanör	: SİYASİ DÜŞÜNCE HÜRRİYETİ VE 1961 ANAYASASI	5000
❑ Dr. Serol Teber	: DOĞANIN İNSANLAŞMASI	7700
❑ Jack London	: DEMİR ÖKÇE	7000
❑ Mehmet Aydın	: IŞIĞIN KAVGASI	2000
❑ Henri Lefebvré	: MARX'IN SOSYOLOJİSİ	6600

Dağıtımını Yaptığımız:

❑ Talat Turhan	: BOMBA DAVASI-SAVUNMA 1	6500
❑ Talat Turhan	: BOMBA DAVASI-SAVUNMA 2	10.000

Öncü Kitabevi Yayınları: Babıali Cad. No: 8 Cağaloğlu / İst.
Tlf: 526 55 13

SORUN BİRLİKTE SOSYALİST DERGİ

Sayı: 11-12 Eylül'89 Fiyatı: KDV Dahil 3000 TL

İÇİNDEKİLER

❑ Sorun	: OKURLARLA BİRLİKTE	2
❑ Öncü	: EYLÜL	3
❑ Sorun	: POLİTİKA CEPHESİNDE ÖNEMLİ GELİŞMELER	5
❑ Sırrı Öztürk	: BİRLİK VE PARTİ TARİH BİZE HANGİ GÖREVİ YÜKLÜYOR?	13
❑ Mennan Evren İsmail Yıldırım Oğuz Öder Coşkun Adalı Temel Demirer	: BİRLİK VE AYRIŞMA DİYALEKTİK BİR BÜTÜNDÜR	18
❑ Aykut Akbaş	: PARTİLEŞME YOLUNDA BİRLİK	22
❑ İşçi Birliği	: ÇAĞRICILARIN ORTAK YÖNELİŞİ VE SINIFSAL KONUMLANIŞI ÜZERİNE	25
❑ Temel Demirer	: TARTIŞILAN KOŞULLARDA BİRLİK ÜZERİNE NOTLAR	29
❑ Sorun	: "NASIL YAPILMALIYDI, NASIL YAPTILAR? "BİRLİK TARTIŞMASINDAN NOTLAR...	35
❑ Şükrü Gülmüş	: SORUN	41
❑ Ali Özdoğu	: 10 EYLÜL 1920 - 10 EYLÜL 1989 TARİHİMİZİ BÖLMEDEN SÖZE BAŞLAMAK...	42
❑ İsmail Arguvanlı	: KÜTLESEL ÇIKIŞLAR, 1 MAYIS 1989 DENEYİ VE İSP'NİN ÖNEMİ	46
❑ Sorun	: BİRLİKTE YAYINCILIK ÖNERİSİ DEVRİMCİ BİR YAYIN KOLEKTİFİNDE ÇALIŞMANIN BAZI İLKESELLİKLERİ	49
❑ Coşkun Adalı	: DEVLET TEKELCİ KAPİTALİZMİNİN ANA SÜREÇLERİ	53
❑ Coşkun Adalı	: BİR ELEŞTİRİYE YANIT	64
❑ Aytunç Altındal	: "60 YIL ÖNCE ÇİN'E ÖRNEKTİK"	67
❑ Ferhan Ercan	: YAŞANMIŞ SORULAR	69
❑ Kirve Kalender	: SOSYALİST ÖZELEŞTİRİ "DÖNEKÇE" ÖZÜR DİLEMEK DEĞİLDİR	70
❑ Hasan Akbaba	: İNANÇLI HANÇER	74
❑ Temel Demirer	: ANISI YAŞAYAN, ANISI SAVAŞAN BİR HALK KAHRAMANI: YILMAZ GÜNEY	75
❑ Ahmet Kerem Çebi	: KÖŞESİZ AYRAÇTA ÖBÜRÜ	79
❑ Rudyard Kipling	: EĞER BİR İNSAN OLMAK İSTERSEN	80

SORUN, BİRLİKTE SOSYALİST DERGİ: 11-12 / Eylül'89 (Şimdilik iki ayda bir çıkar) ☆ **Sahibi ve Yönetmeni:** Sırrı Öztürk ☆ **Yazı İşleri Müdürü:** Aykut Akbaş ☆ **Yönetim Yeri ve Adresi:** Babıâli Cad. No: 6/2 K/1 Cağaloğlu-İst. **Tlf:** 527 45 38 ☆ **Dağıtım:** Birlikte Yayıncılık ☆ **Dizgi:** Bibliotek, **Baskı:** Gözlem Mat. Koll. Şti. ☆ **Abone Koşulları:** Yurtiçi (6 sayı): 18 000 Tl. Yurtdışı: 30 DM ☆ **Abone Bedeli:** Posta Çeki 98213 ya da T. İş Bankası Türbe Şubesi-İst. Hesap No: 18474 adresine gönderilebilir ☆ Yazılı metinler kaynak gösterilerek kullanılabilir ☆ Yayın ilkelerimizle bağdaşmayan ilânlar kabul edilmez.

OKURLARLA BİRLİKTE

SORUN BSD bugüne kadar düzenli olarak yayınlanmaktaydı. İlk kez Dergimizin 11. sayısını zamanında üretemedik. Bu gecikmenin hesabını okura düzgün vermeliyiz: Gecikmenin birinci ve geçerli nedeni, Partileşme Sorunu üzerine giderek yoğunlaşan arayış ve yönelişlerin durulmasını beklemek; böylelikle okurumuzu bu konuda bilgili kılmak; ikincisi, giderek artan dergi maliyetleri karşısında bir soluk almaktan kaynaklanıyordu.

SORUN BSD'mizin 11. ve 12. sayısını birarada çıkarmak zorunda kalışımızdan ötürü özür diliyoruz.

Sosyalist yayın organları, kapitalist üretim ilişkilerinin belirlediği bir ortamda, yani baskı ve tehdit altında yayımlanıyor. Bir iki istisnası dışında hiçbir dergi, kağıt giderlerini bile karşılayamayan bir işleyiş içinde bulunuyor.

SORUN BSD Çalışanları kavgayı özveriyle götürüyor...

Onur ve özverilerle üretilen dergi ve kitapların sorunları yazmakla bitmiyor. SORUN BSD, holdinglerce basılıp dağıtımı yapılmayan bir organdır. Çeşitli "olanak" ve "bulanak"ların üstünde oturanlara bir diyeceğimiz yoktur.

İlerici yayın demek, 3-5 milyon "bozuk para", yazı yazan üç kişi, bir büro vs. demek değildir. Ama sosyalist basın yayın organlarını bu kertede ucuza kapatan ve de kendini "arzın merkezi" yerine koyanlar eksik değil.

İlerici yayımcılığın ne demek olduğunu, bunun, sosyal pratikteki öteki somut çalışmalarla bütünleştirmenin ne anlama geldiğini okurlarımız yeterince bilmektedir. SORUN BSD Çalışanları, bu gerekliliğin altını çiziyor ve bilince taşınmasına özen gösteriyor.

Bu sayımız adeta Partileşme Sorunları üzerine ağırlıklı bir sayı niteliğinde. "Birlik" tartışmalarına katılan yazıların titizlikle okunacağını biliyoruz.

İşçi hareketiyle sosyalist hareketimizin birliği ve bütünlüğü sorunlarına katkı getirmeye çalışan ve dışımızda bulunan yayın faaliyetleri başta olmak üzere, farklılıkların bilincinde olarak, "birlikle neleri yapabiliriz" sorusunu gündeme getiriyoruz. Birlikte yayıncılığın ne anlama geldiğini (bir minyatürü niteliğinde de olsa), bizzat yaparak göstermeye çalışıyoruz.

Bu sayıda "Birlikte Yayıncılık Önerisi - Devrimci Bir Yayın Kolektifinde Çalışmanın Bazı İlkesellikleri" başlıklı bir yazıyı, eleştirel katkıya muhtaç haliyle tartışmaya açıyoruz.

SORUN BSD Çalışanları, PARTİ ve BİRLİK sorununu kadroların önünde tartışan bir organ niteliği ile anılıyor. Bu nedenle farklı görüşleri Dergide sunmanın gereğine inanıyoruz.

*

Eylül ayı, iki özelliği ile önemli bir ay olma niteliğini koruyor. 1 Eylül Dünya Barış Gününü, 12 Eylül ise açık faşizmin yıldönümünü simgeliyor.

Barışçı güçlere ebedi saygı, faşizme binlerce lanet!..

Eylül ayı ayrıca, iç politikadaki hesaplaşmanın da önemli bir dönemecini gündeme taşıyor.

*

Yazı İşleri Müdürlerimizden Zeki Öztürk, İst. DGM'deki duruşmada (25.5.1989) "savunma" yaptı ve dava beraatle sonuçlandı.

*

Bugüne kadar tipo tekniği ile ve de nisbeten ucuza üretilen Dergimizi, bundan böyle IBM dizgi ve ofset baskı ile üreteceğiz. Bu gereklilik, maliyetlerin yüzde yüz artması demektir. Zorunlu "zam" yaptık; anlayışla karşılanacağını umuyoruz.

Daha nitelikli ve donanımlı bir SORUN'u birlikte üretmek umuduyla...

SORUN

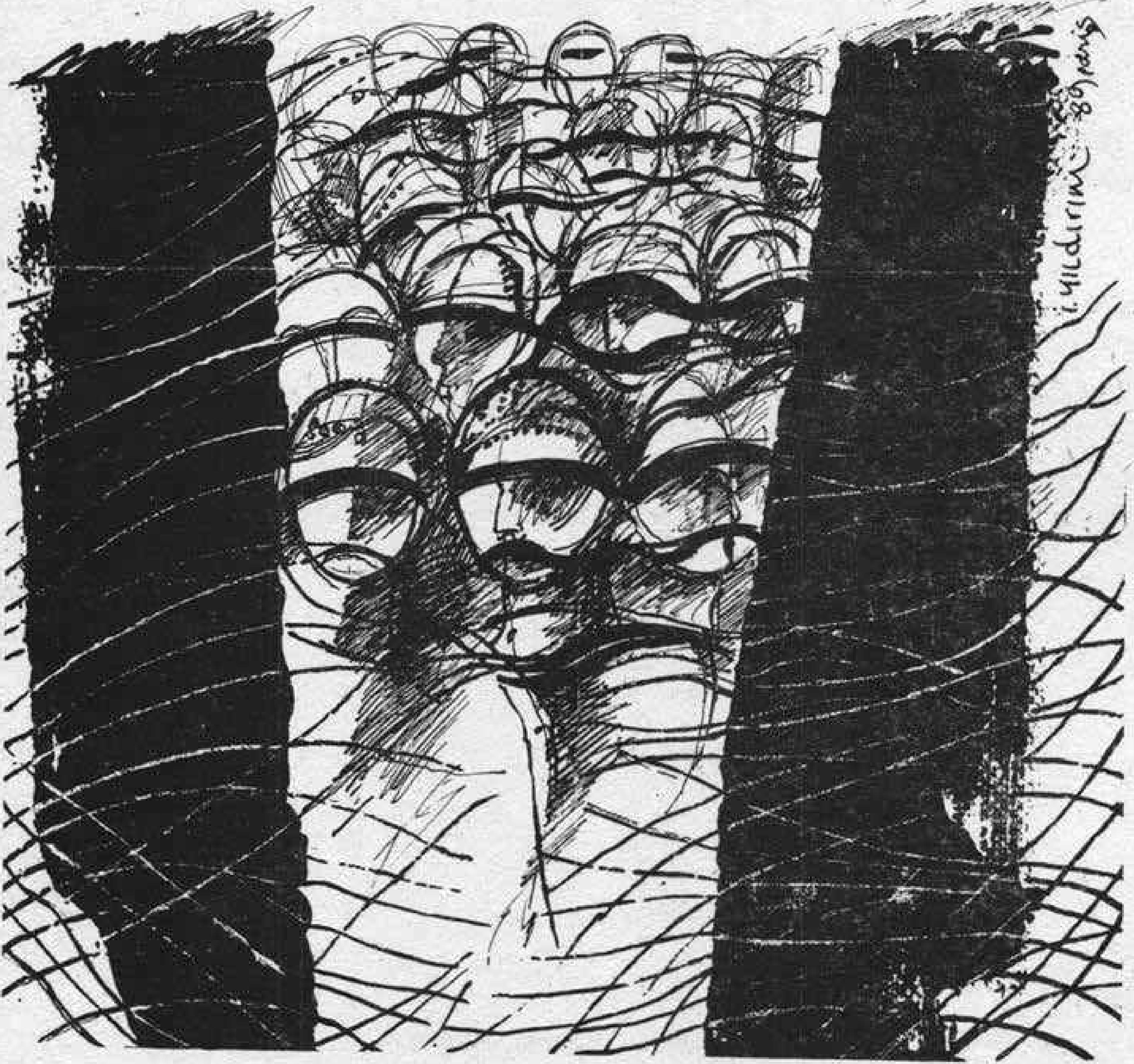
30 Ağustos 1989

EYLÜL

Apansız büküldü başları
Döküldü yaprakları
Bir bir
Kırmızı gülün
Sarı gülün
Yeşil yeşil
Bağrına toprak ananın...

Dökülen kan
Toprağa atılan
Tohumdu bahara...

Öncü

Saddam'ın kimyasal soykırımdından kaçan 60 000 Irak Kürdünün sorunlarını ve iltica haklarını dile getiren bu afiş, Ressam İsmail Yıldırım tarafından hazırlanmış ve TKBKPMB'nce Paris'te kullanılmıştır.

POLİTİKA CEPHESİNDE ÖNEMLİ GELİŞMELER

Türkiye'nin Gündemi: Siyasal Ekonomik Bunalım ve Hesaplaşma...

Türkiye'nin gündeminde büyük bir hesaplaşma yaşanıyor. 12 Eylül'ün çerçevesini çizdiği, yasal, anayasal, idari, mali, askeri, siyasi vb. bütün kurumları tartışılıyor. Önümüzdeki günler, toplumun demokratik hak ve özgürlükler kavgasındaki talepleri ile 12 Eylül faşizminin çözülmemesi için direnenlerin mücadelesine gebe.

İşçi ve emekçilerin talepleri karşılanamıyor. Göstermelik toplu sözleşme uzlaşmaları kimseyi bağlamıyor. Gençliğin demokratik talepleri giderek boyutlanıyor. Cezaevlerindeki eylemlilik sürüyor. Yurtdışındaki siyasi göçmenler, 12 Eylül faşizmini geriletmek için yoğun bir çaba gösteriyor. Sosyalist basın yayın faaliyetleri ağır baskı ve tehdit altında tutarlı bir demokrasi ve sosyalizm mücadelesi veriyor.

Öte yandan burjuva partileri dökülüyor. Çare üretemiyor; üretemeyecek. Cumhurbaşkanlığı seçimi, siyasal ekonomik bunalımın odağı haline getiriliyor. Burjuvazi, "yol olur" mantığıyla bütün demokratik hakların kullanılmasının önünü bilinçli tıkıyor (Sergi, miting, yürüyüş, grev, toplantı, eğlenti vs.).

Doğu'da adeta bir iç savaş yaşanıyor. Batı'da sosyal mücadelede keskinleşiyor. Burjuvazi, politikacısı ve askeri, anılan anılmayan güvenlik kuvvetleriyle sosyal uyanışı bastırmak, ülkeyi yeni kışkırtıcı maceralara sokmak istiyor.

Kürt yok diye diye baskı, terör, asimilasyon ve sömürü politikalarıyla yeni kışkırtmalar peşinde olan burjuvazi, Kürt Sorunu'nu bir BASK rezervi olarak değerlendiriyor. Bu hesabı boşa çıkarmak gerekiyor.

Bunalım derinleşiyor; daha da derinleşecek...

Çareyi sosyalistler üretecek. Sosyalistler ise bitmez tükenmez "aydın" tartışmalarıyla, ayrışma-bütünleşme süreci yaşıyor.

SORUN BSD bu sayımızda, konuyu yeterince kavramamıza yardımcı olabilecek, iki çalışmayı sunuyor: Coşkun Adalı arkadaşımızın 'Devlet Tekelci Kapitalizminin Ana Süreçleri' başlıklı yazısı tam da bunalımın bilimsel nedenleri üzerine düşünülmüş. Talat Turhan arkadaşımızın yayınlarımız arasında çıkan 'Doruk Operasyonu' adlı kitabı da, meşrebince, sistemin mantığını açığa vuran bir çalışmayı içeriyor. Ayrıntılı inceleneceğini umuyoruz.

Direnmek Yaşamaktır! Hüseyin Hüsnü Eroğlu-Mehmet Yalçınkaya'nın Onurlu Mücadelesi...

Burjuvazi siyasi tutukluları "özel" cezaevlerinde, "özel" statülerle tutuyor. Uluslararası infaz normları ve koşulları yerine insanlık ölçülerini aşan "genelge"lerle siyasi tutukluları keyfi ve zor yöntemleriyle tek tipleştirmek istiyor.

12 Eylül'den bu yana cezaevlerinde uygulanan vahşete karşı dikilen devrimciler, keyfi-

liğin ve zor kullanımının kaldırılması için dövüşüyor. Devrimcilerin kazandığı her demokratik mevzide gözyaşı, ter ve kan var.

Burjuvazi, devlet terörüyle cezaevindeki vahşeti sürdürmekten yana. Devrimcilere duyulan kin boşuna değil. İşte bu kin, iki devrimcinin, Hüseyin Hüsnü Eroğlu ile Mehmet Yalçınkaya'nın, açlık grevinde ölümüyle sonuçlandı. Katledilen devrimcilerin PKK davasından tutuklu ve idam hükümlü oluşu, çifte standart yüzsüzlüğü ile kamuoyuna duyurulmak istendi.

Cezaevlerinde bir anda fırtına misali peş peşe gelen açlık grevi eylemleri bugünkü yönetimi güç durumda bırakmıştı. Bütün siyasi tutuklular, devrimci olmanın ne demek olduğunu, hayatlarını ortaya koyarak gösteriyor, topluma ilerici bir mesaj gönderiyordu. Bu mesajı doğru olarak değerlendiren bütün ilerici, demokrat kesim dayanışmasını eksik etmedi. Devlet terörüne karşı insanlık onurunun sesini yükseltti.

Anadolu'nun Eroğlu'ları ve Yalçınkaya'larının başeğmeyen onurlu mücadelesi unutulmayacak, kendi yasallığını bile çiğneyenlerden, devrimcileri bile bile ölüme itenlerden bu katliamların hesabı sorulacaktır...

Devrimciler "Direnmek Yaşamaktır!" dedi; bunu hayatını vererek kanıtladı. Direnenler Yaşıyor!..

Cudi Dağı Operasyonu...

TC Devleti sözcüleri İran, Irak ve Suriye hududunda "terör ve bölücülük"ü önlemek amacıyla 30 km.lik bir şeridi kuzeyden, komşu ülkelerin ise güneyden bir "güvenlik kuşağı" oluşturmasını düşünüyor. Bu "kuşak" içinde kalan Kürtlerin ise, köylerini boşaltmak, bölgedeki güçler dengesi elveriyorsa, "kimyasal silah kullanarak" bir "temizlik" harekatı yapmak istiyor...

Cudi Dağı ve Botan'da gerçekleştirileceği duyurulan "operasyon" insanımızın sindirilmesi anlamına geliyor. "Bir avuç hainin kışkırtması" olarak çok ucuza kapatılan bu demagojilere karşı uyanık olmak; emekçi halkımızı ve dünya kamuoyunu uyarmak gerekiyor.

Burjuvazinin tehdidi, Kuzey Irak'da faşist Saddam rejiminin, insanlığın gözüne baka baka uyguladığı kimyasal silah kullanımını akla getiriyor. Türkiye'de Saddam'a taş

çıkartacak kadar çok ünlü faşistlerimizin varlığı bilinmektedir.

Zulüm, sürgün, katliam derken, binlerce Kürt çoluk çocuk, kadın erkek demeden, Halepçe'dekini andırın bir ince "hesapla" katledilebilir.

Hükümet yetkilileri, parlamenterler, Bölge Valisi, bazı generaller, sorunun özüne inmeden, uygulanan yöntemleri ağırlaştırmaktan sözediyor.

"Bulgaristan'dan göç..." feryatlarıyla soluk alan burjuva sözcüleri, şimdi de akıllarına Cudi Dağı ile Botan'ı bombalamayı (!) taktı.

Cudi Dağı ile Botan'ın hedef seçilmesi, halkımızın kendi dili, kültürü, gelenekleri üzerine sistemleştirilmek istenen yeni bir baskının işaretidir. Bölge halkı, tarihinde sıkça rastlanan -yaşanan- yeni bir sürgün ve katliamdan korkmaktadır.

Cudi Dağı'nı bombalamak isteyenler, "Bulgaristan'dan göç..." olayına "demokrat" (!) Kürtlere ise hiçbir kitapta yeri olmayan insan haklarını çiğneyerek yaklaşmaktadır. Bu ikiyüzlülük kimseyi yanıltmasın. AGİK'e imza koyan TC devleti, zorunlu göç, toplu katliam hevesleriyle güç durumda kalmıştır.

Burjuva hesaplarını açığa vurmak insanım diyenlerin tümünün görevidir. Hem de gecikmeden...

'Türkiye ve Kuzey Batı Kürdistanlı Politik Mülteciler Birliği' AGİK'in Paris İnsan Hakları (İnsani Boyut) Konferansı'na Başvurdu

Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı (AGİK) 1975 yılında Helsinki'de 35 ülkenin katılımıyla yapıldı. Kabul edilen 'Helsinki Nihai Senedi' ile taraf ülkeler, 'insan hakları' üzerine de hazırlanan belgeyi imzalamıştır. Bu bildirgeyi takip etmek amacıyla, konferanstan bu yana çeşitli tarihlerde bir dizi toplantılar düzenlendi. Ulusal ve bireysel hak ve özgürlüklerin, uluslararası bir anlaşmayla güvenceye alınmasına rağmen, imzacı kimi ülkeler, bu ilkeleri kabaca çiğnediler. Bu türden sorunların ele alınıp tartışıldığı, derinleştirerek incelendiği, AGİK'in Paris'te yapılan son konferansı (İnsani Boyut), toplandı.

'Türkiye ve Kuzey Batı Kürdistan Politik Mülteciler Birliği' (TKBKPMB) adlı kuruluş AGİK'in Paris'deki konferansına, aralarında sanatçı, sendikacı ve aydınlardan oluşan 35 imzalı 29 sayfalık dosya tutan bir metinle birlikte, 1137 sayfalık bir 'informasyon dosyası'nı AGİK Yürütme Sekreterliği'ne sundu.

TKBKPMB Başkanı Yalçın Cerit imzalı başvuruda, 'Kürt Sorunu'nun çeşitli yönleri, her dilde, belgelenerek dile getirildi. Ayrıca TEVGER, Konferansa; "İnsan hakları üzerine konuşup tartışırken Kürt halkının durumunu unutmayınız!" diye başlayan bir mesaj sundu.

Çözüm Getirilemeyen Ulusal Sorun: Bulgaristan'dan Göç...

TC'nin resmî ağızlara göre "Bulgaristan Türkleri", Bulgaristan'ın resmî ağızlarına göre ise "İslâmlaştırılmış Bulgarlar" Türkiye'ye göç ediyor.

Sorun, köklerinden koparılmış insanlığın dramıdır. Dünyamızda 'halkların kendi kaderlerini tayin hakkı' ilkeselliği, kapitalist-emperyalist barbarlığın bir suçu olarak, içinden çıkılamaz bir duruma getirilmiştir. Her ne kadar Büyük Ekim Sosyalist Devrimi ile ezilen ve sömürülen halkların kurtuluşlarına bir çözüm getirildiyse de, yeryüzünden kökü kazılamayan kapitalizmin ektiği zehirlerin kökü kurutulamamış, halkların kardeşliği uğruna bunca yol katedilmesine rağmen sorunlar yeterince çözüme kavuşturulamamıştı. Zamana ve titiz çabalara ihtiyaç vardı...

İster İslâm, ister Türk olsun, sorun halkların kendi kaderlerini tayin hakkının gerçekleştirilmesi sorunuydu. Halkların kardeşliği sorunuydu. Osmanlı işgaline, Kralcı

faşizme ve Alman faşizmine karşı ulusal ve sosyal kurtuluş mücadelesi veren Bulgaristan halkları, sosyalist uygulamada eşit haklara ve ödevlere sahiptir. BKP'nin tarihi uzantısında, bu sorunun yeterince çözümlenemediği görülüyor. BKP, hangi gerekçeyle yapılırsa yapılsın bu göç'ü önlemeli ve sosyalizmin eşit haklı üyesi olmanın ne demek olduğunu somutta bütün dünyaya göstermeliydi. En başta ABD ve İngiliz kışkırtmaları olmak üzere, 50 yıllık sosyalist uygulamada emekçi halklarına sağlam bir bilinç taşıyamayan BKP'nin,yöntemleri eleştirilmelidir.

600 yıllık Osmanlı egemenliğinin insan benliğindeki kalıntıları, sosyalizmin eğitici, dönüştürücü ve insani değerler sistemiyle eritilmeliydi. BKP bunu başaramamıştır.

Türk milliyetçiliği, emperyalizmin ülkedeki çıkarlarıyla bütünleşince, Bulgar düşmanlığı, sosyalizmin "kötü"lüğü elbette bilinçle ülkeye pompalanmak istenecektir. Palazlanan Türkiye burjuvazisinin şoven duyguların körüklenmesine büyük ihtiyacı vardır.

Balkanlardan çeşitli nedenlerle göç edenler, antikomünist geleneğe büyük bir sövgü fırsatı, Türkiye burjuvazisine; sendika-grev-toplu sözleşme istemeyen, bilmeyen ucuz işgücü ve sömürücü sınıflara oy deposu sağlamıştır. Göçmenlerin ruh ve beden sağlığı gibi insani ölçüleri ise (toz duman içinde) hesaba katan yoktur.

Balkanlı göçmenlere yapılan kandırıcı propaganda (Türkiye bolluk ve bereket ülkesidir, her gelene 100 dönüm toprak, ev, iş ve sonsuz imkân...), sosyalizmin eğitmediği insanların bilinci (Türkiye avantalar ve yağmalar ülkesidir, çalışır bundan payımızı alırız...) ile birleşince, zavallı göçmenler, toprağı, bayrağı öpme, çeşitli yakınma duygularıyla sömürü ve yabancılaşmaya terkedilmiştir.

Ucuz politikalarla sorunu geçiştiren burjuva sözcüleri, göçmenler sorunu ile zaten kanayan "Ulusal Sorun"a bir yenisini daha eklemiştir. Balkanlı göçmenler sorunu zamanla burjuvazinin aleyhine dönüşecektir.

Türkiye solu da "Bulgaristan da Türkler Türkiye'de Kürtler" diyerek, işi ucuzca sloganize ederek sorunu bilimsel tartışma kürsüsüne çıkaramamıştır. Zaten bu kaosta bilimsel tartışmanın maddi ve manevi zemini de yoktur.

A. Kasımlo'nun Katledilişi...

İran Kürdistanı'nın yetiştirdiği değerli düşünür A. Kasımlo ve yakın arkadaşları 13 Temmuz 1989'da Paris'te katledildi. A. Kasımlo ve bölgedeki Kürt hareketine duyarlı çevreler, ülkede ve yurtdışında, katliamı şiddetle kınadı. Adına ve mücadelesine layık cenaze töreni düzenlendi.

İKDP'nin önde gelen ideologlarından A. Kasımlo, yetenekli bir aydın olarak halkların kardeşliğini, barış ve demokrasiyi savunuyordu. Kürt Sorunu üzerinde oldukça çalışmış, eser vermişti. Bu değerli uğraş ne var ki, Kürt işçi ve emekçilerini pratikte örgütleme yeteneği ile buluşamadı. Her devrimcinin yaşamı, kendi emekçi halkının koruyuculuğu ve güvencesi altındadır. Saygıdeğer entelektüel birikim işçi ve emekçilerin vazgeçilmez koruyuculuğundan uzakta ise, iç ve dış gerici güçler, bu türden bir entelektüel birikimi rahatlıkla safdışı edebilir.

İran'daki kara gericilik ile emperyalizmin çok yönlü ve karmaşık kışkırtma politikaları, aynı uzantıda birleşince, A. Kasımlo'nun katli gerçekleşmiştir.

Kürt Sorunu, ayrı ayrı coğrafyalarda, Orta Doğu'da kanayan bir yaradır. İnsanlığın bir dramıdır. Konunun devrimci çözümü "ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı" temelinde ve bölgedeki güçler dengesi sürecinde çözümleneceği bilinmektedir.

A. Kasımlo'nun onurlu mücadelesine derin saygı duyarken, teori-pratiği ile Kürt Sorunu üzerine duyarlı çevrelerin, konuyu değerlendirmeleri gerekiyor, diye düşünüyoruz. Ulusal

Kurtuluş Mücadelesinde, hayatın açığa vurduğu, program, taktik-strateji, kadro ve örgüt vb. sorunlarını yeniden gözden geçirmek yanlış olmayacaktır.

Bölge halklarının konumu, kapitalist ve sosyalist blokun Kürt Sorunu'na nasıl baktığı ayrıca biliniyor. Kürt halkının ulusal ve sosyal kurtuluşu, bölge halklarının kurtuluşlarıyla bağımlıdır. Geri üretim ve aşiret ilişkileri, bölgedeki milliyetçi, ırkçı, şoven, sosyalşoven, asimilasyoncu, sömürgeci anlayışlarla bütünleşince daha çok A. Kasımlo'lar katledilecektir...

"Kürt halkı A. Kasımlo'yu mücadelesinde yaşatacaktır!"

Çin'deki "Olaylar" Neleri Öğretiyor?

Çoğunluğunu Çin yüksek öğrenim gençliğinin oluşturduğu, zaman zaman da çeşitli kesimlerden gelen desteklerle genişleyen kitle hareketi, dünyada çeşitli yankılar yaptı.

M. Gorbaçov'un Çin'i ziyaretine denk düşürülen bu kitle eylemleri neydi? Hangi talepleri dile getiriyordu? Burjuva basını "daha fazla demokrasi" olarak konuyu gündem yaptı. "Sol" ise, kendisine sunulan bu tek yanlı kaynağa dayanarak Çin'deki "olay"lardan sorumlu ÇKP'ni eleştirdi. Kimileri Çin Büyükelçiliğine "siyah çelenk" koydu. İlginçtir, böyleleri Çin şablonunu ülkeye hesapsızca taşıyanlardan oluşuyordu. Sırtlarında yumurta küfesi yoktu. Geçmişte 'yaşasın', şimdilerde ise 'kahrolsun' diyordu...

ABD de "demokrasi" diyenleri arkalıyordu.

Sosyal olayların tarihsel arka planını göz ardı ederek yapılan kısa ömürlü moda değerlendirmeler gerçekliği yansıtmıyordu. Hele Parti, Devrim, Sosyalizm, Birlik deyince sıfırları tüketmiş bir Türkiye solu, tam da meşrebine uygun biçimde Çin'i ele alacaktı. Bunda da bir gariplik yoktu.

Çin'deki sosyalizm uygulaması üzerine söze başlamak ve gençliğin "başkaldırısını" incelemek gerekiyor. Elbette sonu katliamla biten dramları (sosyalizm-kapitalizm tartışması dışında), insani değerlere saygılı hiç kimse onaylamaz. Devrimci ve Marksist geçinen, yeni sol, anarkoliberalizm, troçkizm ve sağ teslimiyetçi saçmalığın ipini çekenler ağız birliği ederek Çin'i yargıladı (!) durdu. Daha doğrusu burjuvaziye göz kırptı.

Çin'deki dramı hazırlayan nedenlerin başlıcası, Asyalı despotizmin egemen olduğu feodal, yarı-feodal bir sosyoekonomik yapıda sosyalizmin nasıl inşa edileceği sorunuydu. Çin'deki hakim gerici sınıflar iktidarını Devrim yoluyla yıkıp yerine modern sosyalist ilişkiler sistemi nasıl oluşturulacaktı? Bu ve benzeri sorunların muhatabı ÇKP yetkilileri, Devrim'in 40. yılında, bunun sancılarını çekiyor. Çözüm üretemiyor. Marksizm-Leninizmin karşıtı Maoizm, Çin halkını, Devrim konağından, Dünya Sosyalist Sisteminin bir parçası olma durumundan çok farklı bir platforma düşürmüştü. Başta ABD emperyalizmi olmak üzere öteki emperyalist ülkelerle kurulan bilim ve akıldışı ilişkiler, Çin'de meyvalarını vermeye başlamıştı. Batı kökenli her türden akım, moda, müzik, sinema, pornografi, çevrecilik, yeşilcilik, sözde feminizm, kozmopolit ve yoz sanat kültür anlayışları, Batı'dan daha sağlam kültür geleneklerine sahip Asyalı bir ülkeyi adeta fethetmişti.

Çin gençliği, ÇKP'nin teorik-ideolojik körlüğünden ve de sosyalizmin inşasında karşılaştığı ağır sorunlar karşısındaki ikircimli tavrından ötürü, kapitalist emperyalizmin etki alanına kaymaya başlamıştı.

Çin'in modern sosyalist bir topluma dönüşmesi, son "olay"larla da kanıtlandığı gibi, incelenmeye değer bir sorundur. Bu sorunu Bilimsel Sosyalizme inananlar sorumluca tartışır. Sosyalist uygulamadaki yanlışları gizlemeye kalkmadan yapılan değerlendirmeler, sosyalizme katkı getirir. 'Yaşasın-Kahrolsun' kolaycılığına saplanıp kalanlar da ancak yasak savar. Ciddi ve kalıcı bir şey üretemez.

ABD emperyalizmi Sovyet, Çin, Küba, Angola, Vietnam ve Halk Demokrasilerindeki uygulamayı köstekleme için işbaşındadır. Kapitalist yağma ve talandan kurtarılan her karış toprağı geri almanın maddi manevi şartlarının olmadığını yeterince iyi bilen uluslararası tekelci sermayenin yanında yer alıp sosyalist uygulamayı vurmak devrimcilikle bağdaşmıyor. Sabırlı, ince eleyip sık dokuyan, sorumlu ve bilimsel değerlendirmelere büyük ihtiyacımız var.

İnkilap Dal Yaşıyor...

İnkilap Dal, siyasi tutuklu, devrimci. Kan kanserinden yatıyor. 29. yaşına bastığında, TC Devleti, lutfedip pasaport verince, tedavi edilmek üzere yurtdışına çıkabildi; ancak bunun bir anlamı kalmamıştı. Kemik iliği nakli yapılarak hayata dönmeyi umut ederken, yaşatıldığı kötü şartlarda aldığı enfeksiyon sonucunda hayatını kaybetti.

Cezaevindeki insanlarımız, "savaş esiri" olduklarından, başta ruh ve beden sağlıkları olmak üzere, okumak, yazmak gibi modern ihtiyaçları, gaddarca yöntemlerle karşılanmamakta, devlet terörünün en özgün örnekleri cezaevlerinde sergilenmektedir.

Siyasi tutuklular, devrimci kimliklerini cezaevi şartlarında da korumak, oralarda da devrimci ahlâklarını taşımak durumunda olduklarının bilincindedir. Burjuvazinin sözcüleri "sayıyla mı teslim ettiler" mantığıyla siyasi tutuklulara, dünyadaki faşist uygulamalara taş çıkarırcasına, baskı, tehdit ve işkence uygulandı. Zorla istiklâl marşı dinletme, "inkılap tarihi ve Atatürkçülük dersi" verme, gibi yöntemlerle "uslandırılmak" istenen insanlarımıza, toplu dayak, işkence, savunma kısıtlanması gibi "umuru adiyeden" cezalar uygulandı. Havasız araçlarla kilometrelerce yolda taşındı durdu bu insanlar. Kötü cezaevi şartlarını iyileştirmek, siyasi tutuklu statüsündeki her tutuklunun en doğal hakları uğruna mücadele ederek, gerektiğinde hayatlarını yoğa sayıp ölüm oruçlarına yatarak topluma mesaj ilettiler. Bu mesaj ne derece alındı?

Cezaevindeki insanlarımızı ilan vererek vicdanlarımızı rahatlatırcasına, reklamlarla destekledik (!) Oysa onlar hayatlarını koymuştu ortaya. Cezaevlerindeki onurlu kadroların, hareketimize deneyleriyle katacakları çok şey varken, sağlıklarıyla oynandı; koruyamadık filizlerimizi...

Cezaevlerindeki drama seyirci kalmayan devrimci kadrolar ülkede oldukça etkin eylemler ortaya koydu. Yurtdışında da aynı amaçlı eylemler sürüyor. 10-26.8.1989 tarihinde, ayırım gözetmeden bütün siyasi akımlarca düzenlenen Paris'deki açlık grevi, TBKP dışındakiler tarafından başarıyla yürütüldü. Ülkedeki gibi, Paris'te de polis provokasyon çıkarmak için gerekeni yapıyor. 10 günlük bu grev'den sonra UNESCO'nun konuyla ilgileneceğini Paris'ten Temel Demirer arkadaşımız bildiriyor.

İnkilap Dal'ın toprağa verilişi, yeni devrimci filizlerimizin yeşereceğini gösteriyor. İnkilap Dal yaşıyor... Aramızdan ayrılan her devrimcinin hayatı, bize, hepimize birlikte mücadelenin bir kaldıracı olmalı. Ayrıca, filizlerimizi koparanlardan bütün bunların hesabının sorulacağı unutulmamalıdır.

Sosyalist Basına Baskı ve Tehdit, İlerici Kitaba Kundaklama...

Sosyalist basın yayın faaliyetleri, ilerici kitaplar ülkemizin onurunu, yüzakını temsil ediyor. 12 Eylül açık faşist yönetimi ile onun uzantısı bugünkü yönetim, sosyalist basını, ilerici yayınevlerini boy hedefi yaptı. Yayınevlerini kapattı, kitapları toplattı. Sorumluları cezaevine, kitapları da SEKA'ya gönderdi. Onlar açısından bu doğru bir seçimdi.

Sistem, ancak baskı ve terör politikasıyla ayakta kalabiliyor. Tekelci sermayenin "demokrasiye" ihtiyacı yoktur. Anayasa ca yasalardaki biçimsel "hak" ve "özgürlük"lerin ise göstermelik olduğu her olayda anlaşılıyor.

12 Eylül faşizmine, onun bütün kurumlarına karşı çıkan sosyalist basın, büyük bir ceza tehdidi altındadır. Öteki (ekonomik, idari, mali, fiili, keyfi, vb.) baskı ve tehditlere rağmen sosyalist basın onurlu bir kavga veriyor. Devrimci olmanın bedelini ödüyor. Hem de dayanışma ve saygı karşılığı beklemeden...

Devrimçilerin teri ve kanıyla sulanan bu basın, yayın faaliyetleri, açık faşizmin özlemini çekenleri kaygılandırıyor. İlerici yayıncılığın* sağlı "sol"lu birçok düşmanı ve engeli bulunuyor. Son yıllarda giderek çoğalan ve işlevsel olmaya yüz tutan sosyalist dergi ve ilerici kitaplar, elbette iç ve dış gerici güçlerin tepkisini de çekecekti. Devrimcileri birbirine düşürmek, kışkırtmak bilinen, denenen yöntemlerdi. Uyanık ve donanımlı bulunmak gerekiyordu.

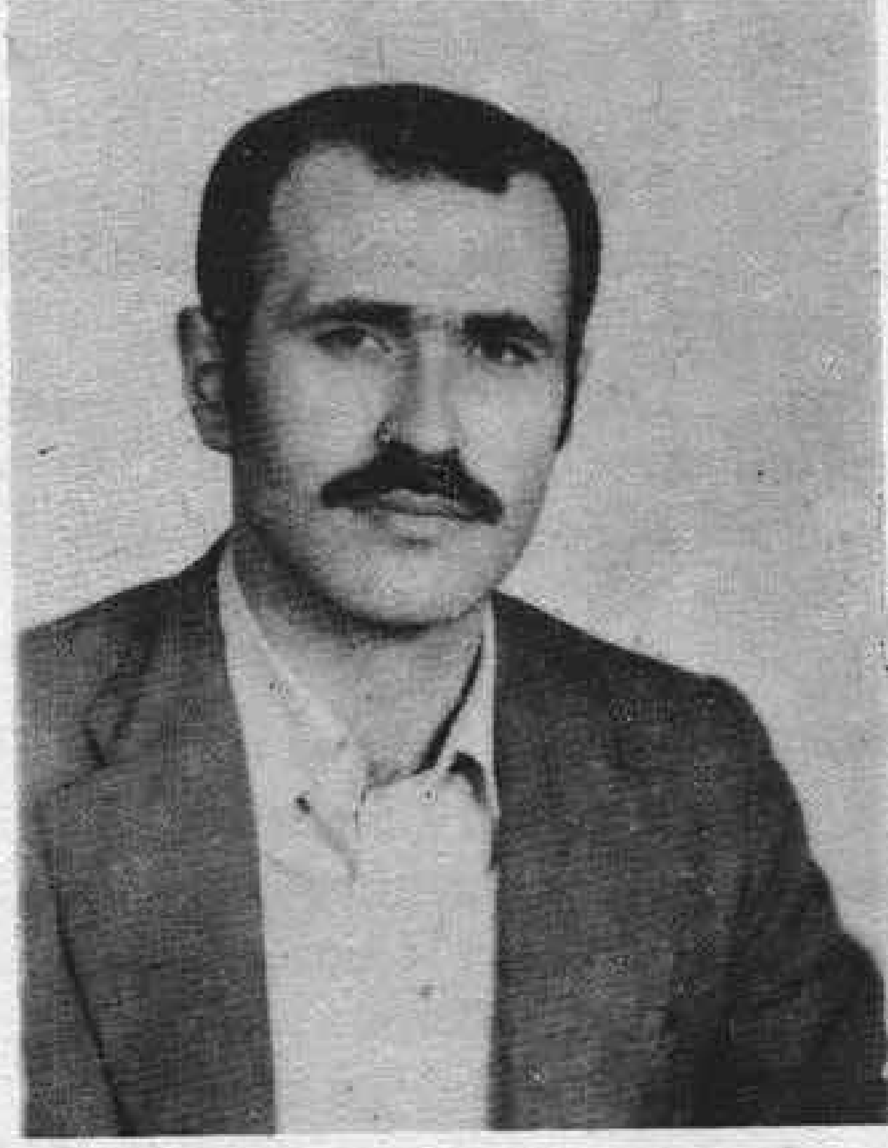
Cumhuriyet Kitap Kulübü (CKK)'nün Beyoğlu Belediyesinin katkısıyla düzenlediği 1. Kitap Şenliğine yapılan kundaklama, bilinen ve beklenen bir zihniyetin ürünü.

İlerici kitaba düşmanlık ve kışkırtma politikaları, bugünkü yönetimin doğasına uygun. Baskı ve kışkırtmaları şiddetle kınarken, bundan böyle artma istidadı gösterecek kültürel etkinlikler (far, sergi, vb.) de güvenliğe önem verilmelidir. SHP'li belediyelerin sağladığı nisbeten "demokrat" katkıları yeterli sayıp yüceltmek yerine, ilkin herkes kendi gücüne güvenmeli, güvenlik önlemi almalıdır.

İlerici ve demokrat kamuoyunu, sosyalist basın başta olmak üzere, ilerici kitaba sahip çıkmaya, bu yolda donanımlı ve duyarlı olmaya çağırıyoruz. Basın ve yayın çabalarında devrimcileri yalnız bırakmayın; ilerici yayınevlerini ziyaret edin; daha organize olmalarına yardımcı olun; yayın kolektifinde rol üstlenin, üretiminden dağıtıman kadar hem de...

Burjuvazinin açtığı baskı ve terör ortamında güvencesi olmayan ilerici yayın faaliyetlerinin bir de örgütlü ve kütlesel desteği olduğunu düşünelim; o zaman faşist bozuntularının tükürükle boğulacağını, kitabın kılına dokunulamayacağını göreceğiz. Birlikteliğin değerini bu vesileyle tanıyalım...

* Ayrıntılı bilgi için bakınız: S.Ö. İlerici Yayıncılığımızın Sorumluluğu, Sorun Yayınları, 1985.

Orhan Kaplan'ın Anısı Yaşatılıyor...

18.7.1979 tarihinde SORUN Yayın Kolektifinden devrimci işçi arkadaşımız Orhan Kaplan'ı katlettiler. Bu katliamın ardında tekelci sermayenin kirli eli vardı. Sağ teslimiyetçi oportünizmin eli de, faşist çetelere boy hedefi gösterilmesinde rol üstlenmişti... Tiksindirici de olsa unutmuyoruz!

Orhan Kaplan'ın katledilişinden bu yana 10 yıl geçti. Onurlu mücadelesini temiz tutanlar her 18 Temmuz günü hiç sektirmeden O'nu andı. *Oportünizm Yargılanıyor* adlı kitap katledilen bütün Orhanlarımızın anlamlı yaşamını belgeliyor. Her devrimciye okumasını öneriyoruz.

Evet süreç işliyor, hayat yine Oportünizmi Yargılıyor...

Orhan'ın katledilişinin 10. yılında, (18.7.1989'da) ilan vererek (ilk kez) düzenlenen anma töreni, O'nun sade ve basit yaşamı gibi, gösterişsiz ve neşeli geçti. Orhan'ın anısına saygılı olanlar, mezarının yapımı, bakımı, ağaçlandırılması gibi gereken görevlerini ihmal etmemişti. Katılanların tümü konuştu. Anılarını anlattı.

Orhanların kavgası sürüyor ve yaşatılıyordu...

SORUN BSD Çalışanları, bu anma gününde, ilan çağrısına duyarlılıkla gelenlerle, gelmeyenleri bir kere daha sınamış oldu.

Aynı kabristanda bulunan Fevzi Kuruçay'ın mezarına da, kırmızı bir karanfil bırakıldı. (Oportünizmin kirli yöntemleri, sağlıklarında bu iki devrimciyi karşı karşıya konumlandırmıştı...)

Orhanların katledilişinin her yıldönümünde İşçi Sınıfı Hareketinin görkemli örgütlenmesinin önündeki en büyük engeli oluşturan sağ teslimiyetçi oportünizmi ve de "benim programım hayatı kucaklamıyor" diyemeyen öteki bütün örgütçüklerin, BİRLİK ve PARTİ konusundaki güçsüzlüklerin ne anlama geldiği tartışılıyor. Bu kez de tartışıldı.

SORUN BSD Çalışanları

30.8.1989

BİRLİK VE PARTİ*
TARİH BİZE HANGİ GÖREVİ YÜKLÜYOR?

Sırrı Öztürk

"Sosyalistlere" başlıklı çağrıyla diyalog arayan arkadaşlar, önce aralarında tartıştıktan ve yazılı bir metin üzerinde anlaştıktan sonra, "Birlik" konusunu kendi dışındaki çevrelere ileterek tartışmak istiyorlar.

Sözlü ve yazılı ifadelerle dile getirilen "Birlik" konusu, ayrım gözetmeden sosyalistler ve devrimcilerin tümünün sorunudur. Hangi literatürü kullanırsa kullansın, niyetler ne kadar karmaşık olursa olsun konuya kimse duyarsız kalamaz.

Kendi payımıza konuyu: "İşçi Sınıfının Sendikal-Siyasal ve İdeolojik Birliği" olarak gündeme getirmeyi doğru buluyoruz. Eleştirel katkıya açık ve geliştirilmesi gereken düşünce ve davranış dünyamız bu temelde yükseltilmelidir diye düşünüyoruz.** Konu üzerinde yalnızca bu amaca yönelik yazılarla yetinmiyor, somut alanda iş yapılmasını da öne çıkarıyoruz.

İşçi hareketiyle sosyalist hareketimizin sorunlarını, olması gereken yerde, sorumluca tartışmak gerekiyor. Bu türden çalışmalar ve çağrılarda kendimizi konuk değil, evsahibi yerine koyuyoruz.

Burada, "çağrılı" sıfatıyla şunları söyleyeceğiz:

Kimlikleri, bağlantıları ve ön çalışmalarıyla bu toplantıyı düzenleyenleri tanıyoruz. Siyasi evrimleri, varsa cezaevi yaşantıları, konuya nasıl yaklaştıkları, işleri ve özel yaşamlarını ayrıntılı biliyoruz.

Kaleme alınan metin tartışılabilir. Gene ayrıca, çağrıcıların bir araya gelişi, çağrılı kişi, grup ve örgüt çevrelerinin seçimi üzerine de bazı şeyler söylemek hakkına sahibiz.

Çağrıyı yapanların bileşimi, bu toplantının oluşması için gözetilen ölçüt ve normlar incelendiğinde, "Birlik" konusundaki düşünceler ve niyetler ortaya çıkıyor: Aydınlar, bu çerçevede, sosyalist solun dağınıklığına çare arıyor.

Sosyalistlerin diyalog ve birliktelik arayışı, 12 Eylül 1980 sonrası öğrenmeye çalıştığımız yeni bir kazanımdır. İçinde türlü zaafları taşısa da, öncelikle bu olumlu gelişmenin önemini vurgulamak gerekiyor.

İşçi hareketi içinde rahatlıkla görülen pratik örgütçü çalışmalar, ne yazık sosyalist hareket içinde görünmüyor. Ağır kayıplarla yeni yeni öğrenmeye çalıştığımız "Birlik" sorununa, günümüze de sarkan olumsuzlukların dışından bakamıyoruz...

Geride kalsa da geçmişi unutmuyoruz.

"Birlik" konusuna, ufkumuzu daraltmadan umutla bakmak için, "Birlik" diye söze başlayanların, bunu lafta bırakmayıp somutta kanıtlamaları gerekecektir.

Sosyalistler arasında, anılan ve anılmayan, birliktelik arayışları, İşçi sınıfının son aylardaki eylemleri ve 1 Mayıs '89 çıkışı ile hareketlilik kazanmıştır. Burjuva ideolojisi ve revizyonizme karşı alınan tutarlı tavır, reformizm-sosyal reformizm ile Devrimci Marksist anlayışlar arasındaki ayrışmanın zeminini hazırlamıştır.

İşçi hareketinin kendi meşruluk ve yasallığını, kendi gücüyle kanıtlaması, ki, bu çok önemlidir, tutulacak ana halkayı bir kez daha göstermiştir. İşçi sınıfı içindeki nüve, gecik-

meden dışındaki nüve ile buluşacaktır. Hayatın öğrettiği budur.

Olumlu ya da olumsuzluklarıyla bu çağrıyı, bugünkü bilgilerimizin ışığında, şöyle değerlendiriyoruz:

1- "Birlik" konusu, "seçkin"lerin tasarrufunda bir konu değildir. "Sosyalistlerin Birliği" bu türden yöntemlerle sağlanamaz. Önçerçevesi çizilen "ilkeler" ve "özel iyi niyetler" yaşanılan gerçekliğin aşılıp modern kurumlaşmaların yolunu döşemeye yetmez; yetmiyor.

2- Birlik, işçi hareketiyle sosyalist hareketin birliğidir. Bu türden bir Birlik, İşçi Sınıfı'nın Devrimci Partisi'nde ifadesini bulur. Ülkede bu anlamıyla bir İSP yoktur. Küçücük örgüt yapılarını İSP yerine ikâme eden anlayışları hayat büyük ölçüde açığa vurmuştur. Bu çarpıcı gerçeğe rağmen iddialarından vazgeçmeyen çevreler halâ vardır. Bazı çevreler de eski yapılarını yeni şartlarda, sözde birlikçi yaklaşımlarıyla, sürdürmekten yanadır. Kısacası: Her kesim gene kendi amentüsünü, biçim değiştirerek okumaktadır. Bizce bu, daha tehlikeli bir yaklaşımdır.

"Birlik" adına sergilenen olumsuzluk ve çürüme, yeni'nin işbaşı yapacağının işaretidir.

3- Birlik anlayışı ve çare, bölünmüşlükten büyük zarar gören işçi sınıfınca tabanda yansıtılıyor. İşçi sınıfı ve emekçilerin sosyal hareketliliği bunu gösteriyor. Bu durumda, bizce İSP oluşturulmalıdır. Ciddi, güvenilir, donanımlı bir İSP oluşturulmasının bazı maddi ve manevi unsurları (şartları) belirmektedir. İşçi hareketiyle sosyalist hareketin kadroları, bu alanda sınavdan geçiyor. Ya başaracaklar, ya da kazanımları çar-çur edecekler...

4- Yüzyıllık sosyal mücadele tarihimizde oluşturulmak istenen Birlik için çok değerli deneylere ve insan malzemesine sahibiz. Birlik, bu temelde iç (yerli) deney zenginliğimizin senteze kavuşturulması olacaktır.

5- Büyük şehirlerde oturmuş konuşuyoruz. Cudi Dağında bir köyden, fabrikalardaki mücadeleden, Cezaevlerindeki kıyımlardan, Yurtdışında ve kamplardaki insanlarımızdan ne derecede haberliyiz? Hangi atmosferi teneffüs etmekteyiz? İşçi sınıfı ve Kürt halkını "kurtarmak" iddiasıyla yola çıkan yapılanmaların bir İSP yerine konulamayacağını hayat bir kez daha öğretmiştir. "Sosyalistlerin Birliği" sorununa çözüm ararken, işçi sınıfı ve Kürt halkının ulusal ve sosyal kurtuluş mücadelesinde duyarlı ve etkili olmak gerekiyor. Bu potansiyel birikimin içinde miyiz?

6- Gerek yöresel ve ulusal, gerekse uluslararası planda sosyalizmi gündeme taşıyan çok yönlü ve karmaşık sorunlara bilimsel çözüm önerileri oluşturabilmek, daha doğrusu sorunları olsun anlayabilmek için, ilkin örgütlü ve donatımlı olmak gerekiyor. Görünen odur ki, Türk ve Kürt Solu, Anadolu'daki gelişmeleri kucaklayıp evrensel olanla buluşmak konusunda, henüz emekleme sürecini yaşamaktadır.

7- Sosyalist kadrolar arasında kurulması gereken diyalog arayışları, burjuva ve küçükburjuva sol anlayışlar yüzünden ağır yaralar almıştır. Sosyalizmin tarihi birikimleri yağmalanmaktadır. Proleter Sosyalizmin işbaşı yapmaması için, aleyhteki bütün unsurlar canla-başla savaşmaktadır. Kadrolararası sevgi ve güven duygusu köreltilmiştir. PARTİ düşüncesi büyük ölçüde sulandırılmaya çalışılmıştır. Açık faşizm şartlarında beliren tahribat ve bunun sonucu 12 Eylül yıkıntıları arasından, aşınmışın yerine, yeni'nin nasıl doğuş yapacağını araştırıyoruz.

8- Özellikle TBKP ile SP serüveni (program, taktik-strateji, kadro ve örgüt anlayışı), ciddi kadrolarca onay görmeyince, partileşme süreci yeni bir yol ayrımına gelmiştir.

"Sınıf nerede biz neredeyiz?" sorusu boşuna değildir.

Dergicilikte yapılan devrimler, sözüm ona ideolojik çalışmalar, şölenler, anma toplantıları, "İşçi Kurultayı", "Demokrasi Kurultayı", reklam, sansasyon, devrimci romantizmin yüceltilmesi vb. "etkinlik"ler, birilerinin parti olabilmesine yetmiyor; yetmez.

TBKP örneğinde olduğu gibi, parti olduklarının tescil edilmesi uğruna, daha başka türden sağ teslimiyetçi bir saçmalığın ipini çekenler ve böyleleriyle birliktelik arayanlar çıkabilir.

Parti konusunda "atak" yapanların sosyalizm anlayışını eleştirebiliriz. Sorun yalnızca yanlışın açığa vurulması değil, doğru ve devrimci olanın, birleşik ve bütünlüklü bir yapının oluşturulması sorunudur. Aksi halde öznel niyetlerle keyfilik aşılamayacaktır.

Bir yanda sağ teslimiyetçi akımlar burjuvaziyle işbirliği arıyor; sosyal mücadele tarihimizden günümüze gelen bütün devrimci kazanımları, "yenilenme, uyarlama, istikrar, Marksizm-Leninizm aşılmıştır vb..." diye diye burjuvaziye teslim ediyor. Bu kanala girenler, burjuvazinin işini kolaylaştırıcı saçmalıklar da yapabilir. Öte yandan "çocukluk hastalığı", başka türden bir olumsuzluğun yarasını kaşıyor. Herkesin en büyük özgürlük içinde ideolojik ve sınıfsal misyonunu üstlendiği süreçte, çağrıcılar da "Sosyalistlerin Birliği"ni gündeme getiriyor.

Öğrenmek istiyoruz, işçi hareketiyle sosyalist hareketi hangi yöntemlerle bütünleştirecek ve nasıl konumlandıracaksınız?

Eğer sınıflar mücadelesinde gözlemci ya da birer yalancı pehlivan değilsek, öncelikle sorunun adını koymalıyız. Bunca yol katedildikten sonra herhalde hiç kimse prematüre bir doğumdan yana değildir. "Birlik" adına yapılan bunca yanlışlıktan ve de bu saatten sonra yapılacak "özeleştiri"nin hiçbir işe yarayamayacağını da biliyoruz.

Burada, hareketimize bir şey katmayan, yarın da katmayacağı bilinenler olduğu gibi, büyük katkı getirmeye aday değerli insanlarımız da vardır.

Sosyalizmi ciddiye alan, bunu kanıtlayanlara sesleniyoruz:

Bu türden toplantılardan parti çıkarmak niyetinde olanlarla birlikte değiliz; farklıyız. Kişi, grup ve örgüt kültürleri, "Birlik" anlayışları çok farklı kesimlerle burada ne yapılacaktır? Biliyoruz ki her eğilim kendi doğrultusunda iş yapıyor.

Çağrılı ve çağıran olarak burada bulunanlar, niyetleri ne olursa olsun, öncelikle yarım doğruları kekelemeden tam doğrulara dönüştürerek söylemelidir. Tabii yeni yanlışların üremesini istemiyorsak...

Kastettiğimiz PARTİ, yani İSP'nin nasıl oluşturulacağını biliyoruz.

Türkiye ve Kürdistan, baskı ve sömürü mekanizmalarından ancak, devrimci dönüşümlerle kurtulacaktır. İşçi sınıfı ve emekçilerin kurtuluşu, sosyal devrim sorununu çözümlemeye aday bir partileşmeyle gerçekleşecektir. PARTİ, demokratik hak ve özgürlükler kavgasını sosyalizmle bütünleştiren, mücadelenin biçimlerini düzenleyip yönlendiren bir mekanizmadır. PARTİ ve BİRLİK denilince, böyle bir görevi yerine getirebilecek devrimci, dönüştürücü bir partileşmeyi anlamaktayız.

"Birlik" konusu, panellerde, açık oturumlarda, otellerde, dergi sayfalarında, magazin basında ve hayatın her alanında "canlı" biçimde tartışılıyor. Oysa konuyu, tek tük niyetlerin dışında ve olması gereken yerde tartışmak gerekiyor. Hayatın öğrettiğini saptırmamak sorumluluğunu taşıyanlar, bilinçli katkılarıyla, sosyalizmin asıl sahiplerini sahneye çıkaracaktır.

Görünen odur ki, birileri konuyu bir süre daha dergi sayfalarında tartışmaktan, yani işi idare etmekten yanadır. Bu yöntemlerle bir yere varılamayacağını biliyoruz. Yalın ve basit bir anlatımla söylenecekse: Birbirimizi aldatmayalım. İşçi sınıfı ve emekçilerin Birlik özlemini bu türden göz boyama "etkinlik"lerle oyalamayalım. Bu iş böyle gitmez!

Bir yanda, işçi sınıfı ve emekçiler, öte yanda Kürt halkı, kendi göbeğini kesmeye yöneliyor. Herkes işlevini sürdüredursun, bizim tartışmamızı kimse beklemiyor. Hakikati söylemeliyiz: Yeni bölünmelere çanak açan anlayışların hesabını, bir gün mutlaka, hepi-

mizden sorarlar.

Bu toplantıya Yeni Çözüm, Yeni Demokrasi, Emeğin Bayrağı, Özgürlük Dünyası gibi birçok dergi ve çevrenin ayrım yapılarak çağrılmayışı yanlıştır. Gözetilen ölçüt ve normlar ne anlama gelmektedir?

Saçak dergisi, Devrimci Marksist çevrelerce, "vukuatı" nedeniyle dışlanmıştır. Onlar bunu haketmiştir. Hayat, TBKP çevresinin de "vukuatı"nı açığa vurmuştur. Fakat (asla unutmadığımız Laz İsmail olayı ve onun ardından ortak sorumluluğu olanları göz ardı ederek...) bu çevre toplantıya çağrılıdır.

Yeni Çözüm, Yeni Demokrasi, Emeğin Bayrağı, Özgürlük Dünyası gibi dergi ve çevrelerin sosyalistlerin oluşturduğu bütün platformlara mutlaka çağrılması gerekiyor. Bağrında anılmaya değer devrimci aktiviteleri taşıyan çevrelerin yok sayılması "Birlik"çi anlayışla tanımlanamaz. Hiçbir sosyalist eğilimin diğerini yok sayma hakkı bulunmuyor. Hayat bu türden ayırımların suni olduğunu gösteriyor. Aşmak zorundayız.

Tarihsel ve sosyal olgular, yer, zaman, coğrafya gözeterek söylenecekse: Türkiye Solu'nun bir RSDİP geleneği bulunmuyor. Türkiye'de bir Lenin de yok. Hernasılsa kendilerini "Bolşevik" yerine koyanlar oldukça fazla. "Bizim programımız Anadolu'yu kucaklamıyor" diyebilecek nitelikte devrimci kadrolara da sahip değiliz. Doğruluğu sınanmış bilimsel yöntemleri de kullanamıyoruz. Acaba, kazandığımız iç ve dış deney zenginliğimiz arasından, şablonculuktan arınıp, hareketimizi, adı önemli değil, Birlik Kongresi'ne niçin götüremiyoruz? Sorunlarımızın sorumluca tartışılacağı, güvenceye bağlanacağı, kuralların, devrimci ilke ve normların işlerlik kazanacağı oturumlar herhalde bu türden oturumlardır.

Bunu başarabiliyorsak, ne SP ve ne de TBKP'nin -gündemi bunlar belirlemiyor- (her şeye rağmen) ve de çağırmadığınız çevrelerin dışarda tutulmasının bir anlamı kalmaz. Bu yöntemi benimseyip işlerliğe kavuşturduğumuzda sorun çözüme kavuşacak demektir. Buna var mıyız? Yoksak diyalog ve tartışma arayışlarını kuş yakalamak için ökse kuranlara benzetebiliriz. Oysa ökse bile avcılıkta kuraldışıdır.

Burada şunu da vurgulamalıyız:

Marksizm-Leninizm, sosyal devrimlerini gerçekleştiren ülkelerde yeterince uygulanamadı diye, "aydın" fantezileriyle zaman yitirildiğini görüyoruz. Ciddi bir partileşmeden yana olanlar, bütün enerjilerini bu türden tartışmalarla harcayamazlar. Sovyet, Çin, Küba, Vietnam, Angola, Nikaragua ve Halk Demokrasileri deneyimlerine bakarak sosyalizmi "yargılama"ya girişen "aydın"lara, bunu hak edebilmeleri için, şunu öneriyoruz: Önce bir parti kurun, sosyal devrimi gerçekleştirin, sosyalizmin inşasına başlayın; sonra sizlerle tartışalım.

Devrimci oturumlar yapılacağı yerde, "gelin tartışalım" modaları çıktı. Tartışmadan kaçan yok; ama bu "tartışmalar" giderek, iş yapmayışın, kamufle edilmeye çalışılan bazı niyetlerin özürü yerine geçiyor...

Eleştirmek kolay, yapmak zordur.

Partisiz devrimcilik, partisiz sendikacılık, partisiz basın-yayın faaliyeti ve de bireysel teorik-ideolojik çalışma yapanlar giderek çoğalıyor. Dürüstlükle söylemeliyiz: Ne yapmak istiyoruz?

Marksist-Leninist Parti'nin, devrimci, birleşik, demokratik, bütünlüklü ve insani değerler sistemine saygılı bir kurumlaşma olduğunu inkâra varan yaklaşımların saflardaki erozyonunu aza indirmek gerekiyor. Bizim bu anlamıyla, hiçbir zaman Marksist-Leninist Parti'miz olmadı. Bu gidişle oluşmaması için, halâ bazı olumsuzluklar işbaşı yapıyor; yapabiliyor.

Bizler, Türk ve Kürt Solu olarak, sosyal mücadele tarihimizde, hiçbir dönemde, sorun-

larımızı devrimci oturumlarda tartışabilmek şansına kavuşamadık. Kurulan örgütlerde devrimci kanat, sağ teslimiyetçi kanat tarafından kolaylıkla tasfiye edildi. Tarihi TKP, legal, sol partiler, özellikle de TİP, DİSK ve öteki demokratik kitle örgütlerinin tarihi, anılan tasfiyelerin "özgün" örnekleriyle dolu. Bu örgütlenmelerin hayatı kucaklayamayışı, ya da işlevsizliği karşısında ve de bazı haklı gerekçelerle kurulan THKO, TKHP-C, DDKO ve bunlardan ayrışarak kurulan öteki bütün örgütlenmelerin tarihi de benzeri tasfiyelerle dolu...

Neşterin vurulacağı yer bellidir.

Günümüz başka bir gündür. Hayat, anılar, örgüt yapılarıyla anlayışlarının tekrar edilemeyeceğini öğretiyor.

Biz, tarihsel iyimserliğimizle bu yolda doğruların kavgasını vereceğiz. Aşınmış olanın bir daha işbaşı yapmaması ve de bir daha fenersiz yakalanmamamız için ne gerekiyorsa onu yapmaktan geri durmayacağız.

Özetle belirtirsek:

- Türkiye, sosyalist tarihinin hangi aşamasındadır?
- Tarih bize hangi görevi yüklüyor?
- Türkiye yeni bir RSDİP deneyimi yaşayabilir mi? Lenin'in hayata dönüşünü mü bekliyoruz?
- Acil görevimiz PARTİ'dir.
- Bu yol birlikten geçmektedir.
- Birlikten anladığımız, uygar tartışma ortamlarında, kendi teorik ve pratik süzgeçlerimizden geçirdiğimiz ilkelerimizi dayatmamız ve zorunlu tartışma fırtınasının ardından gelen o yüce çökelmedir. PARTİ: Devrimci onuru ile, bağımsızlığı ile, kolaycılığa prim vermeyen teorik donanımı ile, dövüşken mücadeleye hazırlığı ile, içine gelenin eriyeceği potadır. Uğruna ölünmesi bir haklılığı içerir. Günceli kucaklar; hayatı kavrayıp dönüştürür.

Sözün özü: Bu türden bir girişim, bize parti diye dayatılan "hezeyanlar"dan farklıdır.

Farklıdır kucaklar, farklıdır küstürmeden içine alır, farklıdır iş yapar, farklıdır uzlaşmaz, farklıdır sekter değildir.

Ünlü fizikçi Lavoisier'in dediği gibi: "Tabiatta hiçbir şey kaybolamaz, hiçbir şey yoktan varolamaz."

Biz, işte bu nedenlerle farklı olmalıyız. Devrimci çabalarımızla ve de ağırttığımız saçlarımızla PARTİ'mizin yeniden oluşturulmasını düşünüyoruz.

30.7.1989

NOTLAR:

* Yazarın 12-13 Ağustos 1989 tarihinde yapılan 18 imzalı 'çağrı' platformunda sunulan yazısı.

** Ayrıntılı inceleme için bakınız:

1. İşçi Sınıfı Sendikalar ve 15/16 Haziran
2. Oportünizm Yargılanıyor
3. İlerici Yayıncılığımızın Sorumluluğu
4. Partileşme Sorunu I
5. Partileşme Sorunu II
6. Partileşme Sorunu III
7. SORUN BSD, 1-10. sayılarındaki ilgili yazılar.

BİRLİK VE AYRIŞMA DİYALEKTİK BİR BÜTÜNDÜR*

Mennan Evren - İsmail Yıldırım - Oğuz Öder - Coşkun Adalı - Temel Demirer

Değerli Arkadaşlar,

İnkâr edemeyiz: Radikalinden reformistine bütün bir sol cephe toplumsal meşruiyet sorunuyla karşı karşıyadır. Bugünkü darboğaz budur.

Bu salonda son derece geniş bir yelpaze yanyana duruyor. Ancak bu yanyana duruşa partileşme bağlamında bir işlevsellik yüklemek, birlik sözcüğünün içini boşaltmak olur. Birlik sözcüğünü her derdin devası sihirli bir değneğe dönüştürür.

Öncelikle altını çiziyoruz: Biz bu tür toplantıların daha farklı bazlarda, örneğin 'Eylem içinde eylem birliği' bazında gerçekleştirilmesinin daha yararlı olacağını düşünüyoruz. Toplantının genel bileşimi de gösteriyor: partileşmeye yönelecek bir birlik eğilimi sadece program polemikleri, "diplomatik görüşmeler", görüş teatileri, ortaya çıktığı anda eskiyen sonuç belgeleri gibi zaman kaybettirici araçlar doğuracaktır. Oysa bu toplantıdan, yakınlaşılabilecek eksenlerin birbirlerini tanıması, ortak pratik adım atabileceklerin eylem birliğine yönelik ortak anlayışlarının oluşması gibi ürünlerle çıkmak da mümkün. Uzun dönemde birliğe gerçekten hizmet edebilecek böyle bir alt ayrışmalar süreci, bugünkü toplantının birliğe yönelik en büyük katkısı olacaktır.

Çözümden önce sorunu tanımlayalım. Çözüm bu tür salon toplantılarından geçmiyor, ama sorun buralarda bilincimize çıkabilir. Bu nedenle, buradaki sorunsal 'Birleşmek' ya da 'Birleşmemek' değildir, 'Birleşmeye gidebilecek -ki bu eylemde birlikle somutlaşacaktır- bir ayrışma ve bu ayrışmanın gerekliliği üzerinde varılacak bir görüş birliğidir.

Kendimiz dahil toplantıya katılanlara soruyoruz:

Bu salona 'birlik' için gelenler acaba:

1) Ben-merkeziyetçilikten kurtulabilmişler midir?

2) Tartışmanın bittiği yerde hayat da biter, diyen bir çoğulculuk ve sosyalist demokrasi anlayışına ne düzeyde angajedirler?

3) Sınıf perspektifine ne denli sadıktırlar, anarko-liberalizmden ne denli kurtulmuşlardır?

4) Sınıfsal ve toplumsal bakışlarında yeni dogma ve fetişlerden ne denli uzaktırlar? Gerekli bir muhasebe ve hesaplaşmanın neresindedirler?

5) Kendi siyasal varoluşlarını bir amaç olmaktan çıkarmaya, gerekli gördükleri birliktelikler uğruna kendilerini yenileyip eski ilişkilerini bu yönde değiştirmeye ne denli açıktırlar?

Sorular çoğaltılabilir. Altını çiziyoruz: İşlevsiz bir birlik, ilkesiz bir birliktelik, olması gerekene doğru yürüyüşümüzü engeller bile. Kızmayalım: Birlik konusunda Mevlana'dan çok farklı düşünmemiz gerekiyor. Bunun için de, TEK BAŞINA VE GENELLE-

*Yazarlarının 12-13 Ağustos tarihinde yapılan 18 imzalı 'çağrı' platformunda sunulan yazısı, SORUN BSD Yazı İşleri Müdürü Aykut Akbaş tarafından okundu.

MECİ BİR BİRLİK şiarını değil, GEREKLİ AYRIŞMAYI VE NETLİĞİ GETİREBİLECEK EYLEM VE SÖYLEM BİRLİKTELİKLERİ şiarını yükseltiyoruz. Birleşebilmek için korkmadan kendi eksenlerimizde AYRIŞMALIYIZ, diyoruz. AYNILARIN OLMASI DA BENZERLERİN AYNI YERLERDE TOPLANMASINI AMAÇLAYAN, "ÖZELLERİN" BİRBİRİNDEN TEORİK VE POLİTİK PLATFORMLARDA AYRIŞMASI GEREKLİDİR. DAHA GENEL BİR BİRLİĞİN TEMEL DİREKLERİ BÖYLESİ ÖZELLERİN KENDİ İÇLERİNDEKİ BİRLİĞİDİR. Ayrıca teorik-politik düzey ile politik-pratik düzeyi de birbirinden ayrı düşünmeliyiz.

Şimdi burada soruyoruz: Troçkistlerle, sosyal reformistlerle vb. leriyle bizim siyasi düzeyde bir birlik sorunumuzun olmadığını ifade etmemiz mi parçalayıcılıktır, yoksa -bizim iddia ettiğimiz gibi-, gerçek parçalayıcılık bunun olası olduğu iddiası mıdır?

En genel hatlarıyla birlik anlayışımız şudur ve bu anlayışı radikal sosyalistlerle tartışmak istiyoruz:

Birbirini dışlamayan iki dinamik var: Teorik-politik ayrışma, politik-pratik birleşme. İkisi de işçi sınıfı kavgası içinde işliyor. Sınıf savaşına taraf olan radikal sosyalist odaklar, devrim ve sosyalist demokrasi programını bu dinamikler üzerinde yükseltecekler ve bunu İlyiçci yol, yöntem ve araçlarla yapacaklardır.

Kuşkusuz bu formülasyon kabadır. Es geçmeyelim: Radikal sosyalistler engin ve belirleyici bir potansiyele sahiptir. Bu potansiyeli, TCK'nın 141 ve 142nci maddelerinin kaldırılmasıyla sınırlayamazlar. Asıl açılım, bağımsız sosyalist politik hat ve bu hattın yığınlara maledilmesinde yatıyor. *Toplumsal meşruiyet mücadele içinde kazanılacaktır, hukuksal meşruiyetle bir ilgisi yoktur. Bugün, örneğin, Batı Avrupa Komünist partileri hukuksal meşruiyetlerini sapasağlam korurken toplumsal meşruiyetlerini hızla yitirmektedir.*

Toplumsal çürümenin örgütlendiği 12 Eylül sonrası döneme bakarsak, her türlü yetmezlik ve zaafına rağmen radikal solun bugün ulaştığı konumu küçümseyemeyiz. Bu konum, stratejik savunmadan stratejik dengeye geçilmesi için yeterlidir. Stratejik savunmanın alışkanlıklarını bir kenara atmalıyız. MUTLAKA YAPILMASI GEREKEN ŞUDUR:

1. Gericilik döneminin ağır koşulları altında, direngen bir umudun ısrarıyla ve onurlu bir tecritte, tek başımıza terennüm ettiğimiz özlemlerimizi kitlelere YENİ TOPLUM PROJEMİZİN parçaları olarak sunmak.

2. Radikal sosyalist hattı yığınlara taşıyarak, onları ofansif konumlarda örgütleyerek hareketlendirmek ve BİC'i örmek.

3. Böylece kazanılacak stratejik dengeden, stratejik saldırıya geçebilmemize imkân verecek, Ekimci perspektifleri açacak kaldıracı, İlyiçci önderliği kazanmak.

Bu yolda pratik adımlar basitten karmaşığa doğru atılmaya başlanmalıdır. Yetersizliklerimiz ne olursa olsun.

Süreci, sınıf mücadelesinde İlyiçci perspektif içinde yanyana gelebilenler belirleyecek ve sürükleyecektir. Burada sözünü ettiğimiz kaldıraç, elbette bir Perinçeklerin SP'si, Yağcıların TBKP'si, ya da bunlardan bir farkı olmayan ve Cenan Bıçakçı'nın önerdiği türden bir girişim değildir (Bkn: Bağımsız Demokratik Sosyalist Bir Parti İçin Girişim Komitesi, Partileşme yolunda Sosyalistlerin Birliği için öneri). Hayır! "Bağımsız Demokratik Sosyalist Bir Parti" ya da "Çeşitlilik içinde Birlik ve Komünist Partisi" (Bkn: Yeni Yol, No: 26) gibi yaygaralara kapılmıyoruz. Birlik deyince İlyiçci ilkelerden vazgeçmeyi anlamıyoruz. Sınıf zemininde kendisini ifade edebilmiş, toplumsal meşruiyeti kazanmış radikal sosyalistlerin söylemlerini eylemlerde ifade etmesi, birliğin temeli olacaktır. Toplumsal meşruiyetin kazanılması en başta gelen görevdir ve yolu açacaktır. Sınıf bilinçli işçilerin irade birliğini en tartışılmaz bir biçimde temsil eden İlyiçci bir partinin oluşması sürecine

yol açabilecek bir birlik, verili durumda henüz çözümleyebileceğimiz bir sorunumuz değildir. Çünkü bugünkü darboğaz, toplumsal meşruiyet darboğazıdır. Üzerimize ölü toprağı serpen, bizi marjinalliğe iten, bu darboğazdır. Durmadan "birlik" sloganları atarak bu darboğazdan çıkamayız. İşte size sözümona "birlik" sorununu çözümleyici bir yanaşım: "Bugün tartışılan birlik, farklılıkları bir potada eritmeye çalışan bir birlik olamaz... çoğulcu bir birliğe ulaşmaya mecburuz. Ülkemizin çok renkli sosyal yapısı solda çoğulculuğu gerekli kılıyor... Çeşitli halk ve sınıf kesimlerinin arasındaki ve kendi içlerindeki çelişmeler uzlaşmaya açık bir çıkar mücadelesiyle çözümlenebilir. Ortak hedefler çevresinde birleşmek ve birliği sürdürmek, farklılıkların mücadelesini meşru görmeyi gerektiriyor. "Birlik" ortak hedefler etrafında birleşmenin ötesinde, yalnızca biçimsel bir sorundur." (İlkay-Necmi Demir, Marksist, No: 1, 'Birlik Tartışmasının Darboğazı', s.5)

Şunu vurgulayalım: İlyiçci örgütlenmede, fraksiyon düzeyine sıçramadıktan sonra, eğilimlerin ve çoğunluğun kararına uyan azınlıkların varolma hakları vardır. Ama Demir'ler bunu demiyor. Sınıf öncülüğünü cephe söylemiyle gözardı ediyor. Bizim konuştuğumuz birlik, çeşitli halk, sınıf ve kesimlerin sorunu değil. Acil bir özdeşleşme temelinde birlik arayanlar, aceleciliklerivle işi yokuşa sürüyor, ve parçalayıcı bir konuma düşüyor, gerekli ön süreçleri atlıyor.

BİRLİK VE AYRIŞMA DİYALEKTİK BİR BÜTÜNDÜR, TOPTANCI, YANİ İLKESİZ BİRLİK ANLAYIŞLARINDAN ÖZENLE UZAK DURMALIYIZ.

Demokratik haklar mücadelesini sosyalizm mücadelesine tabi kılacak olan, devrimci bir programı hedeflemiş devrimci marksistlerin birliği ile, kendisini, kazanılacak demokratik haklar sayesinde sistemin "iyileştirileceği" hülyasını temel alan reformist bir programla sınırlamış çevrelerin birliği, kaçınılmaz olarak farklı süreçler izlemek zorundadır. Radikal sosyalizm reformizmden tarihsel olarak kopmuştur. Birlik tartışmalarında bu gerçek gözardı edilemez.

İçinde Azin Nesin'li, R.N. İleri'li 150 aydından 11nci Tez'e, ya da 'İşçiler ve Toplum'a değin kişi ve çevrelerin yeraldığı birlik tartışmalarından, içerdiği heterojenlik itibarıyla, fazla bir şey beklenilmemesi gerekiyor. Çünkü birlik sorununun, radikal sosyalistlerin talip ve taraf olduğu boyutuyla çözümü için önümüzde duran görev, reformistlerden kopmaktır. Bu yolda, legal geçiş örgütlenmesi bağlamında bir açık devrimci partinin propagandası, ya da bir 'ortak yayın' önerisi (Gelenek, No: 25, s.24-25) işçi sınıfı mücadelesine bağlanabilirse, önemi küçümsenemeyecek ilk adımlar olabilir.

Açık devrimci parti dedik: Bu konuda kimi tartışmaya açık görüşler kısaca ifade edildi (SORUN, No: 10, Açık Devrimci Parti Üzerine, s.51-57). Ortak yayın önerisine gelince, kendisini salt teorik bir faaliyetle sınırlamayan, pratikten kopmamış, sınırları belirlenmiş ve olası bir birliğin yayın organı olmalıdır.

Şu noktalar tartışılmalıdır: 1) İşçi sınıfımızın siyasi konumu, tarihi deneyiminden çıkartılması gereken dersler, 2) Düşman kampın ideolojik egemenliği, üst yapının şekillenmesi, devletin yapısı ve işlevleri, 3) Türkiye kapitalizminin yapısı ve bunalımı, siyasi partilerinin durumu, 4) Ulusal sorun, 5) Kadın, gençlik ve çevre sorunları, 6) Geçmişin değerlendirilmesi, 7) Türkiye'nin Dünya emperyalist sistemindeki yeri, 8) Türkiye'nin gündemindeki toplumsal devrimin karakteri, 9) Devrimin politik ordusunun ve proletarya hegemonyasındaki tarihsel blokun yaratılması sorunları, 10) İlyiçci zorun örgütlenmesi ve buna ilişkin çalışma tarzı, 11) Sınıf-parti, sınıf-iktidar ilişkileri ağı içinde nasıl bir sosyalizm, 12) Sosyalizmin uluslararası sorunları, 13) Proletarya enternasyonalizmi ve dünya devrimi.

Bu noktalardaki 'ortak' tartışma, işçi sınıfı içinde ortak ve koordineli pratik bir faaliye-

tin önünü açmayacaksa nihayetinde fazla üretken bir girişim olmayacaktır. Çünkü: 1) Teorik/ideolojik alanda pratikten kopuk bir şekilde aranan birlik, bu çabaya taraf olanların belirsizliklerini aşmasını önler, 2) Bu belirsizlikler tarafların iç yapılarının sağlığını bozar ve onların eylemde birlik sürecine katılmalarının önünü tıkar. 3) Teorik/İdeolojik boyutun tartışma eksenine sıkışması, pratikte kendiliğindenciliğe yolaçar.

Söylediklerimizi bağlayalım: Sağırlar diyaloğu istemiyoruz. Teorik-politik açıdan AYRIŞARAK BİRLEŞMEK süreci, eylem ve politika açısından sınıf savaşımının ulaştığı aşamayla bağlanmıştır. Sınıfın kurtuluşu bizatihi onun eseri olacaktır.

30.7.1989

PARTİLEŞME YOLUNDA BİRLİK

Aykut Akbaş

Ülkemiz sosyalistlerinin birlik problemi bugünün ürünü değil. Fakat problem üzerindeki tartışmalarda bugün gelinen nokta (birleşme ve ayrışma bağlamında) hiç de azımsanmayacak nitelikte. Ağustos ayı ortasında 18 imzacının hazırladığı bir çağrı metniyle bir araya gelen 150 civarında sosyalist aydın, çevre, dergi temsilcisi vs. birlik sorununu tartıştı. Bu tartışmalar sonunda en kaba haliyle üç eğilim baş gösterdi. Bunlardan bir kısım tartışmaların sürekliliği ve kurumlaşması ile birlik sorununa çözüm bulunmasını savunurken, bir başka kısım ise birlik'ten muradlarının "ille de yasal bir partide birlik" olduğunu savundular. Son grup ise, ülke solunun birlik sorununun çözümleneceği yerin burası olmadığını, çözümleyecek kişilerin de çağrıcılar olmadığını savundu.

Düşü kurulmaya çalışılan birliğin olası çerçevesine kıyasla oldukça sınırlı olan bu toplantılar vesilesi ile mücadele gündemimizin ilk maddesi üzerinde düşündüklerimizi ifade etmek istiyoruz.

Gündemimiz partileşme. Birlikten partileşmeyi anlıyoruz. Bu yolda iki ana başlık üzerinde yoğunlaşmak ve önemli gördüğümüz vurguları yapmak istiyoruz. Bunlardan ilki program, diğeri ise örgütlenme sorunu.

Birlik sorununu dar anlamda, sosyalist aydınların ya da çevrelerin federatif birliği olarak değil, işçi sınıfı ve sosyalist hareketin bütün önderlerinin siyasi birliği olarak düşünüyoruz. Bu birlik, gerçek devrimci süreci tam olarak tanımlayan ve hedefini açık olarak belirleyen, bir siyasi programı temel alan siyasi bir örgütü yani partiyi ifade eder. Bu parti en açık ifade ile; devrimci, Marksist bir işçi sınıfı partisidir.

Bu türden bir yapılanmayı hedeflemeyen genel bir birlik (çağrısı ya da) politikası her türden liberal, reformist eğilimi bünyesinde toplayacak genel bir muhalefet partisinin oluşturulması sorunu çözmeyecektir; çözemeyecektir. "Sorun" sözcüğü ile kast olunan; sosyalizme, proletarya diktatörlüğüne ulaşacak yolu açmak ya da çok daha geniş ifade ile bu yolu görmektir. İşçi sınıfı partisi, programı itibariyle sosyalizme devrimci yoldan ulaşmayı hedefleyen, reformizm ile arasına aşılmaz bir duvar ören ve bu duvarın beri yanında tüm mücadele araç ve yöntemlerini aynı beceri ve yetkinlikle kullanmayı bilen bir partidir.

Toplumun diğer emekçi nüfusuna öncülük etme işlevini de üstlenecek olan işçi sınıfı partisi, sosyalizmi kendisine tartışılmaz bir eksen olarak almalıdır. Diğer tabakaların ekonomik ve demokratik istemleri bu eksenin yörüngesi olmak durumundadır. İşçi sınıfı bu tabakalar ile ilkeli ve mesafeli bir ittifak politikası izleyecektir. Bu politikanın oluşturulması, proletaryanın kendi sınıf çıkarları konusunda bilinç açıklığına sahip olması ve bağımsız bir parti olarak örgütlenmesi ile olanaklıdır. Geçici ittifaklar uğruna proletaryanın bağımsız örgütünden vazgeçmek proletaryayı yanıltmaktır. Bu ittifakın geçici ve koşullu olduğuna dikkati çekmek ve proletaryanın bağımsız sınıf bütünlüğünü sürekli vurgulamak gereklidir.

Tersine içerikten yoksun, sınıflarüstü "barış", "silahsızlanma", "demokrasi" ve benzeri kavramların öne sürüldüğü, nihai siyasi kaygılar yerine güncel, "real politik" kaygıların

hüküm sürdüğü, proletaryanın ideolojik-politik-örgütsel bağımsızlığını yitirdiği ve burjuva demokrasisinin uydusu haline dönüştüğü, popülizmin, küçükburjuva radikalizminin, demokratizmin ve benzeri başkaca şeylerin eklektik biçimde iç içe geçtiği bir liberal laçkalık, proletaryaya ve onun devrimci, Marksist savaşımına zarar verecektir.

Sermayenin işçi sınıfına karşı mücadelesinde alabildiğine politikleştiği, buna karşılık işçi sınıfının mücadelesinin ekonomizm sınırları içinde hapsolduğu verili koşullarda işçi sınıfı içinde yaşanan sendikalizm vb. türden burjuva ideolojilerinden arınması gerekliliğinin; ayrıca sosyalist kadrolarda yaşanan genel bir ideolojik kaymanın öneminin altını özenle çizmek istiyoruz.

Proletaryaya gerçek gücünü ve savaşma yeteneğini veren; ittifak temelinde bir araya geldiği sınıflarla arasındaki çıkar çelişkilerinin bilinmesidir. Bu çelişkilerin vurgulanması yerine demokratik mücadele kaygılarıyla gizlenmeye çalışılması işçi sınıfını güçsüzleştirecektir.

Bu tavrın temel bir ilke olarak kabulünden sonra proletarya partisinin politik-ideolojik hattını belirleyen programın oluşturulması sorunu gündeme gelecektir. Bu noktada programın iki temel özelliğini vurgulamak gerekir. Birinci özellik, programın ilkesel boyutudur. Emek sermaye (çelişkisinin) ilişkisinin ve sömüren sınıfın sömürülen sınıflar üzerinde politik egemenliğinin söz konusu olduğu her ülkede ortak olan bu ilkeler, programın ideolojik manifestosudur. İkinci özellik, programın politik boyutudur. Bu politikanın ayrıntıları her ülkenin kendi özel koşullarına ve taktik değişikliklere göre belirlenecektir. Programın bu boyutu aynı zamanda örgüt teorisinin kendisini çözüp yeniden yarattığı bir alandır. Örneğin, Leninist parti anlayışı, genel Marksist ilkeler ile o günün Rusya ve dünya gerçeğinin bir bireşimidir. Ülkemize ilişkin Leninist parti örgütü de yine Marksist miras ile ülke ve dünya gerçeğinin bir bireşimi olacaktır. Politik-taktik sorunlar ülke gerçeği içinde ete kemiğe bürünecektir. Ülkedeki somut ilişkilerin ve çelişkilerin, ekonomik-politik-kültürel-tarihsel vb. bütün yönleriyle Marksist çözümlemesinin yapılması gerekir. Bugün ortalıkta dolaşan ve artık dilin pelesenki haline gelmiş "devrim", "ittifak" vs. modellerinin tümünün yaşanan yer ve zaman gerçekliği bazında ciddi, Marksist çözümlemeler temeline oturmuyor olması, söz konusu model tahlillerini kendiliğinden geçersiz kılıyor. Söz konusu tahlillerin gerçekliğin küçük bir bölümünü içeriyor olması onları başımızın üstünde tutmamıza yetmiyor.

Türkiye'de sınıfların yapısını ciddi biçimde incelememiş bir partinin, doğru bir ittifak politikası geliştirmesi mümkün değildir. Bu aşamada, sınıfın öncülerinin öncelikle programın ilkesel boyutunda bir mutabakata varması zorunludur. Bu aynı zamanda bize "Nasıl bir sosyalizm?" sorusunun yanıtını da verecektir. Programın politik boyutunun ise sosyalizm mücadelesi içinde ve bu mücadele ile birlikte bir biçim kazanması mümkün olacaktır. Örgüt ve politika bir bütünün parçaları olarak süreç içinde birbirlerini karşılıklı olarak belirlerler.

Bu durumda bir proletarya partisinin yaratılmasının yaşamsal bir zorunluluk olduğu bu tarihsel aşamada "legal mi, illegal mi?", "aşamalı mı, aşamasız mı?" vs. türünden ikinci dereceden politik-taktik sorunların tartışılmasını ertelemek gerekir. Yineliyoruz, öncelikli sorun, proletaryanın öncülerinin programın ilkesel boyutunda mutabakata varmasıdır. Bu mutabakat partileşme yolunda birlik sürecinin ilk adımı olacaktır.

*

Örgütlenme düzeyinde Türkiye sosyalist hareketinin temel zaafı, işçi sınıfı ile organik

siyasi bağın yetersizliğidir. Türkiye devrimci hareketin sorunlarının tartışılması, dergi sayfalarından, panel ve kapalı salon tartışmalarından fabrikalara, işçi mahallelerine inememiştir. Mücadelenin teorik ve politik problemleri sınıfa rağmen, sınıf adına sosyalist aydın kulüplerinde sürdürülmektedir. Bu durumu hukukun diliyle "vekaletsiz iş görme" olarak nitelemek mümkündür. Vekilin, temsil edileni temsil yetkisi yoktur. Temsil edilenin de temsil edildiğinden haberi yoktur. Vekaletsiz vekillerin toplayacağı kurullar ise, teorik düzeyde ne kadar doğru kararlar alırsa alsın, ne kadar mükemmele yakın program üretirse üretsin, bu kararlar, bu programlar sınıf için bir anlam ifade etmeyecektir. Bu kararların, bu programların uygulanabilme şansı yoktur.

Bu noktada sorun, sınıfın öncülerinin yaratılması ve örgütlenmesidir. Sınıfın öncüsü sözü ile dar anlamda yalnızca sınıfın içinden çıkan öncü işçileri kastetmiyoruz. Bunların yanı sıra sınıfa pratik düzeyde de öncülük edecek sosyalist aydınları kastediyoruz.

Öncülerin yaratılması konusunda yerel inisiyatiflere özel bir önem verilmeli. Devrimci mücadelenin günlük pratik sürecinde ve eylem içinde bir araya gelen devrimcilerin partileşmeye giden birlik sürecinin önemli basamakları olduğu unutulmamalı. Yerel düzeylerde devrimci güçlerin eylem içinde oluşturacakları birlikler, ayrıca sosyalist mücadelenin toplumsal meşruiyetini de pekiştirecektir.

*

Partileşme yolunda birlik probleminin bir kaç özgün noktasına sınırlı ve genel çerçeveden yaklaşmaya çalıştık. Problem burada ifade edilmeye çalışılandan daha derin ve daha karmaşıktır. Bizce de sorunun çözümü tartışmalarının duvarlar ötesine, dergi sayfaları dışına taşınmasıdır. Tezlerin eylem içerisinde sınanması ve ayıklanmasıdır.

Şunun altını özenle çizmek gerekir ki, sınıf mücadelesi dışında referans noktalarının kabulü işçi sınıfının devrimci potansiyeline güvensizlik ve burjuva ideolojisinin önünde reformist bir yüzsüzlükle teslimiyettir.

Büyük öğretmenin dediği gibi: "Şu ya da bu proleterin, ya da hattâ tüm proletaryanın, şu an için hangi ereği tasarladığını bilmek söz konusu değildir artık burada. Söz konusu olan, proletaryanın ne olduğudur; ve bu varlığına uygun olarak tarihsel bakımdan neyi yapmak zorunda kalacağıdır." (K. Marx, Kutsal Aile)

12 Ağustos 1989

ÇAĞRICILARIN ORTAK YÖNELİŞİ VE SINIFSAL KONUMLANIŞLARI ÜZERİNE?*

Sosyalist mücadelede otorite, teorik ve pratik yaşamın her alanında bileğinin hakkıyla yapılan dövüşler sonucu olur. Aksi palyaçoluktan öteye gitmez. Bugün ne bu toplantıyı düzenleme ve kimlerin nasıl katılacağını, katılanların asgari çerçevesini çizme hakkını kendinde görenler, ne de kendilerini "birleşik parti", "işçi sınıfı partisi" görenler otoritedirler. Aslında biraz da bu tip birlik arayışlarının altında yatan nedenlerden biri de, benzer girişimler, toplantılar yoluyla kolay yoldan otorite ve çekim merkezi olma isteğidir.

Somut durum, tüm otorite ve yapıların yaşamda aşıldığını, eskiliğini ve yeninin doğuşunu engellediğini göstermiştir. Devrimci proletaryanın tarihsel ve güncel görevlerini tam olarak yerine getirmesinin yolu da eskiyi teorik-politik ve pratik olarak ortadan kaldırmasıyla mümkündür.

Yaşamı ve mücadeleyi kucaklamayan, yaşamdan ve mücadeleden ortaya çıkmayan tüm birlik girişimleri ölü doğumdur. Devrimci kadrolar ve çevreler boşuna bu türden girişimler içinde zaman ve enerjilerini tüketmesinler. Bu türden başından ölü doğum olduğu geniş çevrelerce belli olan girişimler bazılarına ün, imkân ve kariyer sağlasa da, işçi ve emekçi yığınlarda; "Bak, yine birleşemediler... Olmuyor" gibi kötümserliği ve umutsuzluğu yayacağı için kesinlikle deşifre edilmeli ve yalnız bırakılmalıdır.

Bizler Türkiye'de kendisini sosyalist ve devrimci olarak tanımlayanların, yarattıkları teorik-pratik değerleri önemsiyoruz. Hiç kimsenin çabasını küçümsemek aklımızın ucundan bile geçmez. Ancak teorik-pratik çabaları önemsemek, onları hayatın ve olayların mihenk taşına vurarak, eleştiri süzgecinden geçirerek bir anlam kazanabilir. Bu yanıyla tartışmak, eleştirmek gerekiyor. Önce çağrıya imza atanları ve çağrıyı başlatanları kısaca bir değerlendirmek gerekiyor. Bu değerlendirme imzacıların ideolojik-politik-örgütsel zeminlerini tartışma değil (bu mutlaka gereklidir de...) daha çok siyasi-örgütsel yönelişleri, mücadele pratiğinde birbirlerine karşı ve mücadeleye karşı konumlanışlarını içerecektir.

Çağrıya imza atanlar, bugüne kadar ki programlardan ve örgütlenmelerden umduklarını bulamamış olmalılar ki, ortaklaşa yeni bir program ve örgütlenme yoluna çıkmışlardır. Yalnız bu çıkış ve diğer çağrılılar hayatın ve mücadelenin hiçbir alanında, hiçbir noktada birbirleriyle çakışmadığı gibi... şu ana kadar hiçbir alana uzun süreli birlikte müdahale etmemişlerdir. Yani herkesin ortak özelliği, hayatın ve mücadelenin içinde oluşan birlik çabalarının daha üst düzeyde sentezleşme çalışmaları içinde olmamaktır. Hayatın pratik olarak çözümünü sağladığı bir girişim olmaktan çok, "birlik olmalıyız" isteğiyle daha çok iradi ve ideolojik bir arayıştır. En basit bir olay karşısında bile ortak tavır almaktan aciz çevrelerin, herhangi bir birlik gerçekleştirmeleri mümkün değildir. Buradan olsa olsa bir tartışma kulübü doğar.

İkincisi çağrılıların ortak özelliklerinden biri Leninist parti anlayışının karşıtı olarak şekillenmiş olan 'kanatlı parti' teorisi ile partileşme faaliyetini yasal zemininde ele alışlarıdır. Çerçevesi çizilmiş olan bu türden bir parti, hiçbir şekilde işçi sınıfının öncü dev-

* 12-13 Ağustos 1989 tarihinde yapılan 18 imzalı 'çağrı' platformunda "İşçi Birliği" adına sunulan yazı.

rimci partisi olamaz. Partileşme ve parti hiçbir zaman kendisini burjuva yasallığıyla sınırlayamaz. İşçi sınıfının öncü devrimci partisinin çalışma biçimi ve zemini kendisi tarafından çizilir ve *esas* olarak "devrimci yasallık" zemininde olmak durumundadır.

Çağrıcıların üçüncü ortak özelliği, troçkizmden ve burjuva aydın eğilimlerden beslenen işçi sınıfı dışı ezilenlere karşı aldığı ortak tavırdır. Bu tavrın ardında işçi sınıfının kurtuluş mücadelesinde bugün önünde duran *devrimci demokratik* görevleri anlayamama yatmaktadır. İşçi sınıfının yoksul köylüler, küçük köylüler ve diğer ezilenlerle birleşmesine karşı çıkanlar, her ne gerekçeye sahip olurlarsa olsunlar, ne kadar parlak görünürlerse görünsünler *özünde* burjuva *kuyrukçuluğunu* ve *burjuva aydınlarıyla* işçileri birleştirmeye çalışmaktadırlar. Türkiye'de şehirde ve kırda küçük mülk sahiplerinin *devrimci demokratik* karakterlerini göremeyenlerin, *pratikte* devrim diye bir sorunları yoktur.

Çağrıcıların dördüncü ortak özelliği ise, kimi kısmi farklılıklar olsa da, devrimci proletaryanın 150 yıllık teorik-pratik geleneğinden kopuşmuş olmaları, yaşanmış ve yaşanmakta olan onca olumsuz hattâ gerici yanlarına rağmen *sosyalizmin* kazançlarını reddetmeleri ve somut hiçbir sosyalizm anlayışına dayamamalarıdır. Ayrıca, lafzi olarak reformizme karşıtlığına rağmen bizatihi girişim olgunlaşmasının da uluslararası reformizmin yarattığı kaostan kaynaklanıyor olması, çağrıcıları ulusal ve uluslararası alanda sosyalist harekete egemen olan reformizme karşı oldukça yumuşak bir noktada tutmaktadır.

Çağrıcıların bir diğer ortak özelliğine daha parmak bastıktan sonra bu konuyu kapatmak istiyoruz. O da imzacıların hepsinin zamanca, mekanca, sınıfsal konumlanış anlamında oldukça homojen olmalarıdır. Hepsi kendince ortalama sol aydın tipinin üstünde, geçimlerini daha çok Cağaloğlu'nda çalışarak sağlayan yazar çizer vb. oluşları. Bizce bu tesadüf değil.. Tabiri caizse "cuk" oturmuş durumda. Allah yollarını açık etsin..

Çağrıcıların sınıfsal konumlanışları ve siyasi yönelişleri ile ilgili daha çok şey yazılabilir, söylenebilir. Ancak bizce yeterlidir. Görünen o ki işçi sınıfının Leninist öncü devrimci partisi yolunda çağrıcılarla yürünecek yol yoktur. Çağrıcıların yolu 'kanatlı' ve hertürlü devrimci görevden azade yasal partiye gider. Bizlerin bu gemide yeri olmaması gerektiğini düşünüyoruz.

Birlik İçin Mücadele, Mücadele İçin Birlik

İşçi sınıfı mücadelesi ve örgütlenmesi bakımından kilit sorunlarından biri olan Parti sorunu, her zamankinden daha fazla gündemimize girmiş durumda. Herkes partiden, partileşmeden, birlikten bahsediyor... Birlikcilik temel bir eğilim durumda... Tüm parti ve gruplar, çevreler, parti ve birlik konusunda yeniden şekilleniyor, bölünüyor, parçalanıyor, birleşiyor... Birleşik parti, birleşmek için parti, birleşmek için bölünme!..

Sınıf mücadelesinde, her dönemin kendine özgü sorunları olur, dönemin özelliğini yansıtan bazı kavramlar sivrilir. Her şey ona göre belirlenir. 12 Eylül öncesinin tersine, bugünün en parlak sözü "BİRLİK", her kapıyı açan anahtarsa "ortak parti"...

Ortalıkta dolaşan birlik ve birlik girişimi kadar hattâ daha çok "proletarya partisi" var. Ülkemiz devrimci sosyalist hareketi bir çok yoksunluklar yaşarken, dünya devrimci hareketinde en fazla proletarya partisine (!) sahip durumda... En ilkel görevleri bile yerine getirmekten yoksun, hiçbir teorik-pratik değeri, açılımı olmayan, kerameti kendinden menkul çevreler, kendini "parti" ilan etmiş durumda... ve de herkesin kendilerine katılmasını bekliyor...

Ülkemizde yalnızca ekonomide enflasyon yok. Türk solunda da parti ve parti adayı enflasyonu var. Ve devrimci proletarya bu enflasyona son vermek zorundadır. Başka türlü devrimci ulusal ve uluslararası görevlerin yerine getirilmesi mümkün değildir.

İşçi sınıfı ve emekçi halkımız genel olarak birlikten yana... Sosyalist aydınlar ve onların oluşturdukları parti, örgüt, dergi vb. yapılar da birlikten yana... Ancak bu iki birlik isteğinin nedenlerini ve sınıfsal özelliklerini, dönemin karakterini de göz önüne alarak, değerlendirmek, birbirinden ayırmak zorundayız. Yoksa sapla samanı, buğdayla karamuğu karıştırmak kaçınılmaz olur.

İşçilerin, emekçilerin birlik talebinin ve arayışlarının altında yatan güçlü ve örgütlü olmak isteğidir. Güçlü ve örgütlü olmak olumlu ve devrimci bir istektir. Yalnız olayı sırf görünüşüyle ele alamayız. Daha derinlemesine incelemek zorundayız.

Birlik arayışı ve her ne pahasına olursa olsun birlik anlayışı devrimci ve doğru bir istek değildir. Bu yanıyla birlik isteği, soldaki bölünme ve ayrılıkların sınıfsal kökenini kavramayan, olayı yalnızca istekle ve öznel nedenlere dayalı olarak ele alan bir anlayışı göstermektedir. Olayı kariyerizm, kötü niyet gibi veya yanlış düşünce (yanlış bakışın sınıfsal nedenleri izah edilmeden) gibi sırf öznel etkilerle açıklamak, aynı zamanda insanların, örgütlerin istedikleri taktirde birleşeceği gibi bir hayali de içinde taşımaktadır.

Sosyalist soldaki bölünme ve ayrılıkları yaşadığımız toplumsal gerçeklikten, sınıflar mücadelesi içindeki konumlanıştan ve mücadeledeki tavır alıştan bağımsız değerlendiremeyiz. Bir küçükburjuvalar ülkesi olan ülkemiz, bu özelliğiyle devrimci bir işçi sınıfı partisinin de yokluğu ile birleşince bu örgüt ve parti bolluğunu yaratmıştır. Kendini sosyalist olarak tanımlayan bu ayrı ayrı örgütlenmelerin varlığı doğal ve kaçınılmazdır. Toplumda var olan tüm sınıf ve zümreler/tabakalar kaçınılmaz olarak çıkarlarının siyasi ifadesi olacak örgütlenmeler yaratacaktır. Var olan sınıf/zümre ve tabakalar ve bunların mücadele içinde birbirlerini etkilemesi ve etkilenmesinin sonucu epeyce farklı siyasi eğilimler, "parti"ler bize rağmen var olacaktır. Kapitalist sistemin yaşadığı ve giderek derinleşerek artan kriz ortamı bu bölünme ve ayrılıkları körükleyecektir. Çünkü sınıf ve zümreler arası ilişki ve çelişkiler, kopuşlar hızlanarak artacaktır. Buna ülkemiz ve dünya sosyalist hareketinin içinde bulunduğu ideolojik, politik ve örgütsel bunalım ve sınıflar mücadelesinin gerisinde kalmanın yarattığı komplikasyonlar ve yerleşik grup kültürü eklenince işimiz epeyce zor görünüyor. Tam bir yıkıntı ve karmaşa ortamı, partinin inşası / veya yeniden inşası sürecini, epeyce sancılı ve karmaşık görevleri ortaya çıkartmaktadır. Dolayısıyla *ayrılıklar*, istekle ve emirle ortadan kaldırılamaz ve *birlik*, istek ve emirle, *iradi* olarak gerçekleşemez.

Sınıf bilincinden yoksun işçilerin ve olaya küçükburjuvaca "iradi" bir sorun olarak bakan kimi sol eğilimler, tüm solun "tek parti birliği" gibi bir ham hayali yaygınlaştırmaya çalışıyor. Bu yanıyla birlik isteği, işçi sınıfının devrimci eğilimi olmaktan öteye, bizzat devrimci mücadelenin ve birliğin önünü tıkıyor; gerileten bir işleve sahiptir. Hareketimiz, işçi sınıfının devrimci partisinin solun sınıfsal ayrışmasından dolayı tüm kendini sosyalist olarak tanımlayanları içeren bir parti olmayacağı inancındadır. Tam tersine hareketimiz, proletarya sosyalizmi ile diğer sosyalizm (burjuva, küçükburjuva sosyalizmi vb.) anlayışları arasındaki ayrılıkların netleşmesine, derinleşmesine çalışacaktır. İşçi sınıfının bağımsız devrimci hattının savunusu olarak, bu hattın modern örgüt yapısına kavuşturulması mücadelesi verecektir.

Proletaryanın modern örgüt yapısını (partiyi) yalnızca kendi yapımızın partileşmesi olarak alan bir anlayış içinde değiliz. Fakat "birlik için birlik" anlayışında da değiliz. Bugün egemen olan birlik anlayışı her ne pahasına olursa olsun birliktir. Ve birlik eğilimi Devrimci mücadelenin teorik ve pratik zenginleşmesinin, olgunlaşmasının değil, zayıflığın ürünüdür. Finans-kapital saldırıları ve hayatın dayattığı görevler karşısında güçsüzlükten kaynaklanan ve yalnızca güçlenmek için, güçlerin birleşimini içeren birlik anlayışı solun önemli bir kısmını etkisi altına almış ve egemen olmuş durumdadır. Bu anlayış yıkılmalıdır. Zaten hayatın kendisi bu anlayışı en kısa zamanda mahkûm edecektir. Ancak

bizler bunu zamana ve sürece bırakarak, devrimci proletarya hareketini daha fazla zaman kaybına, yeni başarısizlıklara ve yenilgilere bırakmamalıyız. Bu sürece müdahale ederek, en az zararlı ve en az sancılı bir geçiş için çaba sarf etmeliyiz.

Devrimci proletarya hareketini ideolojik, politik örgütsel inşa sürecinin, öncü devrimci partiye ulaşmasını sağlamak için teorik ve pratik bir savaşı hayatın her alanında yoğun bir şekilde yaşamak bir zorunluluktur. Bu zorunluluğun bilincinde olarak, işçi sınıfı mücadelesi içinde yanyana gelebileceğimiz tüm çevredeki kişilerle önyargısız, her türden tartışma, ikna ve birlik sürecini yaşamayı ve sonuçlarını göze almayı kabul etmeliyiz. Bu süreç hiçbir şekilde yığınlardan ve onların mücadelesinden kopuk bir şekilde yaşanmamalıdır. Birlik, hayatın ve mücadelenin içinde aranmalıdır. Ve hayatın mücadelenin kendisi, birleşecekleri, ayrılacakları hiçbir ikirciliğe yer bırakmadan kendi içinde bölümlendirecektir.

Birlik ayrılığın, ayrılık birliğin diğer adıdır. Bizler her türden reformist ve revizyonist ulusal ve uluslararası eğilimlerden kopuşmadan birliğin olamayacağı inancındayız. Kopuşma birliğe giden ilk adımdır. Proletaryanın dünya çapında devrimci değerlerini, geleneklerini savunarak, sahip çıkarak, ülkemizde ve dünya'da sosyalist teori ve pratik sentezini yeniden kurmak durumundayız. Bu anlamda ayrılıkcıyız. Her türden bürokratik, ikâmeci, ekonomist/reformist eğilimle hesaplaşma ve kopuşma yanlısıyız. Birlikçiyiz; ülkemizin ve dünya proletaryasının kurtuluş mücadelesinde yarattığı tüm devrimci değerlerle birleşmekten yanayız. Burjuva reformist eğilimlerle kopuşarak, devrimci proletarya ile birlikten yanayız.

12.8.1989

TARTIŞILAN KOŞULLARDA BİRLİK ÜZERİNE NOTLAR

Temel Demirer

Birlik tartışmaları, yoğun bir ilgi odağı olup çıktı. Bu bir yanıyla sevindirici. 'Geniş' kesimlerin birliği gündemine alması elbette sevindirici. Onun için, bizde bu 'geniş' yelpazedeki kimilerinden çok farklı olan bir 'kayd-ı ihtiyat' ile 'seviniyoruz'. 'Seviniyoruz' ama...

Boş hayaller kurmamak, birliği salt tartışmış olmamak için 'kayd-ı ihtiyat'ı elden bırakmamak gerek. Birliği 'elmalarla armutların toplanmasının' olası olmadığı bir eksende tartışmış olmak için tartışmak; kısa ömürlü 'sevinç'lere yol açsa da, 'değirmende su öğüten' sonuçlara ulaşmaktan kaçınamıyor. Demem o ki, birlik tartışmalarındaki (şu 'geniş'lik hummasının simyacı) 'anormali'leri ile, 'bir arpa boyu yol almak' olası görünmüyor. Yaşanan onca deneyimin ardından, 'görünen köyün kılavuz istemediğinin' kavranılmamasında neden bu kadar 'ısrar' ediliyor?..

Bilmeyen yok: Teori yığınlar tarafından benimsendiğinde maddi bir güç haline gelir. Teoriye de son şeklini sınıf hareketinin pratiği verir. Bu böyle olunca, daha çok sosyalist yaratıcılık ve sınıf eylemciliğinin kararlılığıyla birlik neden yaşama müdahale ekseninde değil de, ne idüğü belirsiz ve bir o kadar da umutsuz 'geniş'liklerin yuvarlak masalarında ya da salon toplantılarında aranıyor?.. Birliğin tartışıldığı Türkiye ve Bask'ının yaşadığı koşullarda buna bir anlam veremiyorum.

*

Koşullar dedim: NASA, emperyalistlerin malûm menşeğli senaryolarıyla, 2029'larda Türkiye'yi çölleştirip, dünyanın ekolojik sorun ve felaketlere tanık olacağını 'vaaz etse' de; bu tür felaket teccallıklarının manüpülaslarını ciddiye almıyorum.[1] Bu nedenle de işçi sınıfına ("bilimsel-teknik devrim öncesi emek"in yerini "bilimsel-teknik emek" alıyor."[2] diyerek) 'dolaylı' bir biçimde 'elveda proletarya' diyenlerin; önerdiği 'global sorunlar' stratejisi ile, sınıf mücadelesinin 'genel' adına rafa kaldırılması önerilerini ciddiye almıyorum.

İlyiç ile defteri dürülen sosyaldemokrasi bir kez daha 'hortluyor'. Hortlatılan sosyaldemokrasinin, yeni bir 'iade-i itibar' dönemi yaşamasının önemli etkenlerinden birisi, sosyaldemokrasinin defterini düren İlyiç'ciliğe[3] musallat olan bir deformasyondur.

Sözünü ettiğim deformasyon, devrimci Marksizmin sürekli bir biçimde mücadele ettiği ekonomizm illetiyle yakından bağıntılı. Sonra da 'avrupa merkezli' bir bakış açısının bencil üretici güçler teorisinden muzdarip.

Unutulan ve tekrar anımsatılması gereken bir şey var: 'Avrupa merkezli' bakış açıları, yaşamı ve gelişimini açıklayamayacak kadar ihtiyarladı. İhtiyarlamakla da kalmayıp, gericileşti. Bugün İlyiç'ci perspektifleri göz ardı edip, sosyaldemokratlaşanlar bunu unutuyorlar.

Oysa ortada (öne çıkmış görüngünün ötesindeki) bir gerçek var, o da şu: "Kapitalizm 21'inci yüzyılı görmeyecek. ABD'deki "cennet" ve demokrasi kavramı çok saçma. Kapitalizmin sonu geldi."[4]

Prof. Dr. Norberto R. Keppe'nin bu saptamaları kimilerine, 'aslı astarı olmayan' deyişler gibi gelebilir. Ve bu nedenle onlar ikinci enternasyonal kocakarılıklarını tercih edebilirler... Onlara ya da entel senaryo meraklılarına[5] denilebilecek fazla bir şey olamaz. Ayrı yollarda yürüyenlerin birbirlerine anlatacak fazla bir şeyleri olmamasından doğal ne olabilir ki?..

İsteyen görür, istemeyen de 'gözlerini yumar' ama ortada su başını tutmuş ezen yediler (metropoller) ile ezilenlerin oluşturduğu bir tablo var.[6] Bu tabloya bir de, kapitalizm sonrası yapılarıyla gerçeklenmiş sektörel sosyalist ülkeler topluluğunu da ekleyebiliriz.

İnsanlığın dağ gibi sorunları karşısına dikilmiş ve de sosyalist perspektifli sınıf mücadelelerinin yükseltilerek başarıya ulaştırılması bağlamında çözümünü bekliyor. Bu durumda ise ikilem yine aynı ve net: "Ya barbarlık ya sosyalizm"...

Bu aynı ve net ikilem tüm yakıcılığıyla yaşanırken, "ABD'nin birkaç düşmanından biri olma şerefini halâ taşıyoruz (...) ABD, Sovyetler Birliği ve Çin'i artık düşman görmezken Küba gibi küçük bir ülkeden rahatsız olmaktadır."[7] diyen Fidel Castro'nun şu deyişi de unutulmamalıdır: "Ya Marksizm-Leninizm ya Ölüm"...

Evet insanlık vardığı aşamadaki "Ya barbarlık ya sosyalizm' nesnelliğini, artık "Ya Marksizm-Leninizm ya ölüm" tercihiyle yaşamak durumundadır. Uluslararası ve ulusal planda yaşanılan sorunlar, aşılacak ise ancak böylesine bilinçli bir tercihle aşılabilecektir.

Bu tercihe sırt dönmüş olanlara gelince, bırakınız onlar kendi kendilerine 'icat' ettikleri 'Marksizmin bunalımı teori'leriyle icra-ı sanat eyleyerek, sosyal demokratlaşmaları ya da anarko-liberolarıklarıyla 'iştigal' eylesinler. Onlarla, parti düzlemindeki bir 'geniş'lik adına 'alış verimiz olmasın'da, İlyiç'ciler bu 'bunalım teorisi'nin "Marksizmle değil, fakat onun (sözde -yn.) temsilcileriyle ilgili bir şey" olduğunu[8] dost'a da düşmana da kanıtlarlar.

*

Uluslararası arenasından ulusal plandaki durumumuza kadar uzanan sorunlar yelpazesine artık, sınıf mücadelelerinin yükseltilmesinden başkaca hiçbir çabanın 'dertlerimize derman olmayacağı' konusundaki bir mutabakata ulaşmamız gerekiyor.

Bu mutabakat çok büyük bir önem taşıyor. Bu öneme dikkatleri çekmek için ise, Türkiye ve Bask'ından kimi kesit ve verileri sıralıyorum;

"PKK Ordulaşıyor"[9]. Buna bağıntılı olarak da, "Cudi dağında kimyasal silah mı?"[10] sorusunu sordurtan gelişmeler yaşanıyor. "Cudi'de yeni bir Halepçe mi?"[11] dedirtebiliyor.

Evet Bask başını kaldırıyor. İşte tam da bu noktada Robespierre'nin tam 200 yıl önce dile getirdiği bir doğruyu tekrarlamanın önemi büyük oluyor: "Halka zulüm edilince, halkın kendisinden başka güvenecek kimsesi kalmayınca, halka ayaklanması gerektiğini söylemeyen, alçağın birisidir." (M. Robespierre)

Bask bu gerçeği yaşarken, Türkiye'de de işçi sınıfı başını kaldırıyor. Sessiz ama yepyeni bir şekilde, ayağını yere basa basa işçi sınıfı geliyor. Bu geliş daha öncekilerine benzemiyor. Nitel farklılıkları olan bir geliş bu. Yaşayan görecek...

Öte yandansa halkta ve gençlikte kayda değer gelişmeler gözlemleniyor. Tüm bunların bir artısı ise, giderek olgunlaşan ve tırmanan siyasal ve ekonomik tıkanıklık. Bu tıkanıklığın biraz ötesinde bir kriz var.

Krize gebe olan mevcut tıkanıklığı Çelik Bilgin vari bir devrimci romantiklikle "devrim ya da iktidar eşiği"[12] olarak tanımlamıyorum. Bu tür bir tanımlamanın ise, zorlama bir sakıncalılık olduğunu düşünüyorum. Kısaca anımsatıp geçeyim: Türkiye emperyalizm ve

sözcüleri için halâ siyasal ve mali açıdan orta riskli bir ülkedir.[13] Bu risk büyümektedir ve büyüyecektir de. Ama olmayan bir biçimde biz, Türkiye'yi "devrim ya da iktidar eşiğin"de ilan ediyoruz diye değil!..

Şu açık, verili gidişatta parababaları, "yeni bir 24 Ocak paketi" istiyor[14]... İstiyor ama istemek de yetmiyor. Çünkü ulaşılan koordinatlar egemenlere eskiyi acilen yenileme şansını ya da "tepeden inme devrim ve faşizm"[15] olanağını sunmuyor.

Ve işte en kaba hatlarıyla böyle bir durumda da karşımıza işçi sınıfının önderlik ya da onun alt ayırımlar bağlamlı devrimci birliği sorunu, boylu boyunca dikiliyor.

*

Birlik sorunu dedim: Büyük harfli bir (G) ile yazılan 'Gerçek'in, farklı sınıfsal ya da kategorik konumlanışlarla algılanışı ve sunuluşu, birlik bağlamında da kaçınılmaz olarak öfkeli tartışmalara yol açacaktır ve açmaktadır da... Bu kaçınılıyamıyanın doğallığıdır...

'Geniş' birlik adına sağduyulu yaklaşımlarda aranılan mutabakat çabalarına, pek değil hiç şans tanımıyorum. İster ülkede[16] ister ülke dışında[17] olsun, birleşemeyişimize ilişkinki status quo'yu aşabilecek dinamikler olduğuna inanamıyorum.

Unutulmaması gerek: 'Geniş'likten yana ki bir söylemin, yansız ve 'genel' toparlayıcılığının düşlenmesi, gerçekle ilintisi olmayan güçsüz bir savdır. Ve de bu türden bir sav üzerine inşa edilmeye kalkışılan 'geniş' birlikçilik söylemleri ise; nihayetinde 'çadır tiyatrosunda Hamlet'i oynamaya kalkışmak' gibi bir şeydir. Birlik konusunda kaçınılması gereken bir şey var ki, o da 'abes ile iştigal' bab'ındaki bir gölge boksudur.

*

Evet, gereksiz ve bir o kadar da sakıncalı 'gölge boksu'yla 'zaman israfı' yerine, birleşme ve ayrışmanın diyalektik bir bütün olduğunu unutmadan; İlyiç'ci örgüt teorisinin gereklerini yerine getirme çabalarıyla, sentezleşmeye yönelmek... Basitten karmaşığa, özelden genele bunun gereklerini yerine getirmek, öngeçiş sürecini aşabilmek...

Bunu yaparken de asla Sadun Aren gibi düşünmemek: "Bugün insanlar için sosyalizm kadar, *hattâ ondan daha çok*, ona erişmek için yürütülen savaşım boyunca elde edilecek kazanımlar da önemli olmaya başlamıştır (...) Çağımızda *komünist partilerin temel işlevi ve stratejileri*, barış, silahsızlanma ve emekçi halkın demokratik hak ve özgürlüklerini sürekli olarak geliştirmek için savaşım biçimini almıştır. İktidara da bu yoldan gidilecektir. (...) Ülkemizde kurulacak bir Marksist-sosyalist partinin de, *esas olarak*, bu tür bir savaşım vereceğini ve *dolayısıyla bu tür savaşım vermeye uygun bir parti olması gerek*."[18] (abç -yn.)

Bu legal planda da olsa, bir parti değil (M. Çulhaoğlu'nun deyişiyle) 'marti olur'. Ayrıntılarına (tartışılması kaydıyla) 'bir yana' desek de; legal plandaki bir açık parti oluşumu, işçi sınıfının sosyalist iktidara yönelişinin bir ifadesi olması yanında, kendisini sınıf mücadelesi zemininin işçi sınıfı kutbundaki antagonistik karşıtlıklarıyla ifade edebilmelidir.

Tekrar ediyorum legal plandaki bir açık parti bile olsa; Sadun Aren'in dediğinin tam tersine, sözünü ettiğim ifade 'olmazsa olmaz'lığın tağğ kendisidir...

Sözünü ettiğim türdeki bir ele alış tarzı bir 'sekter'lik ya da muhtacı olunan bir yığınsallığın reddi değildir. Tam tersine, makro politik sosyalist bağımsız siyasaların yaşama geçirilmesi için, daha ilk adımda alınması gereken bir tedbirdir.

Bu tedbirin, İlyiç'ci örgüt teorisinden bir etkilenme olduğu açıktır. Bu gereklidir de. Her ne kadar açık parti İlyiç'ci bir parti olmasa da, anti-İlyiç-ci olmak ya da İlyiç'in görüş ve örgüt teorilerini de reddetmek durumunda da olmamalıdır.

Yeri gelmişken şunun altını çizeyim: İlyiç'ci örgüt teorisi, bir şablon ya da 'model' değildir. Bu bağlamda bize ısmarlama bir modeller dizini sunan İlyiç'ci mekaniklikte (revizyonistlerin tahrifat ve çarpıtmaları dışında) sözkonusu değildir.

O halde radikal sosyalist bazlarda oluşturulacak bir açık partinin, İlyiç'ci örgüt teorisinden ve öğretisinden etkilenmesi, onun karşıtı olmaması tartışmalarımızın eksenindeki bir vazgeçilemezlik olmalıdır.

*

Bu vazgeçilemezliğin yanında pragmatik ilkelerde bir mutabakat gerekmektedir. Bu mutabakatın en genel çizgileri ise şunlardır:

i-) Açık ve aşamasız sosyalist iktidar hedefi[19]

ii-) Bu hedefe bağıntılı olarak (sosyalist yasallık dışındakiler haricinde) örgütlenme özgürlüğünün güvence altına alındığı bir sosyalist demokrasi işlerliğinde mutabakat.

iii-) Sınıf zemini üzerinde örgütlenmenin yakıcı gerçeğine ve bağımsız sosyalist politik çizginin gölgelenmemesi gerekliliğine sahip çıkmak. Sınıfın kurtuluşunun bizatihi onun eseri olacağından kuşkusuz olmak.

iv-) İlyiç'ci sosyalist bir enternasyonalizm ile, devrimimizi dünya devriminden soyutlamamak.

v-) Ulusal sorunun hallini Sivas ili Üsküdar ilçesinden ötedeki bir bağımsızlık sorunu olarak koyabilmek.

vi-) Her düzeyde ve her koşul altında işçi sınıfı hareketinin ulusal ve uluslararası plandaki birliğinden yana olmak.

vii-) Kadın, gençlik ve çevre sorunlarında, girişimci bir aktivizm ile bu sorunları bilinmeyen bir geleceğe 'erteleyen' yanaşımlardan uzak durmak.

viii-) Ayrıca da "devrim yalnız egemen sınıf başka türlü ortadan kaldırılamayacağı için değil, aynı zamanda ortadan kaldırılan sınıfın ancak ve ancak devrimde eskinin pisliklerinden temizlenmesi ve toplumun yeni oluşumuna yetenekli kılınması içinde gereklidir."[20] temel önermesinde de anlaşmak.

ix-) Ve geçmiş değerlendirmesinde taban tabana zıt noktalarda bulunmamak.[21]

*

Evet birleşebilmek için, bu noktalarda bir mutabakat gerekiyor.

Kaldı ki bu noktaları tartışabilmek içinse, açıkça şunları diyebilenlerle partileşme düzeyindeki tüm bağların koparılması gerekmektedir:

"Legaliteye gizliliği aşarak varabiliriz"[22] "İllegal bir partidan legal bir partiye geçiyoruz (...) Artık illegal politik faaliyet olamayacağını yeterince görebiliyor muyuz?"[23]

"Parti anlayışımız değişmelidir (...) içinde bulunduğumuz durum (...) Leninist diye adlandırılan klasik parti yapılarıyla (sorunları -yn.) çözemeyeceğimizi ortaya koyuyor."[24]

"Ana sorunu demokrasiyi kazanmak olarak belirlemek gereklidir. Demokrasinin kazanılmasınınsa bugün için kilit önemde bir unsura gereksinimi vardır: Komünist partisinin

yasal çalışma yapabildiği bir hukuksal sistemin oluşması..."[25]

Evet, evet öncelikle bunlara 'hayır' deyip, onlardan 'el etek' çekerek, kayıtsız koşulsuzca koparak; açığından, esas'ına değin ki partileşmeyi bu eksende gerçeklemek gerekiyor.

Modern Prens bağlamında nihai çözümüne bağlanamasa da, birlik yolunda ayrışarak ileri adımlar atabilmenin şartları giderek olgunlaşmaktadır.

Sorun reformizmden cesaretle kopulması yanında, radikal sosyalistlerin teorik sığlıklarını ve sınıf-temsil bağlarındaki pratik ve örgütsel zaaflarını aşma noktasında boyvermektedir.

Kuşku yoktur ki, devrimci teorik derinlik ve sınıf içindeki pratik eylemlilik birliğin yolunu, olması gerekenden yana döşeyebilecek en önemli iki unsurdur. Bu birleştirici ve doğal olarak da ayrıştırıcı iki dinamik unsurun, sosyalist iktidar hedefine bağlanarak, yaşamı değiştirip dönüştürmenin güçlü silahları olup çıkması ise; bizleri birlik boyutunda Modern Prens'e ulaştıracaktır.

*

İşte tam da bunlardan ötürüdür ki, birlik yolundaki şu 'geniş'ci primitiflikler terkedilmelidir.

Birlik muhtacı olduğu ciddiyet ve nitelikteki platformların, kaçınılması olası olmayan eksenlerdeki toparlanmalara hizmet etmeli ve sahte ayrılıklara, radikalinden reformistine değin 'hayır' diyebilmelidir.

89'ların Türkiyesinde 'amorf' birlik arayışlarının, hiçbir toplumsal meşruiyet kazanması olası olmadığı gibi, 'hukuksal' bir meşruiyeti de elde edebileceği tartışmalıdır.

Kaldı ki 89'ların Türkiye'sinin ve Bask'ının ulaştığı koordinatlar, bir 'yasallık' beklentisinin ve de onun yolaçabileceği reformist taleplerin çok ötesindeki ufuklara yönelmektedir.

Bu yönelim içinde ise Coşkun'un deyişiyle şunları tekrarlamakta fayda vardır: "Bir şair "en karanlık an, şafaktan hemen önceki andır" diyor. Eğer bu doğruysa, bu en karanlık an, aynı zamanda büyük çoğunlukların şafağın hiçbir zaman gelmeyeceğine en çok inandıkları an olmalı. Bu en karanlık anda şafağın yakında sökebileceğinden emin olan bir azınlık da var. Şafakta bu azınlık bu çoğunlukla ne ölçüde buluşabilecek? İşte tam da o en karanlık anda kendilerini bu aynı büyük çoğunluktan ayırabildikleri ölçüde. Gerisi politik tercihlerdir. Ayrıntıdır. Kişiseldir. Her kişi seçiminde özgürdür."

14.8.1989

NOTLAR:

1 Bu konuda NASA'nın kehanetleri için bak: 'İnsan Fani Dünya Baki', Nokta, Yıl: 7, NO: 31, s.52-59.
Sözünü ettiğim türden kehanetlere prim verilmesi, en iyimser deyişle 'ekolojist'liğe yol açıyor. Ekolojistliği herşeyleştirmek ise, sebep'i ve onunla radikal mücadeleyi bir yana bırakıp, düzen için sınırlarda 'sonuç'lara karşı mücadele gibi (nihayetinde) reformistlikle iştigal edilmesine kapı açıyor.
Bu tür konularda radikallere düşen, 'sonuç'lara karşı mücadeleyi 'devrim sonrasına' havale etmeden; sonuç'un sebep bağıntısını sergileyen ve antikapitalist mücadeleye geçişin demokrasi kavgasını ve girişimciliğini örgütleyerek, parçasal mücadele alanlarına takılıp kalmamaktır.
Özetle "Günlük Hayatın Eleştirisi"ni (bak: Bruce Bro1n, age, Ayrıntı yayınları, 1989) neo-Marksist bir jargonla fetişikleştirmeden, devrim ve sosyalizm mücadelesine bağlamanın önemi çok büyüktür.

2 Yeni Açılım, NO: 4, s.47

3 Sosyaldemokrasinin defterini İlyiç'in teori ve pratiği dürmüştür. Bunu "Herşeye Rağmen Sosyaldemokrasi" diyen François Fejtö (age, V Yayınları, s.314'ten 47'ye) bile açıkca itiraf etmektedir.

4 N.R. Keppe 200'e Doğru, Yıl:3, NO: 31, s.36-39

5 "ABD'nin doğululaşması mı? Niçin olmasın?" diyebilen, bir entel senaryosu için bak: Kemal Çakman, 'Reganomics ve Mirası Üzerine Notlar', Toplum ve Bilim, NO: 45, s.81-89

6 Yedilerin son Paris toplantısı için bak: Nokta, Yıl:7, NO: 30, s.32-33

7 F. Castro, 2000'e Doğru, Yıl:3, NO: 30, s.38

8 Heinrich Opıtz, Dünyaya Bakış, NO: 16, s.63-65

9 2000'e Doğru, Yıl: 3, NO: 32, s.8-18

10 2000'e Doğru, Yıl: 3, NO: 30, s.8-12

11 Yeni Demokrasi, Yıl:3, NO: 24, s.6-9

12 Çelik Bilgin, Toplumsal Kurtuluş, NO: 23-24, s.17

13 Bunu 'Le Nouvel Economiste' söylüyor. Bu konuda bak: Ekonomik Panorama, Yıl: 2, NO: 29, s.43

14 Bu konuda bak: Ekonomik Panorama, Yıl:2, NO: 30, s.8-11

15 Bu konuda tartışmalı bir 'teorik' açılım için bak: Barrıngten Moore Jr, Diktatörlüğün ve Demokrasinin Toplumsal Kökenleri, V Yayınları, s.337-351

16 Bu konuda N. Satlıgan, M. Çulhaoğlu, E. Kürkçü'nün görüşleri için bak: Tempo, Yıl: 2, NO: 31, s.26-27

17 Bu konuda bir süredir yurt dışında süren toplantılar ve bu toplantılarda her ne hikmet ise "ağır konuk muamelesine tabi tutulan" ve de "bağımsız Marksist çevrelerden" ilan edilen Oya Baydar vd'leri için bak: Nokta, Yıl: 7, NO: 30, s.26-27

18 Sadun Aren, Görüş, NO: 38, s.10

19 "Proletaryanın uluslararası devrimci hareketinin *literatüründe* "sosyalist devrim biçimi" diye ifade bir özel biçim yer almamaktadır." (Teslim Töre, Emek, NO: 3, s.29) diyen (?) bir 'şaşkınlığın' yerinde bir eleştirisi için bak: S.İ. Çağrı, Toplumsal Kurtuluş, NO: 23-24, s.49-55

20 K. Marx, F. Engels, Lenin ve Eğitim'den naklen, Sorun Yayınları, s.13

21 Geçenlerde 'geçmiş muhasebesi' adına (?) en eski PDA'lıların ya da eski TKP'lilerin 'vergi kaçakçılığına' tanık olduk (Bak: Saçak, NO: 65, s. 3-22) Kendilerini "siyaset teoriyi yedi" (2000'e Doğru, Yıl: 3, NO: 28) diye açıklamaya kalkışan bu ekibin lideri D. Perinçek'in 'Tempo' ile yaptığı bir söyleşide (bak: Tempo, Yıl: 2, NO: 29, s.24-26), Doğu cephesinde halâ birşeylerin temelli olarak değişmediğinin sinyallerini açıkca veriyor. Taban tabana zıt geçmiş değerlendirmeleri değişime verebileceğim örneklerden birisi de budur.

22 Ahmet Akarsu, Yeni Yol, NO: 30, s.16

23 Mehmet Karaca, Yeni Açılım, NO: 16, s.20

24 Hamburg Semt Komitesi, Yeni Yol, NO: 30, s.8

25 Serhat Baysan, Yeni Açılım, NO: 16, s.52

26 Coşkun Adalı, SORUN, NO: 9, s.62.

NASIL YAPILMALIYDI, NASIL YAPTILAR? "BİRLİK " TARTIŞMASINDAN NOTLAR...

BİRLİK ve PARTİ Sorunlarını tartışmak amacıyla düzenlenen, 18 'çağrıcı'nın evsahipliğini yaptığı toplantıyı değerlendirmeden önce, neden birlik gereklidir sorusunu kısaca cevaplamak yerinde olacaktır. Nasıl yapılmalıydı sorusuna bağlı olarak 'çağrıcı'ların nasıl yaptığını özetle değerlendirmek gerekiyor:

Nasıl Yapılmalıydı?

BİRLİK sorunu, Devrimci Marksizm yönteminin öğrettiği bir sorundur. Burjuvazinin ekonomik, sosyal, siyasal, kültürel ve her alanda kurduğu hegemonyanın devrimci yoldan geriletilip aşılması için; burjuvaziden ideolojik, politik ve örgütsel olarak bağımsız bir kurumlaşmayı oluşturmak gereklidir.

Bu çerçevede, bütünlüklü kurumlaşmalardan "uzak duran" sosyalistlerin, devrimci kadroların birlikte yapabileceği bir çok şeyin olabileceğini, bir "kara yazgı" gibi son tahlilde burjuvaziye yarayan dağınıklık ortamını devrimci yöntemlerle derleyebilmenin gereğini düşünüyoruz. Elbette yalnızca düşünmüyor, bu yolu döşeyen etkinliklerden geri de durmuyoruz...

Burjuva hegemonyasını tek başına kırmak isteyenler de, "benim, benden sorulur", ya da "bana biat edin" diyenler de "Birlik"in gereğini vurguluyor. Niyetler çok değişik olsa da, öte yandan hakiki birliğin bazı şartları beliriyorken, yanlışta ve aşınmış yöntemlerde ısrar ederek, "Birlik"i köstekleyenlere rastlanıyor.

Şu aşamaya kadar, "bizim programımız ülkeyi kucaklamıyor, dışımızdakilerin programı da hayatı kucaklayamıyor, o halde hareketimizi bir Kurultay disipliniyle bütünleştirip güvenceye alalım" diyene rastlanamıyor. Kimsenin kepenklerini indirmeye niyeti yoksa, hareket henüz modern proleter düşünce ve davranış erlerini üretememiş demektir.

Hayat birilerinin programını açığa vurduğu için birlik istenmiyor. Dileyen ebediyete kadar iddiasında ısrarlı olabilir. Kimsenin bu türden "özgürlüğü"nü elinden alan yok. Devrimci Marksist olmanın kuralı bunu gerektiriyor. Devrimci görevlerin yerine getirilebilmesi, bu yoldaki keyfiliğin bir daha dirilmemesi için, kurallara, ilkelere, yöntemlere işlerlik kazandırabilmek için birlik aranıyor.

Birlik arayanlar, birlikteliğin temel taşı niteliğindeki bütün kişi, grup ve örgütleri hesaba katmak, onların devrimci içtenliğine saygılı olmak zorundadır.

Devrimci oturumlar düzenlemek düşüncesi bu çerçevede anlamlıdır. Birliğin gereği Kurultay'da yerine getirilir.

Kurultay Önerisi ve Yöntemi

Birlik için eğer Kurultay bir yöntemse, Kurultaylar işçi sınıfına ve onun demokrasisine yaraşan Kurultaylar oluşturulmalıdır. Hayat bunun örgütlenmesini öğretmiştir.

Kurultay düşüncesini işleyenlerin ciddi ve titiz çabalarını beslemek dururken, kombine-

zonlara girilmesi, hayatın öğrettiğini köreltmek anlamına gelir.

Kimse kutup yıldızını yeniden keşfetmeye kalkmasın. Yanlışlığın faturasını işçi sınıfına çıkaranların 'vukuat'ını unutmadık.

Kurultay önerisi ve yöntemlerine devrimci içtenliği ile soyunanlar, biçimsel özellikleri sorumluca tartışabilirler. Tartışmak zorundadırlar.

Türkiye Solu'nun BİRLİK ve PARTİ sorunu Kurultay'dan geçer. Çare buradadır.

Kurultay nasıl oluşur? Sosyalizmin ülkedeki kadroları, ülke dışındakiler, kamplardakiler, cezaevindekiler bilinmektedir. Her kadro, basın yayın faaliyeti başta olmak üzere kitle çalışması yapmaktadır. Kitle çalışması yapmayan, kütlelerden oksijen alamayanlar kadro sıfatını hakedemez. Kadro sıfatını sık sık tekrarlayan bizlerin kastı budur. Herkesi de kadro yerine koymuyoruz. Ciddiye alınacaklar olduğu gibi alınmayacaklar da vardır.

Kadrolara çağrı yapılır. Kim yapar. BİRLİK ve PARTİ diye söze başlayanların ortak iradesi daha uygundur.

Şu aşamada, sosyalist dergiler bir ölçüde de olsa hareketimizin sözcüleridir. Ayırım gözetmeden her dergiden 2'şer kişi çağrılabilir. Elbette sosyalist dergi demek her şey demek değildir. Kendisini henüz dergi olarak ifade etmeyen ya da edemeyen onlarca kadronun varlığı da bilinmektedir. Bu kesimler de çağrılır. Ayrıca, PARTİ ve BİRLİK konusunda, soruna duyarlı kişiler de çağrılır. Onların da adresi bilinmektedir.

Çağrı yapılmasında kullanılan ölçüt şöyle olmalıdır: Satılmamış, içten, dürüst, kararlı, devrimci inançlarını her şart altında korumuş, işi, üretimi ve özel hayatıyla sosyalizme gölge düşürmemiş, ilkelere bağlı, geleneğine sahip, dövüşen, burjuva demokrasisine tapınmamış, devrime inanmış, yeterince sınanmış ve de sosyal pratikte iş yapan vb...

Bu bileşim kurucular komitesinin (KK) oluşması için yeterlidir. KK, konuyu ayrıntılı ve gündemli tartışır. Kurultay çalışmalarını koordine edebilecek Kurultay Sekreterliğini (KS) oluşturur. KS, kadro ve kesimlerle ilişki kurar. Atılacak adımları, tartışır, planlar, çalışmaları koordine eder. Pratik örgütçü çalışmaları, önerileri, komisyonları, oluşturulacak Kurultayın önçalışmalarını saptayabilir. Sağlıklı bir tartışma ortamının güvencesini sağlar; ilke, kural ve yöntemleri belirler. Kullanılacak yol, yöntem ve araçları harekete geçirir. Gündemi hazırlar vb...

Devrimci oturumların tartışma ilkeleri: Demokratik tartışma, ikna, azınlık haklarına saygı, çoğunluğun iradesine uyma temelinde olarak özetlenebilir.

En genel hatlarıyla BİRLİK ve PARTİ tartışması böyle yapılır. Böyle olmalıdır.

Özetlersek, iş sırası şöyledir: 1. Önce ilke, kural, yöntem vb. güvence altına almak, işlerliğini sağlamak. 2. Program, taktik-strateji, örgüt ve kadro sorunları başta olmak üzere öteki hayati sorunları sorumluca ve olması gereken yerde tartışmak. 3. Devrimci oturumların iradesine razı olmak...

Oysa 'çağrıcı'lar, 70 yıllık sosyal mücadele tarihimizdeki partileşmelerin nasıl sulandırıldığını bildikleri halde, çağrılması mutlaka şart olan dergi* ve çevreleri, örneklediğimiz nitelikteki kişileri, grupları çağırmıyor. Ayrım yapabiliyor. Çağırdıklarına da dikte edercesine, kim, nasıl, sayı, zaman, mekân vs. konusunda belirleyici olabiliyor. Daha sonra da "buyurun tartışalım" diyebiliyor. Müdahale hakkını kendinde görebiliyor... (Eleştiri yapılınca da kaşları çatılıyor...)

Adımlar çevresinin çağrıldığı bir platforma Saçak çevresinin (aynı oranda) çağrılmayışının hiç bir anlamı yoktur. Saçak dergisini dışarda bırakmayarak iş'in bitirilmesi (nihai senedin imzalanması), 'çağrıcı'ların niyetleri açısından daha doğal ve mantıkî olurdu.

* Dergideki diğer yazılarda konu yeterince işlenmiştir. SORUN BSD.

SORUN BSD Çalışanları yayımlanan kitap ve dergilerde bilince çıkarmak istediği, PARTİ ve BİRLİK sorununun çözümü için önerdikleri kısaca budur. Konuyu bu noktada bırakmayıp, sözlü ve yazılı, eleştirel katkıya açık, önerilerimizle bunu hakeden taraflara ilettiğimiz de bilinmektedir.

Nasıl Yaptılar?

"Sosyalistlere" başlıklı çağrının ardından 12-13 Ağustos'ta 150'ye yakın sosyalistin katılımıyla gerçekleştirilen toplantı. "Birlik" sorunu konusunda açılan mecrada bilinen tartışmaları gündeme getirdi.

Katılanların tümü "Birlik" konusunda "sıcak" bir yaklaşım içindeydi. Kendisinin "parti" olduğu iddiasında bulunanlar kadar, "örgütsüz" sosyalist bireyler ve "grup" çevreleri, alenen ya da zımnen, birliğin zorunluluğu ortak paydasında birleşiyordu.

Oysa 'çağrı' metninde; "sosyalist hareketin gelişimine katkıları ne olursa olsun varolan sosyalist siyasal çizgilerin herhangi birinin doğrusal gelişmesi ile gerçekleşmesi beklenemez." deniliyordu. Birlik Sorunu ciddi bir konuydu. Bu yoldaki 'çağrı' şaka olsun diye de yapılmamıştı. Öyle ki, TBKP sözcüleri bile deklarasyonu ilkesel düzeyde onayladıklarını açıklıyordu. Zaten toplantı günü yayımladıkları metinle de, izdüşümlerini toplantıya düşürmek konusunda hayli esnek ve beceri sahibiydiler.

'Çağrı' metni, bir takım ilkeleri belirlemiş olmakla birlikte, muhataplarının bunlara bağlı olmadıklarını da belirtmişti. Nitekim: "bu ilkelere kısmen ya da tamamen katılmayan sosyalistleri dışlamaksızın (...) en geniş sosyalist kamuoyuna açılarak birlik amacına katkıda bulunmak üzere aynı amacı taşıyanlarla birleşmeyi sağlayacak faaliyetleri düzenleyerek sonuç alıncaya kadar sürdürme"yi amaçladıklarını belirtiyordu.

Metin sınıfsız topluma ulaşma mücadelesine ilişkin önkoşul, burjuva siyasi partilerinden *ideolojik, politik* ve *örgütsel bağımsızlığın sağlanması* hususunu vurguluyor.

Her ne kadar toplantının amacının dar anlamda, bir parti oluşturma sorunu olmadığı söylense de, BİRLİK ve PARTİ bütünlüklü bir tartışmaydı. Bu konudaki farklı anlayışlar hemen ayrıştı: *Birincisi*, İşçi Sınıfının ideolojik, politik ve örgütsel bağımsızlığı, daha ciddi ve titiz bir tavrı vurgulayan anlayış. Bu görüştekiler reformizmle ciddi bir hesaplaşmanın ve ayrışmanın zorunluluğunu belirtti. Bu ayrışmanın pratik ifadesi, Devrimci, Marksist bir programa sahip İSP'dir. İSP de bu türden toplantılardan çıkmaz. *İkincisi*, "reformistleri bile" içine alabilecek, kitlelere cazibe merkezi olabilecek yasal ve kitlesel bir sosyalist parti. Böyleleri, 'çağrı' metnindeki "ideolojik, politik, örgütsel bağımsızlık"ın önemini vurgulayan ve de imzalayanların kendileri olduğunu unutuyordu. *Üçüncüsü*: Herkesin içinde yer alabileceği "Devrimci Blok", "Cephe" türünden bir partileşme anlayışı idi.

Tartışmacılar PARTİ ve BİRLİK sorununu, adıyla sanıyla tartışacakken "yasal"lığın altını özenle çiziyordu. Bu anlayışın gerekçesi ise, "bu alanın burjuvaziye bırakılmaması" türünden "kaygı"lardı. Doğrusu partisiz devrimcilik, bu gerekçelerle PARTİ ve BİRLİK konusunu tartışıyor ve "parti" arıyordu; işin ilginç olanı, "parti" olduğunu söyleyenler de "parti" arıyordu...

PARTİ ve BİRLİK denilince bundan neyi anladığımız çok açık. Tekrarına gerek duymuyoruz. Bu soruna ilişkin her girişimin birleşme ve ayrışma çerçevesinde olumlu yanlarının olabileceğini düşünüyoruz. Ne var ki, BİRLİK ve PARTİ konusundaki devrimci içtenliğini bildiğimiz öneri ve eleştirileri, aynı olgunlukta, ve devrimci ahlâkın ve disiplin anlayışının, ve de sorumluluğun bir göstergesi olarak karşılamak gerekiyor. Sorunun, "Harekete yirmi yılımı verdim. Karşılığını isterim." türünden öznel kaygı ve heyecanlardan

arınmış biçimde ele alınmasının doğru olacağını ileri sürüyoruz. "Hiç kimseden hiç bir şey beklemeksizin bir şarkı söyler gibi ölebilmek..." şairlerin düşsel dünyalarına özgü bir kurgu değildir.

70-50-20-10 yıldır BİRLİK ve PARTİ sorunu gündemde. Herkes tarihini bölerek başlatıyor. Kendi aralarında mutabakata varıp bir hayli 'yol' alan aydınların, konuyu acil ve bir-iki günde üzerinde anlaşarak çözümleyecekleri bir sorun sanmaları, "çağrıyı imzaya açın", "eleştirmemek onaylamak demektir", "kabul edenler kalsın, etmeyen gitsin!" türünden "heyecan"ları, kendilerinin ideolojik ve sınıfsal "terbiye"lerini yansıtıyordu. Toplantıya çeşitli nedenlerle katılanlar vardı oysa.

Tartışma ortamına uymayan üslup ve davranışlar bir olumsuzluğun işaretiydi. "Biz de proletaryayı temsil ediyoruz" diyen aydınlar, işçi sınıfının yetiştirdiği aydınları gerçekten sevmiyor; varlıklarından rahatsızlık duyuyor, adeta kin besliyorlardı. İşçi kökenli ya da işçi içinde ciddi kitle çalışması yapanlar konuşunca gösterilen "tepki"ler bunun kanıtıydı. Bu atmosferde, bazı işçi temsilcileri, konuşmamayı tercih ettiler. Oysa onların kin duyduğu kimseler aydınları nasıl kazanırız diye sorumluluklarını dile getiriyor, toplantıya katılan bazı aydınlarla yapılacak birçok ortak işin önemini vurguluyordu.

'Çağrıcı'lar en azından üçer, ikişer kere konuştu. Bazı çevrelerin konuşmalarına hiçbir tahdit getirilmedi. Ama SORUN BSD Yönetmeni konuşunca en azından dört kere sözü kesildi; "irticalen konuşun" diye "akıl" da verildi. İŞÇİ BİRLİĞİ Yönetmeni Bekir Öküş'ün konuşması ise daha da sert tepkilerin "nedeni" yerine konuldu.

'Çağrıcı'lar o kadar 'yol' almıştı ki, en doğal eleştiri karşısında ard arda söz almadan edemiyordu. Sinirliydiler; güvensizlikleri her hallerinden belliydi. Elbette aydın aydına kotarılan iş'ler kütle önünde tartışılınca eleştiri yapılacaktı. Niçin sinirleniyorlar? Ya bir de işçi sınıfı önünde tartışsaydık, o zaman da "aydın"ların hali perişandı.

Tartışma zemini, bizlerin düşüncelerinin ekilip biçileceği bir zemin değildi. Zeminler (!) TBKP, SP ve bir de 18 'çağrıcı'ların elindeydi. Bu zeminleri eleştiren her düşünce ve davranışa kin duyulmalıydı...

Aşağıdaki tablo 'çağrılı' 180 kişiden katılan, 150 kadar kişinin "Dergi" ölçeğindeki sayısal katılımı, gözetilen ölçütü, yürütülen "diplomasi"yi daha yerinde yansıtmaktadır:

Dergiler	Katılan	Konuşan	Çağrılı	Çağrıcı
1- İletişim	12	2	-	x
2- İşçi Sözü	18	5	-	x
3- Yeni Öncü	12	6	-	x
4- Sosyalist Birlik	10	2	-	x
5- Gelenek	8	2	-	x
6- Görüş	10	4	-	x
7- Emek	8	4	-	x
8- İşçiler ve Politika	6	1	-	x
9- 11. Tez	6	2	-	x
10- Adımlar	12	3	x	-
	102	31	1	9
1- Hedef	2	2	x	-
2- İktidar Yolu	2	2	x	-
3- Devrimci Mücadele	1	1	x	-

4- Şura	1	1	x	-
5- Toplumsal Kurtuluş	2	-	x	-
6- İşçi Birliği	2	1	x	-
7- SORUN BSD	2	2	x	-
	12	9	7	-
	114	40		

'Çağrılı' dergilerden: Çağdaş Yol, Kıvılcım, Atak, İşçi Yaşamı, Medya Güneşi, Özgür Gelecek, Demokrat Arkadaş, Türkiye Sorunları, İşçilerin Sesi gibi dergiler toplantıya katılmadı.

Yeni Çözüm, Yeni Demokrasi, Emeğin Bayrağı, Özgürlük Dünyası ve Saçak gibi dergiler ise zaten çağrılmamıştı.

Çizelgede (1-10) sıradaki dergiler, aranılan "Birlik"e ve konuyu tartışmaya gönüllü 'evet' diyenleri, (1-4) sıradakiler ise, PARTİ ve BİRLİK denilince bundan nelerin anlaşılacağını, çeşitli gerekçe ve niyetlerle, sıralamakla birlikte 'evet' dediler.

Toplumsal Kurtuluş düşüncesini belirtmedi. İşçi Birliği ile SORUN BSD 'evet'çilerin dışında kaldı.

Toplantıda söz alan 48 kişiden 31'i çevreden, 17'si 'çağrılı' çevreden oluşuyordu. Bu 17 kişinin de çok büyük bölümü 'evet' diyenler idi. İkinci gün konuşanlarla birlikte söz alanların sayısı 69'a ulaşmıştı. Bunlar arasında da 'evet' diyenler çoğunluktaydı.

Bu görüntü, PARTİ ve BİRLİK ortamını tahrip eden büyüklü küçüklü örgütlenmelerin cem ettiği platformlardaki "sosyalist demokrasi" anlayışının ilginç bir görünümüydü.

12-13 Ağustos toplantısından bir hafta sonra yapılan ikinci toplantıda 18+1+18= 37 kişiden oluşan bir komitenin tartışmaları kendi aralarında düzenlemek amacıyla görevlendirildiği duyuruldu. 37 kişilik 'bileşim'de çizelgedekinin bir uzantısıydı.

Bu 'bileşim' üzerine hiç kimsenin bir itirazı yoktu. Bir misyonu temsil ettiğini duyuranlar, kendilerini Uçmak'a atanlar, iddialı programlarını, ilkelerini bir kenara bırakanlar, "ben bir hareketi temsil ediyorum, beni de aranıza alın" önerisinde (!) bulunanlar çoğunluktaydı.

Bu ciddiyet (!) de gösteriyordu ki, kendiliğindenliğin, örgütsüzlüğün, laçka ve liberal ilişkilerin cehenneminde boğulanların tümü Uçmak'a girmek istiyordu...

SORUN BSD Çalışanları, bu türden bir "birlik aşkı"na yakalanmak yerine, "kara sevdaya yakalanmadan", ayrı durmanın daha onurlu ve gerekli olduğunun bilincindeydi.

Türkiye Solu, bu tehlikeli "tartışma" platformlarını kuşkusuz aşacaktı; ama daha çok çile, sabır ve kavga verilecekti...

"Birlik aşkı" o kadar kuvvetliydi ki, aralarında ilkeli platform arayışlarını selamsız sabahsız çiğneyenlere de rastlanıyordu. Türkiye Solu'nun ilkesizliği, kuraldışılığı, niçin "Birlik" aradıkları, kamufle edilmeye çalışılan kombinezonlar arasında, anlayana, çok şey öğretiyordu.

*

Bazı Notlar:

- Sosyalistler arası diyalog arayışı olumludur.

- PARTİ ve BİRLİK sorununun vazgeçilmeyen ilke ve kuralları vardır.

- İSP'nin tartışma kürsüsü, mekânı, kadroları burada değildir.

- 'Çağrıcı'lar, 'çağrılı'ların konuşmasına ağırlık verecek yerde toplantıyı 'amaç'larına uygun kullanmıştır.

- 'Çağrıcı'lar arasında Peygamber Gorbaçov rolüne soyunanlar olduğu gibi, demokratik tartışma ortamına hiç de aday olmayanlar da görülmüştür. (Masayı yumruklamak ve öteki sinirli çıkışlar gibi...)

- 'Çağrıcı'lar konuşmayı çok seviyor. Hepsi de temsil ettikleri eğilimler adına çifter çifter konuşmayı yeğliyor.

- Troçkizm, yeni sol, liberalizm, anarko liberalizm'in temsilcileri ders vermeyi (!) çok seviyor. Oysa ders vermeye kalkan ders almaya da aday olmalıydı.

- Ciddi ve özenli konuları gündeme taşıyanlara satırarası sataşma yerine aynı özenle cevap verilmeliydi.

- Konumuz ders vermek ve masa yumruklamak olsaydı, şimdiye kadar proleter sabır ve sınıfsal tevazuunu koruyanlar bunu yapardı. Bu, onların hakkıydı.

- Konuşmalar yazılı yapılmalı ve kadroların bilgisine sunulmak üzere bastırılmalıydı. Tartışmaların ilkeselliği, kuralları, güvencesi gözden kaçırılmıştı.

- Toplantı salonunun havasızlığı dikkatleri dağıtmış, Loby'deki "kulis"e ağırlık verilmiştir.

- Sigara yasağına uyulmamış, hem sigara hem de sohbet yapılarak konuşmalar izlenememiştir.

- PARTİ ve BİRLİK konusuna oldukça doğru kafa yoranların azımsanamayacak derecede yoğun, ama organize olmadıkları anlaşılmıştır.

- En başta Troçkizm, yeni sol, liberalizm, anarko liberalizm ve öteki sağ teslimiyetçi akımlar ummadıkları bir "birlik" atmosferini tadmış ve onu taçlandırmışlardır. 'Çağrıcı'ların ancak üç-beş toplantıda sağlanabilecekleri bir 'mutabakat' bir solukta oluşmuştu...

Özetlersek, bu toplantı bir parti çalışması için çok geniş, bir genel geçmişle hesaplaşmak için dardır.

*

SORUN BSD Çalışanları, her dönemde, kavgadaki yol arkadaşlıklarını temiz tutmuş ve kimseyi yalnız bırakmamıştır. Her platformun maddi-manevi yükümlülüğünü yerine getirmiş, iş yapılmasının önemini öne çıkarmıştır. Devrimci onurunu, bağımsızlığını, ilkeselliğini korumuş, sözünde durmuştur. Sorumluluklarını tartmıştır. Burjuva ideolojisi ve revizyonizme karşı dövüşmüş, saflardaki burjuva ve küçükburjuva oyunlarının açığa vurulmasında rol üstlenmiştir. Devrimci ilke ve kurallara uymuş, uymayanları eleştirmiştir. Kimsenin hakkını çiğnememeye özen göstermiştir. Geleneğini sürdürmüş, burjuvaca diplomasiye, ikiyüzlülüğe, dalkavukluğa, asalaklığa prim vermemiş, ayırım gözetmeden iş yapan bütün kadrolara sahip çıkmıştır. Bundan böyle de birlikte yürünecek yol arkadaşlıklarını temiz tutacak, yoldaşlıkların kazanılması mücadelesindeki ısrarlı tutumunu sürdürecektir.

Yüreğimiz BİRLİK şiarını yükseltmek için atıyor. Biz, bunun için varız. Devrimin

yolu birlikten geçiyor; bunun bilincindeyiz. Ayrıca, BİRLİK girişimlerinden umutlanmak da istiyoruz. Bu umudu besliyoruz da... Ancak, günü kurtarmaya yönelik ve bizi nihai hedefimizden uzaklaştıracak disiplinsiz, dağınık ve niteliksiz "toparlanmaların" karşısında olacağız. Çünkü, hareketimin buna ihtiyacı var.

Biz kimiz, hangi tarihsel görevlerle yükümlüyüz? Devrimci içtenliğimizle bu sorunun açıkça cevaplanmasından ve bunun somutta gösterilmesinden yanayız. Ve de işimizin başındayız.

SORUN BSD Çalışanları
30.8.1989

SORUN

SORUN;
tanımak
kavramak
değiştirmektir.

SORUN;
döl yatağında tohum
bereket tarlasında
bire on
bire yüz
verimliliktir.

SORUN;
küçülen dünyada
İNSANI büyütmek
yeniden yaratmaktır.

Şükrü Gülmüş
Ceyhan - 7.7.1989

10 Eylül 1920 - 10 Eylül 1989
TARİHİMİZİ BÖLMEDEN SÖZE BAŞLAMAK...

Ali Özdoğu

10 Eylül 1920 tarihi, sosyal mücadele tarihimizde işçi hareketiyle sosyalist hareketimizin politikleştiği anı vurguluyor. "Tarihi TKP" bu tarihte ilk kurucu 1. Kongresini yapıyor.

Aradan 70 yıl geçti. Türkiye Solu hâlâ ciddi bir partileşmenin sorunlarını tartışıyor. Türkiye Solunun, tarihsel kaynağı TKP'nin tarihi, bu kanaldan gelme iddiasını taşıyan onlarca çevre tarafından keyfi değerlendirmelerle daha yazılamadı.

TKP'nin "soy ağacı", aradan geçen bunca zaman içinde bir hayli dal budak saldı. Sınıf mücadelesi, günümüzdeki parti arayışlarının ve çelişkilerin adını da koyuyor: Bugün hayatı kucaklayabilecek bir TKP yok.

Adı, işçi, sosyalist, komünist ne olursa olsun, İşçi Sınıfı Partisi (İSP)ne şiddetle ihtiyaç var. 70 yılda denenen işçi hareketiyle sosyalist hareketi bütünleştiremeyen onlarca "TKP"nin varlığı bir gerçeklik olsa da, asla sağlıklı bir örgütlenme olarak tanımlanamaz. Bu "kader" (boyunduruk) reddedilmeli ve aşılmalıdır.

Kim ki, "Ben TKP'yim, benden sorulur..." diyorsa, o kimse ya delidir, ya da azılı bir kariyerist. Bilmem daha uygun bir sıfatı var mıdır bu türden örgütlenmelerin? (kusura bakılmasın görevli diyemedik...)

Parti deneylerinin bu kadar havada kaldığı bir ortam ülkede görülmedi. Hayat, aşınanın yerine yenisini dayatmış, fakat devrimciler yeni'nin işbaşı yapmasını, sudan gerekçelerle geciktiriyor.

Bütün göstergeler, işçi ve sosyalistlerin özlemleri, PARTİ ve BİRLİK sorununun çözümünü işaretlerken, adı: "ara, geçiş, köprü, açık, yasal, sol vs." olarak tanımlanan parti önerilerine rastlanıyor. Oysa hayat asıl PARTİ'nin oluşturulmasını dayatmış ve de öğretmiş. Devrimci olmayan hesaplarla, işte bu türden bir PARTİ'nin yeniden organize edilmesi için birçok şartın oluştuğunu görüyoruz.

TKP adını özgürce kullanan bütün örgütçükler şimdi "Birlik" istiyor. Devrimci oturumlarda "parti"sinin hesabını vermekten kaçıyor. Bu sıfatı nasıl kullanabildiğini kadrolardan saklıyor. Bazı yarım doğruları söylüyor, ama "ben işçi sınıfına, emekçi halklarımıza karşı hata ettim" demiyor. "Benim programım ülkeyi kucaklamıyor, dışımızdaki onlarca örgütün de programı hayatı kucaklamıyor, gelin hareketimizi Kongre'ye götürelim, bunun sonucuna katlanalım..." diyene de hiç rastlanmıyor. (Yalnızca SORUN BSD Çalışanları ve bazı çevreler dışında...).

PARTİ ve BİRLİK konusunun mutlaka bir çözüme kavuşturulacağını tarihsel iyimserliğimizle biliyor, bu yolda gerekenin yapılacağına inanıyoruz.

TKP adını kullanıp da bir türlü parti olamayanların günümüzde buldukları formül, çerçevesi çok geniş tutulmuş, farklı çizgilerin çıkarları program ve tüzüksel güvencelere bağlanmış ve de çeşitli kombinezonlarla hazırlanmış bir partileşme olarak yansıyor. Böyle bir "parti"de buluşacak olanlar, eski dar yapılarını da muhafaza edeceklerine göre, aslında parti değil, dublörü, suflörü bol bir yeni tiyatro özlemi taşımaktadırlar.

Sosyalistleri bölük bölük tasnif etmek, çağrılması gereken yerlere çağırmamak, tartışmadan kaçınmak, işte partileşme için oluşan bazı fırsatları değerlendirememenin yanlış ve sekter bir tavrı... Parti geleneğini sulandıran bu tutum eleştirilmelidir.

İşçi sınıfı hareketini kucaklayamayan "partizanlar" Lenin'siz söz etmiyor. Böylelerine kimse de kalkıp "bırakın bilgiçliği de Marksist-Leninist Klasikleri yeniden okuyun, özümlemeye bakın" diyemiyor.

Hatırlatmakta yarar var: Lenin'in ülkesinde, RSDİP içinde bir bakın bakalım kimler vardı? Lenin'in Partisinde, stratejik amacı bir olan bütün devrimciler vardır. Leninist Parti'de, farklı eğilimler ayrı bir partileşmeye itilmemiştir. Yalnızca Parti'de, demokratik tartışma, ikna, azınlığın çoğunluğun görüşlerine uyması, eleştiri-özeleştiri yöntemlerinin ilkeleri, kuralları, Parti normlarıyla sağlam güvenceye bağlanmıştır. İşte önemli olan budur. Bu güvence sağlandıktan sonra kim korkar, troçkizm, maoizm, anarşizm, enverizm vb. izmlerden? İdeolojik kavga nerede verilecektir? Lenin'in Partisinde, birbirini eleştiren, kavga eden, ters düşen, yuhalayan, taşlayan, hattâ kurşun sıkanlar herhalde RSDİP dışındakiler değildi; bu saydıklarımızın yerine Türkiye Solundakileri koyalım. Biz daha demokrat, daha insani, daha devrimcisini mi yaptık? Bir bakın bakalım TKP adını kullanan örgütlenmelerin tarihine, ne görürsünüz? Bütün tasfiyeciler "Tarihi TKP" adına, TİP adına ahkâm kesenlerden gelmedi mi? Bugünkü dağınıklık kimlerin eseridir?

"Birlik" aranacak, sonra ayrımcılık yapılacak, Hayat bu hayalleri aşmıştır.

Bir ülkede adı TKP diye başlayan 20 adet örgüt kurabiliyorsa, bunun adı bal gibi "örgütler anarşisidir".

*

Burjuvazinin sağlı "sol"lu partileri çözülüyor. "Muhalefet" partileri parti bile olamıyor. Hiçbir örgüt işçi sınıfı ve emekçilerin talepleri karşısında çözüm üretemiyor; üretemeyecek...

İşçi sınıfı ve emekçilerin çıkarlarını koruyan bir parti ise henüz oluşturulamamış durumda. Hayat ve mücadele bu güçsüzlüğü ebediyyen bağışlamaz; boşluk mutlaka gecikmeden doldurulmalıdır; doldurulacaktır.

En başta "Tarihi TKP" kanalından gelmek iddiasında bulunan TBKP ve SP çözülüyor. THKO, THKP-C, DDKO hareketlerinden gelen onlarca örgüt çözülüyor. Çete kurar gibi, yeniden kurulan örgütlere şahit oluyoruz. Bölünen her yapı, konferans, kongre ya da hazırlık komitesi adıyla, sözlü yazılı, her gün deklare ediliyor.

VP, SVP, TKEP, TSİP, TKP-B (anılan, anılmayan daha birçok "TKP" daha sayılabilir) gibi örgütler de sancılar çekiyor; onlar da çözülüyor.

DY, DS, KSD, TKP-ML, TDKP kökenli onlarca örgüt bölüne bölüne alfabede harf bırakmadı.

ERNK ve TEVGER saflaşmasındaki onlarca Kürt kökenli örgütleri de ekleyince, Türk ve Kürt Solu'nun örgütsel "vukuatı", çizelge anlamında tabloyu tamamlıyor.

Sanki 12 Eylül'ü yaşayanlar biz değildik?!

"Ne yapmak istiyoruz?" sorusu kadrolara faydacı yaklaşan, devrimci birimlerin varlığından rahatsız olanlarca dürüstlükle cevaplanamıyor. Ayrıca kimseyi de bağlamıyor.

Yüksek sesle konuşmanın tam da zamanı diyoruz. Birilerinin devrimci namusuna ve bilincine seslenmek istiyorsun; bir de bakıyorsun ki, 3 kişilik, 30 kişilik, bilemedin 300 kişilik örgütçüklerin ve onların şefciklerinin kaşları çatılıyor. Niyetler, hesaplar,

spekülasyonlar...

Bu durumda daha yüksek sesle konuşmak gerektiğini kavrıyoruz.

TKP adını kullanıp işçi ve emekçileri örgütsüz ve güvencesiz bırakan her örgüte saygı duyulması, özellikle SORUN BSD Çalışanlarından isteniyor. Böyle bir saygıyı hakedebilmek için, kadir bilirlik ölçülerini ve sınırını zorlayarak söylenecekse: Ne saygısı? denilmelidir.

TKP diye çerçeve çizenlerden hesap sorulmalıdır.

Bayanlar, baylar niçin kaşlarınız çatılıyor? Sinirlerinizi niçin bozuyorsunuz? Ama isterse kaşlarınız çatılsın, nabza göre şerbet verenlerin çıkması giderek zorlaşmaktadır. Eleğin delikleri sıklaştı artık.

Bu satırları yazan da dahil, bütün değer yargılarının, örgüt anlayışlarının zaaflara uğratıldığı şartlarda, hiç de utanmadan bu gerçekliği bıkıp usanmadan söyleyecek ve yeni'nin doğumu için dövüşeceğiz. Gelip geçici heveslere de kapılmayacağız.

İşçi sınıfı ve emekçileri "kurtarmak" kuruntuları açığa vurulmuşken, doğruları üstüne basa basa çekinmeden söyleyeceğiz.

PARTİ ve BİRLİK demeyi yeni yeni öğrenmişken, bunu da kundaklamaya aday hesapları açığa vuracağız.

*

Birileri, insanlıktan, sevgi ve dostluktan, güvenden, yoldaşlıktan dem vuruyor. Hem de ardına dürüstçe bakmadan... Daha doğru dürüst kendi örgütüne hesabını vermeden Marksizm-Leninizm adına (!) yeni çamlar deviriyor. Keyfilik, vesayetçilik, hotzotçuluk kol geziyor.

Sanki 12 Eylül'ü perişanlıkla karşılayan, bozguna uğratılan bizler değildik?

Herkes keyfine göre tarihini başlatıyor; başlatabiliyor: "10 yıllık, 20 yıllık, 50 yıllık tarihimiz" diye söze başlayanlar çoğalıyor. Oysa ülke özgülünde 70, dünya genelinde de 150 yıllık tarihimiz var. Tarihimizi bölenler kime hizmet ediyor?

Adama önce tarihini, sonra geleneklerini, sonra da sınıfını ve müttefiklerini böldürünce gerisi zaten kolaylaşıyor... Birilerinin yapmak istediğini biz kendimiz yapıyoruz.

Sosyal mücadele tarihimizi bölmeden konuşmamız gerektiğini öğrendiğimiz zaman, geçmişin eleştirel katkılarla değerlendirilmesine ve daha yetkin bir tartışma düzlemine sahip olacağız demektir.

"Gelin tartışalım", "Program değişebilir", "tüm solun birliğinden yanayız" diyenler bilinçle hareketimizi Kongre'ye (tek kurtuluş yöntemine, çözüm aracına) götürmekten kaçınıyor. Kadrolara inanmıyor. Kitlelerden korkuyor. Kendine güvenmiyor.

Evet, sanki işçi sınıfını, emekçi halklarımızı, gençliğimizi örgüt yarışında bölenler başkalarıydı. Önce suyun kaynağını kurutacaksın, sonra "bana biat et" diye ortaya çıkacaksın, daha sonra hayat seni açığa vurunca da "diyalog" arayacaksın!.. Hiç de ucuz bir yöntem değil.

"Birlik" arayanların bazılarına sormak gerekiyor: "Yarın darağaçları yeniden kurulduğunda acaba ne yapacaksınız?"

Bazı "Birlik"çilere de soruyoruz: "Tıpkı akrep ile kurbağanın arkadaşlığı gibi nehri eski alışkanlıklarınızla nasıl geçeceksiniz?"

Hayatları boyunca birbirine doğru dürüst sevgi dolu bir laf etmemiş olanlar, (Bilar, Bilsak, Mülkiyeliler Birliği'nde yeme içme alışkanlıklarına takılarak), Mevlevi şeyhi misali

platform platform eşik aşındıranlar, dergi yazı kurullarında ilkesiz koşuşup duranlar, küçükburjuva niceliğin ardında varlığını kanıtlamak isteyenler, daracık yapıların hesabını kurtarmak isteyenler, bunun dışında modern, çaplı ve devrimci bir hesabı bulunmayanlar, tarihimizi sömürüp çarpıtanlar, parti düşüncesini sulandıranlar, şimdi de "Birlik" iksirini içmekten yana...

İşçi, sosyalizm ve komünizm adlı parti kura kura iş o kadar ucuzladı ki, şimdi "ben partiyim" diyebilenler sendika konfederasyonu gibi bir partide buluşmak için can atıyor. Sendikalarda işçilerin ekonomik çıkarı, parti konfederasyonunda ise, sınıflar mücadelesinde sınıfta kalanların "örgüt" çıkarı gözetilecektir. Türkiye Solu'nun 70 yılda geldiği en ileri (!) nokta sanırız burasıdır.

*

Sovyetler Birliği'nde bulunan Mustafa Suphi'nin önderliğinde, 14 Temmuz 1919 tarihinde 7 kişilik bir "Kurucu Komite" oluşturularak kurulan TKP, Anadolu'dan gelen bütün komünist grup delegelerinin katılımıyla 10 Eylül 1920'de Bakû'da 1. Kongresini yaptı. Tüzük ve Programını hazırladı. O tarihten bu yana TKP'nin değerlendirilmesi ve aşılması yolunda ciddi ve bütün grupların katılımını gözeterek toplanan bir partileşmeye rastlanmadı.

30.8.1989

Sırrı Öztürk

OPORTÜNİZM
YARGILANIYOR

SORUN YAYINLARI

KÜTLESEL ÇIKIŞLAR
1 MAYIS 1989 DENEYİ
VE İSP'NİN ÖNEMİ

İsmail Arguvanlı

1 Mayıs 1989'da Burjuva İkiyüzlülüğü ve Kışkırtma Teorileri:

1 Mayıs alanındaki siyasi deney, bir yandan burjuvazinin ikiyüzlülüğünü, öte yandan sağ ve "sol" çevrelerden çeşitli "kışkırtma" teorilerini gündeme taşıyan meşru bir savunmadır. Burjuva demokratik hak ve özgürlükleri gaspedenler, kararlı bir mücadele geleneği ile karşılaşmışlardır. Bu deney, meşruluğu tartışılamaz bir hakkın kazanılmasına girişmek anlamını taşır.

1 Mayıs alanındaki siyasi deney, kararlı ve birleşik güç koyan birimlerin haklılığını kanıtlamış, işgal mantığı ile ülkeyi yönetenlerin çirkin yüzünü açığa vurmuştur.Faşist baskı ve teröre karşı birleşik kütlesel gücün önemi dosta düşmana gösterilmiştir.

Devrimci kadroların kütlesel eylemlerin önemini kavradıkları süreçte doğal olarak işin içine kışkırtma da girecektir. Söz konusu kışkırtmaları hesaba katanlar elbette sorumluluklarını tartacaklar, çürüyen sisteme kalp ilâcı olmayacaklardır. Kışkırtmaları teşhis ve teşhir etme "şansına" kavuşmak durumundayız. Mücadelenin giderek zorlaştığı süreçlerde hareketin içinde bulunması doğal asalaklıklar kendini uzun boylu gizleyemez, açığa vurup, ele verir. Devrimci kadroların önemli görevlerinden biri de siyasi açığa vurma görevidir.

1 Mayıs 1989'un en büyük kışkırtması, savunmasız ve silâhsız olarak 1 Mayıs'ı kutlamak isteyen bilinçli işçi, gençlik ve aydınlardan oluşan kütleye canlı hedef olarak ateş açılmasıdır. O gün 1 Mayıs Alanı ve çevresi, güvenlik kuvvetlerine "talimgâh", "fazla mesai" alanı nitelemeleriyle kışkırtmalara sahne olmuştur. Tekelci basın bile bu açık devlet terörünü, sivil ve resmi polislerin, cinayet odakları görevlilerinin katliam görüntülerini görmemezlikten gelememiş ve yayınlamıştır. Bu görüntüler kışkırtma ortamının kimlerce kotarıldığını, hangi araçları kullandığını resmen belgelemiştir; katiller bellidir.

Devletin sınıfsal niteliği, polis devleti görünümüyle suçüstü yakalanmıştır. 12 Eylül uzantısı güçlerin diktatörlüğü, demokrasi masallarına rağmen ve de silahlı katillerin sömürü mekanizmasının bir aracı olduğu gerçeğini saptırarak, "iyi polis", "çirkin polis" imajıyla örtmek isteyen anlayışlarla birlikte iflas etmiştir.

Burjuvazinin ikiyüzlü yalanları "biz emeğe saygılıyız, bunlar işçi değil" biçimindedir. Türkiye işçi sınıfı ve emekçi halkı 1989 1 Mayıs'ında, 1896'da bilinç ve kararlılıkla hayatını yoğa sayan ABD işçi sınıfından yüz yıl geride olmadığını göstermiştir.

Tarih, dökülen işçi kanının yerde kalmayacağı, mutlaka hesabının sorulacağı ilkesini şaşmadan yazıyor. Türkiye işçi sınıfı da sosyal mücadele gelenekleri tarihine kaydını düşerek işçi kanı dökenlerden bunun hesabını mutlaka soracaktır.

SHP'nin Sayı-Suyu...

1 Mayıs 1989'da gerek SHP gibi partilerin gerekse "1 Mayıs Kutlama Komitesi" olduklarını ilân eden sendikacıların gösterdikleri tutum üzerine de söz söylemek gerekiyor. SHP bir burjuva partisi olarak sosyaldemokrat bir parti bile değildir. İşçi Sınıfı Partisinin

oluşturularak mücadelede yerini alamadığı ortamda nasıl ki TBKP ve SP gibi parti taklidi yapanlar komünist ya da sosyalist değilseler, SHP de koyunun bulunmadığı yerde abdurrahman çelebiliğe soyunmuş bir partidir.

SHP'nin işçi davasına bakışı tam da sınıfsal ve ideolojik konumuna uygundur. Siyasi çizgilerinden ötürü devrimci ve sosyalist kadroların yakınacağı bir durum söz konusu da değildir. Sosyalist ve devrimci kadrolar eğer seçimlerini doğru yapmış iseler, reformizme ve sosyalreformizme karşı nasıl bir tavır sergileyeceklerini başından bilmek zorundadırlar. "Sosyaldemokratların ihaneti" ve "kaypaklığı" karşısında bir değerlendirme yapılmasının zamanıdır. Bu durum SHP-DSP gibi partilerin şemsiyesi altında, teslimiyetçi kulvarlarda talim eden "devrimci ve sosyalist"leri düşündürmelidir.

1 Mayıs Alanında siyasi bir deney yaşanırken, işçi, gençlik, aydın ve tüm emekçi halkımıza doğru bir hedef gösterilirken, hareketimizin zaaflarını gündem yapıp nasıl aşılacağını düşünmek devrimci olmanın gereğidir.

1 Mayıs'ta yaşanan deney her türden burjuva baskı ve terör, sömürü, asimilasyon, kışkırtma politikalarının tarihsel ve sosyal haklılığıyla donanmış bütünlüklü yapılanmalarla karşılanacağı ve hakettikleri cevabı alacaklarını göstermiştir.

Sermaye ve sözcüleri sınıfsal çıkarlarının gereğini yapıyor, olanlar sistemin mantığına uygundur. Asıl mantıksızlık ise, "demokrasiyi kazanmak", "Marksizmi uyarlamak", kırk yılın kaşarlanmış faşistleriyle "istikrar" aramak, "yenileşme" diye diye Marksizm-Leninizmin "aşılmış" olduğunu söylemek ve de "Demokrasi Kurultayları" toplayarak demokrasi mücadelesi verdiğini söyleyenlerde aranacaktır.

1 Mayıs'ta alanlara çıkanların sayısı 12 bin iken, aynı gün engelleme görevi ile görevli 36 bin güvenlik görevlisi vardı. Bu oran, devrimcilerin kararlılığını, direnişin niteliğini ve kimlerin demokrasi mücadelesi verdiğini, kimlerin burjuvazinin izin ve icazetiyle oyalandığını göstermektedir.

Tutarlı bir demokrasi mücadelesinde kütlesel çıkışların önemini kavramak gerekiyor. 1 Mayıs Alanının tutulması gereken bir hat ve siyasi bir hedef olarak göstererek, demokrasi mücadelesinin nasıl yapılması gerektiğini canları ve kanları pahasına kanıtlayanlar ülkemizin gözbebeği ve en ileri unsurlarıdır. 1 Mayıs 1989'u kutlamak için alanlara çıkan, üretimi durduran, türlü yollarla işçi sınıfının birlik, mücadele ve dayanışmasını gösteren her birim görevini yapmıştır.

"Sendikacıların İhaneti"

"Sendikacıların ihaneti" başlığını koyduktan sonra bu konuda çok şey söyleme şansına sahibiz. Söze "sendikacılar" diye başlamadan, Türkiye'de uygulanan sendikacılık anlayışını irdelemek gerekiyor.

Bilindiği gibi bizdeki sendikacılık anlayışı ve kurumlaşması hiçbir kapitalist ülkeye nasip olmayan biçimde gerçekleştirilmiştir. Devlet tekelci kapitalizminin vazgeçilmez bir parçası niteliğindeki sendikalarımız işçi sınıfının mücadelesine karşı verilmiş kontrollü bir tavizler dizisidir. Türk-İş ve DİSK'in kullandığı, telâffuz ettiği literatüre aldanmadan, ilkin bu biçimde nitelendireceğiz.

Sosyalistler ve devrimciler, anarşist ya da anarkosendikalistler gibi bakmıyorlar sendikalara... Sendikalar aracılığıyla yapılan mücadele, ekonomik, demokratik hak ve özgürlükler mücadelesindeki halkada önemli bir parçayı oluşturuyor. İşçiler sendikalarda sınıf mücadelesinin ne olup olmadığını ve bilinçlenmelerinde, ekonomik mücadelenin ne kadar etkili olduğunu görüyorlar. Buradan hareketle sosyal kurtuluşu gerçekleştirmeden, ekonomik mücadelenin bir şey ifade etmediği somutlanıyor. Ekonomik mücadelede ne idealize, ne de dramatize edilir; yalnızca akıllıca kullanılır.

Ülkedeki sendikacılık anlayışı, işçi sınıfının sınıfsal kurtuluşunu geciktirmek anlamında önemli bir baraj oluşturmaktadır. Türk-İş bu konuda en donatımlı kurumlardan biridir.

Sendikalardaki ileri görünümlü seslerin bir anlam ifade edebilmesi, herşeyden önce donatımlı bir İSP'nin varlığına ve onun kurmaylığındaki bağımsız bir sendikacılığın yapılanmasına bağlıdır. Bugünkü ortamda sendikacılığımızın böyle bir güvencesi yoktur. Bunu yerli yerine koymalıyız.

Gerek Türk-İş'te gerekse bir zamanların DİSK'inde sıkça görülen, sendikacı arslanların "devrimci" söylemli kükreyişlerini yerli yerine koymamız gerekiyor. Devletin kucağında büyütülen, en azından aidatın patronlarca kesilip sendika kasasına yatırılması yöntemleriyle korunup beslenen bir sendikacılık, isterse "proletarya ihtilâli" çağrısı yapsın asla ciddiye alınmayacaktır. Burjuvazi perçinlerini sağlama almıştır.

İşçi sınıfının nabzının nasıl attığını yeterince "iyi" ölçen sendikacılar, "1 Mayıs Kutlama Komitesi" kurmuştu. Kurmak zorundaydılar. Başta sınıf bilinçli işçiler olmak üzere sosyalist dergi temsilcileri, sendikacıların kimliğini, uzlaşmacı ve dönek karakterlerini (doğal olarak) bildiklerinden onları ve kütleyi uyarmaya çalıştılar. Bir yandan "1 Mayıs 1 Mayıs Alanında" ilkeselliğinin gerçekleşmesini, öte yandan siyasi deneyin hedefini göstermeye çalıştılar. Bu mesajı alanlar ile almaya çalışanlar kadar, ikircimli davrananlar da doğal olarak çıkacaktı.

1 Mayıs eylemi için iki platform oluştu: Biri, sendikacıların, diğeri ise sosyalist dergilerin. Dergiler de tarihsel anı iki ayrı perspektiften görmeye çalışmıştır. Ortak görüş: "1 Mayıs 1 Mayıs alanında kutlanmalıdır", devrimci özüne uygun, kütlesel, bütünlüklü... Fakat sendikacıların kütleleri Hürriyet-i Ebediye Tepesi'ne çağırması, izin verilsin-verilmesin bu alana gidileceğini duyurması ikircimli tartışmaları derinleştirmiştir. Zaten sendikacılar sosyalist dergi platformlarından kendilerini (bin bir hesapla) ayrı düşürmeye çalışırken ilk ayrımın işaretini burjuvaziye vermişti: Hürriyet-i Ebediye'ye gidenler, 1 Mayıs Alanına gidenler...

Sendikacıları tek yanlı suçlu ilân edip kendi kusurlarını gizlemeye çalışan sosyalistleri korumak yanlısı değiliz. Sendikacıların dönekliği, maskaralıkları daha önemli düzeylere sıçramadan, herşeyden önce, işçi hareketiyle sosyalist hareketin bütünleşmesine katkı yapılması gerekiyor. Bugünkü yapılarıyla sosyalist hareketi götüreceklerini sananlar, işçi sınıfının sendikal ve siyasal birliği sorununa olumlu katkı getiremiyor. Birilerini "hain" ilân edip sosyalist dergiler biçiminde geliştirilen bir "kurumlaşma"ya prim de veremeyiz. İkisini de aşmak gerekiyor.

İşçi sınıfının büyük bir bölümü, sendikacıların etkisi altındadır. İlk bilgilerini sendikalar aracılığıyla alan işçi sınıfının üzerinde oturan bu türden bir sendikacılık anlayışı nasıl aşılacaktır? Sorun budur. Sağ ve "sol" teslimiyetçi akımların dışında, aklı başında hiçbir sosyalist ve devrimci, sendikalara güvenerek kendi hattı-hareketini tayin etmemiştir. İşletilen sendikacılık anlayışına şapkasını çıkarmamıştır. Yalnızca işçi sınıfının içinde bulunmayı, onları saptırmaya aday girişimlerin zararını aza indirmeyi ve aşmayı düşünmüştür. Bu düşünceyi taşıyanlar arasında işçi sınıfıyla bağı olan ve işçinin nabzını tutanlar doğru hedef göstermiş, bu ilişkiden uzak olanlar ise 1 Mayıs eylemine ikircimli yaklaşmıştır.

Sosyalist dergiler arasındaki doğru değerlendirmeden uzak platform eleştirileri, ilkeli ve dürüstlükle yapılmalıdır. "Ben yaptım, o yapmadı" hotzotçuluğu ile kendini beğenmişlik gösterileri birlikteliği zedeleyen bir tutumdur. İş yapan devrimciler sınıfsal tevazularını koruyarak küçükburjuva yöntemlere baş vurmayanlardır. Yaşanan deney de bunu göstermiştir.

5.5.1989

BİRLİKTE YAYINCILIK ÖNERİSİ
DEVRİMCİ BİR YAYIN KOLEKTİFİNDE ÇALIŞMANIN BAZI İLKESELLİKLERİ*

Giriş Yerine

12 Eylül'ün koşullandırdığı bir ortamda ilerici yayın organları nasıl bir işlevi yerine getiriyor? Bu organlar, işçi hareketiyle sosyalist hareketi bütünleştirip, güvenilir, donanımlı bir İşçi Sınıfı Partisi (İSP)'ni oluşturmaya yetiyor mu? Gelişip güçlenen sosyal muhalefetin yönetilip yönlendirilmesinde ne derece etkili olmaya çalışıyor? Sorunun temeli nedir-neredir? Hayat ve mücadeleyi kucaklamaya aday devrimci bir Yayın Kolektifi (Y.K.) nasıl oluşturulmalıdır? Birlikte çalışmak -üretmek, paylaşmak, sorumluluk üstlenmek vb.- için hangi ilkeselliklerde bir yerde olmak gerekiyor? Bunun yol, yöntem ve araçları nasıl hareketlendirilebilinir?

Günümüzde bu sorunları daha da genişletmek mümkün.

Özet bir anlatımla sıralayacak olursak; 12 Eylül sonu yayımlanma "şansı" bulan ilerici yayın organları, devlet tekelci kapitalizmi (DTK) nin her türden baskı ve terörünü geriletmek, son tahlilde aşmak mücadelesinde işlevsel olabilmek durumundadırlar. DTK'nin karşısında, en azından onun kadar organize ve donanımlı olmayan ilerici yayın organları, özel niyetleri bir yana, modern proletaryanın tarihsel, sosyal ve siyasal çıkarlarını gözetemez, işlevsel olamaz. Bunun asla mümkün olmadığını dokuz yıllık sosyal pratik göstermiştir.

Bir noktaya kadar yayımlanışlarında haklılık kazanan ilerici yayın organları, eğer hayatı kucaklayamıyorlarsa, bir noktadan sonra, konumlarını yeniden değerlendirmek zorundadırlar, diye düşünüyoruz.

Her şeye rağmen sosyal pratik her eğilimin yayın faaliyetini sınamaktadır. Sergilenen bu yayın faaliyetlerinin öznel bir yorumu yoktur.

Tarihsel ve sosyal haklılıklarıyla sosyalistler, devrimci kadrolar, birer özveri olan yayın faaliyetlerini (ki, ağır bir bedel ödenerek yayımlanmaktadırlar); işçi sınıfını örgütlemek gibi çok haklı bir zeminde gerekli bir araç olarak değerlendiremiyorlarsa, bilimsel bir kritiğin eşliğinde, mutlaka, zaman, kadro ve para israfından kaçınmak zorundadırlar. İşçi sınıfı hareketinin zaman, kadro ve para israfına tahammülü ve hakkı olan bir kesimin varlığını düşünemiyoruz. Bu cümleden hareketle, aynı şeyi söyleyenlerin; yani Devrimci Marksizme, Sosyal Devrim'in kanuniyetine, kapitalist sömürü düzeninin yıkılıp aşılmasına -devrimci değişim ve dönüşümüne- ve insanın maddi ve manevi zenginliklerinin yeşereceği, birey ve toplum olarak mutlu kılınacağı, en güzel demokrasi -sosyalist demokrasi- nin inşasına inananların, aynı amaçlı faaliyetlerini, iş içinde, bir yayın kolektifinde bütünleştirmeleri hem kaçınılmazdır, hem de hayat ve mücadelenin öğrettiği bir gerçekliktir.

* Konu daha önceleri SORUN BSD yazarlarınca sıkça işlendi. Çeşitli çevrelere sunuldu; nedense tartışılmadı; bazı istisnalar dışında, bilinçli olarak eleştirel katkıdan kaçınıldı ve suskunlukla geçiştirildi... SORUN BSD

Aynı amaçlı faaliyetlerin kolektif çabalarla yetkinleştirilmesi, ve birlikteliklerin birer zenginlik ve bereket olduğunun somutta gösterilmesi, hareketimize yeni nitelikler kazandıracak, sevgi ve güven ortamının oluşturulmasına katkı getirecektir. Birliktelik her vesileyle sınanmalıdır.

Bu çerçevede siyasi dergilerin değerlendirilmesi, olumlu ya da olumsuzluklarıyla, ayrı bir incelemeyi gerektiriyor.

En azından insan emeği, örgütlenme aracı ve özveri niteliğindeki bu türden yayın faaliyetleri, DTK'nin önünde, onurlu direngenlikleriyle, hareketimizin yüzakı örneklerini de göstermiştir. Burjuvazinin baskı ve terörüne karşı bilinç ve kararlılıkla dikilen her birimin çabası saygı değerdir. Anılmaya değer çabalardır. Kendi aralarında diyalog, dayanışma ve programa bağlanmış birliktelikler olmamasına rağmen, bu zenginlikler yok sayılmamalıdır.

Sosyalistler, devrimci kadrolar, hayatın tasvirinde, her türden burjuva ideolojisi ve revizyonizmin teşhis ve teşhirinde, kombina ve bütünlüklü yapıların oluşturulması (politik açığa vurma) gereğini göz ardı edemezler. İşçi sınıfı ve emekçi halklar, sorunların çözümünde güven veren yapılanmaların hayatta yerini almasını beklemektedir. Bunun çok yönlü işaretleri sıralanabilir. Sosyalist duyuş, bu ihtiyaca cevap vermeyi gerektirir.

Bu düşüncelerin ışığında:

Sosyalist ve devrimci kadrolarca tartışmaya, eleştirel katkıya açık (ayrıca değer) bazı ilkeselliklere ilişkin düşüncelerimizi satır başlarıyla ve özetleyerek sıralamak istiyoruz:

Y.K.'de Aranan Birlikteliğin Asgari İlkesellikleri:

- Özellikle 12 Eylül 1980'den sonra, hayat ve mücadele, hem de canlı biçimde, bütün sosyalist ve devrimci kadroların önüne: *İktidar, Parti, Sosyalizm, Demokrasi ve Birlik Sorunu*'nu koymuştur. Devrimci yayın organının ele alacağı baş konu bizce bu olmalıdır. Büyük kayıplarla da olsa, hayat bunu öğretmiştir. Öğrendiğimizi somutta göstermek durumundayız.
- "Dostluk, açık tartışma ve birlik" perspektifi, devrimci eleştirel faaliyetler bütünlüğünü hayata geçirme şansına sahiptir. Bilimsel doğrular ve hakikatler için mücadele edilir. Bu ilkeselliği şiar edinmeliyiz.
- *Y.K., İktidar, Parti ve Devrim Sorunlarının* süreç içinde senteze kavuşturulmasına çalışır. Bilimsel sosyalizm -Marksizm-Leninizm-, sorunların çözüme kavuşturulmasında, bilimsel, yaratıcı, yol gösterici tek yöntemdir. Evrensel, genel-geçer sosyalist ilkeler, normlar, kurallar ve kavramlar vazgeçilmez ilkeselliğimizdir. Özümlenmelidir. Ülkenin özgün yapısı, evrensel dünya görüşünün uzantısında tek esin kaynağımız olmalıdır. İç -yerli- deney zenginliği, tarihsel ve sosyal mücadele birikimimiz, "Doğrulara sahiplenmek, eğrileri ayıklayıp atmak" biçiminde değerlendirilmelidir.
- Y.K., iradesini, toplumsal kaldıracın (öncü) oluşturulması yolunda gösterebilmelidir.
- Sınıfsal organik yapılanmalardan kopuk "teorik" çalışmalar yerine, iş içinde (bir yerden tutup başlayarak), devrimci kurulların disipliniyle -ancak- teorik çalışma yapılacağına ve bunun sosyal pratikte sınanacağına inanır.
- Y.K., her türden "aydın" kaderciliği, pasifizm, kendiliğindenlik, ipotekçilik, vesayetçilik, bürokratizm, hantallık, kariyerizm, hotzotçuluk vb. gibi saçmalıkları reddeder.
- Sosyalizmin 150 yıllık geleneğinin de öğrettiği gibi, sınıf mücadelesi ekseninden kayan liberal, uzlaşmacı sağ teslimiyetçilik ile, burjuvaziye kalp ilacı olabilen "sol" teslimiyetçi akımlarla her alanda, doğrusunu yaparak, mücadele eder; onların ilerici saflardaki tahribatını aza indirir.
- Y.K.'nin üslubu, devrimci telaffuzu: Seviyeli, bilimsel, nitelikli, sade, açık ve

anlaşılır olmalı. Bilimsellik adına (!) ukalalık ve lafazanlık (teorisizm-ideolojisiz) tan şiddetle kaçınmalı. Devrimci üslup asla şüphe uyandırmamalı; işçi sınıfının organik eylemliliği ile ilişkili, bunu ispatlayan; yöresel, ulusal ve evrensel bir bütünsellikte gerçekliği ve hakikatı yansıtmalı. Komünist palavracılığa, siyasi şarlatanlığa, devrimci ahlâk ve siyasi erginliği gölgeleyecek eğilimlere savaş açmalıdır.

- Y.K., yetkin bir bilimsel formasyon, sosyalist-ideolojik-politik donanım, kütle bağı, derin gözlem yeteneği, devrimci inisiyatif ve dayanıklılık, aceleci olmayan bir temkinlilik, her koşul altında örgütsel eylemlilik, sınıfın egemenliği ile elverişli durum ve noktada eylemi hareketin çıkarlarıyla çakıştırma (yönetme) yeteneğine sahip olmalıdır.

- Y.K., teori ve pratikte, "Taarruz-Savunma" diyalektiğini gözeten uzlaşmaz bir donanım ve ilkeselliğin kavgasını vermelidir.

- Kolektif sınıf bilincinin ayrılmaz bir parçası olarak: *Bilimsellik, Taraflılık ve Demokratik Merkeziyetçilik* ilkeselliğini her koşulda göstermelidir.

- Olumlu ya da olumsuzluklarıyla, dünya devrimci pratiğine (bu deneyleri kölece ve mekanik biçimde taklit ve kopya etmeden, kendi özgün deneylerimizi yaratabilmek, böylelikle sosyalizme yeni bir halka ekleyerek katkı getirmek) sahiplenmek; devrimci eleştirel perspektifle bu deneyden dersler çıkarıp aşmak.

- Alternatif sosyalist demokrasi için, günlük mücadele içinde kütlelerin yanında olmak, demokratik hak ve özgürlükler mücadelesinin en önünde, bu mücadeleyi sosyalizm mücadelesiyle bütünleştiren (teori-pratik) çabalar, Y.K.'nin başlıca görevi olmalıdır. Bu kavgada devrimci eleştiri görevini; dünyayı değiştirme ve dönüştürme kavgasında her birimin haklarını korumak, en küçük kısıtlama olmadan, insani değerleri çiğnemeden ve düşüncesini savunmak eyleminde özgür olduğunu göstermelidir.

- Y.K., *Teoride Devrimci Marksizm, Pratikte İşçi Sınıfı Hareketi* ilkeselliğine inanır. Teori ve Pratikten yoksun bir yayın faaliyetini, bir "aydın" fantazisi,mücadeleden kaçış, özce söylenirse: Yeni tür bir Oportünizm olarak niteler.

-Gönüllü birlik, iş ve emek sevgisi, çalışkanlık, özveri, yaratıcı disiplin, eleştiri-özeleştiri özgürlüğü, sınıfsal tevazuu, insani ve modern ilişkiler ağının oluşturulması, Y.K.'nin titizlikle izleyeceği bir tutum olmalıdır.

- Disiplin anlayışı, Devrimci Marksizmin yoluna baş koyanların birer "ruh intizamı"dır. Devrimci disiplin: Kölece, dalkavukça, ahmakça, sinsice bir tapınma değildir. Düzen ve disiplin anlayışı, yaratıcı gelişmenin, devrimci olmanın önkoşuludur. Kişiye tapınma ve yüceltme, eleştirisiz itaat -mutlak itaat- sosyalistlerin reddettiği bir anlayıştır. Devrimci insan inisiyatifini körelten disiplin anlayışları, hareketin gelişmesini mekanikçe yokeden bir anlayıştır. Şiddetle reddedilmelidir.

- İşçi hareketiyle sosyalist hareketin bütünleşerek İşçi Sınıfı Partisi (İSP)'ni oluşturmak, Bağımsız İSP disiplin ve güvencesiyle, Sendika, Gençlik, Kadın, Basın-Yayın-Dağıtım, Demokratik Kitle Örgütleri ağını örmek, Y.K.'nin görevidir. Bu görevi ve böyle bir işlevselliği yerine getirebilen yayınlar, ancak, yayınlanma hakkını kazanabilirler.

- İşçi sınıfının sendikal ve siyasal birliğinin sağlanması, *Tek Parti-Tek Sendika-Tek Gençlik Örgütü* şiarı bayrağımız olmalıdır.

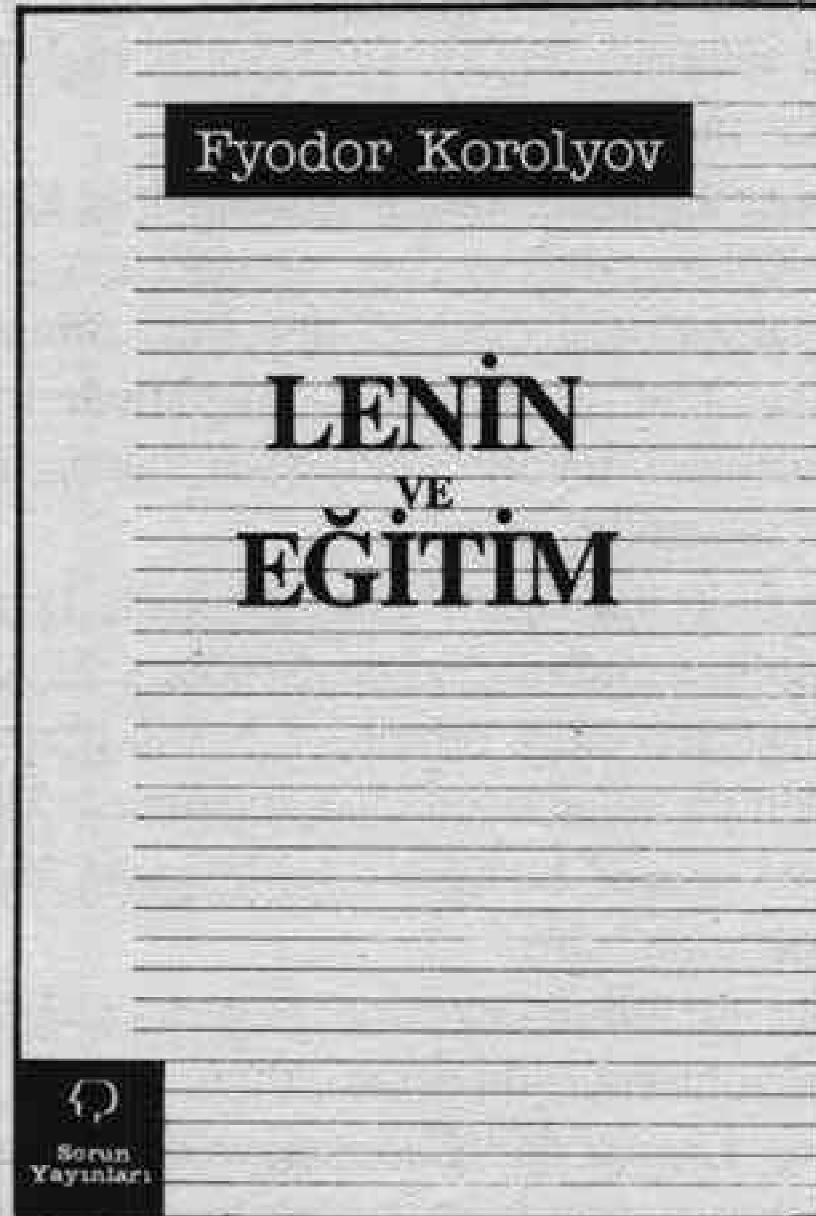
- Y.K., sosyal mücadele tarihimiz üzerine özgün çalışmalar yaparak, bu yolda yapılagelen tevatür ve spekülasyonların aşılmasına çalışır.

- Y.K., *Sosyal Devrim ve Tutarlı Bir Enternasyonalizm* anlayışı üzerine geçmişte çokça yapılan ve günümüze kalıcı hiçbir malzeme bırakmayan bilim ve akıldışı yaklaşımlarla mücadele eder; Marx-Engels-Lenin'in bu konudaki çalışmalarından hareketle, ülkemizin ulusal ve sosyal kurtuluşu -Sosyal Devrim- üzerine bilimsel ve özgün

araştırmalara girer. Bu türden ciddi çalışmaların, ancak İSP'ne bağlı Bilim Kurulları ve Enstitülerin güvencesinde üretilmesi ilkeselliğini bilince çıkarır. Bu güvencelerin oluşmasına katkı getirecek çabalara girer.

- Y.K., en başta, 'Ulusların kendi kaderini tayin hakkı' evrensel ilkeselliğini ikircimsiz savunur; ve bu çerçevede bütün halkların kardeşliği ilkeselliğinden ödün vermez. Kapitalist emperyalizme karşı ezilen ve sömürülen bütün halkların haklı ulusal kurtuluş savaşlarını destekler; bu mücadelenin sosyal kurtuluş mücadelesiyle bütünleşmesi kavgasını savunur ve verir. Bölgedeki 'Kürt Sorunu'nun özgün, Marksist-Leninist çözüm önerileri ve yöntemleriyle ancak çözüme kavuşturulacağına inanır; savunur. Bu konuda şoven, sosyal şoven, ırkçı, faşist, asimilasyoncu, sömürgeci anlayışlarla asla uzlaşmaz. İşçi Sınıfı ile Kürt Halkı'nı "kurtarmak" iddiasıyla yola çıkıp, sosyal pratikte ise bilimsel sosyalizmin reddettiği kanallara savrulan siyasi akımlarla mücadele eder. İşçi Sınıfı ve Kürt Halkı'nın hayati sorunlarının burjuva ve küçükburjuva solculuğuna -kurda kuşa- yem edilmeyeceğini dosta-düşmana gösterir.

30 Mart 1989
SORUN BSD Çalışanları

DEVLET TEKELCİ KAPİTALİZMİNİN ANA SÜREÇLERİ

Coşkun Adalı

Geçen yazımızda DTK'nin nesnel temelini incelemiştik. Bu yazımızda, bu temelde işleyen ana süreçleri ele alacağız. Bu süreçler hem metropolde, hem de yarı-periferide işler. Ancak bazı vurgu farklılıkları gözlenir. Üretken güçlerin gelişme düzeylerindeki farklılıklar, tarihsel ve toplumsal farklılıklar, ve işçi sınıfı mücadelesiyle kazanılan konumlardaki farklılıklar nedeniyle, bu süreçlerin bazı yönleri öne çıkar, ya da geride kalır.

DTK'de, *ilk ikisi birbiriyle içiçe geçmiş*, üç ana süreçten sözedebiliriz:

1) Devletin sektörlerarası kâr oranlarının eşitlenmesi yasasının işleyişine müdahalesi,

2) Devletin ortalama kâr oranının eğilimsel düşüş yasasının işleyişine müdahalesi,

3) Devletin tekellerle kaynaşması.

Devletin Sektörlerarası Kâr Oranlarının Eşitlenmesi Yasasının İşleyişine Müdahalesi

Üretim fiyatı, üretimde harcanan sermaye (Sabit sermaye + Değişken sermaye) ile ortalama kârın toplamıdır. Pazar fiyatları üretim fiyatlarının civarında dolaşır. Üretim fiyatlarıyla değerler arasında bir farklılığın ortaya çıkması değer yasasının işleyişine aykırı bir durum değildir. Çünkü, sonunda, toplumdaki tüm metaların üretim fiyatları toplamı, tüm değerlerin toplamına eşittir. Üretim fiyatları, işçi sınıfının bütünü tarafından yaratılan toplam artı-değerin kapitalistler arasında, sermayelerine göre bölüşülmesinde bir aracı işlevi görür. Ortalama kâr oranı nedir? Aynı büyüklükteki sermayeler, yatırıldıkları sektör ne olursa olsun, aynı oranda kâr getirirler. Bu kâra ortalama kâr denir. Sayısal olarak ele alırsak, ortalama kâr oranı, tüm işçi sınıfının bütün sektörlerde yarattığı toplam artı-değerin yatırılan toplam sermayeye oranıdır. Ancak bu oran statik bir veri olarak ele alınamaz. Her an oluşum halindedir, sermayelerarası rekabetin sonucunda ortaya çıkan, soyut, anlık bir veridir. Kapitalist rekabetin temelinde, sektörlerin (aynı mantıkla, bir sektördeki işletmelerin) kâr oranlarının farklı olması yatar. Eşitsiz gelişme yüzünden her sektörde sermayenin organik bileşimi, dolayısıyla da kâr oranı farklı farklıdır. Rekabet, sektörlerarası kâr oranlarındaki farklılığı giderici yönde işler. Kapitalistin tek bir amacı vardır: Kendi sermayesine en yüksek kâr oranını sağlamak. Sermaye, bu oranı verecek sektöre gider ve o sektördeki arz-talep ilişkisini değiştirir. Sermayenin (ve bunu izleyen emeğin) sektörlerarası akışkanlığı sayesinde kâr oranları *bir eğilim olarak* eşitlenir. Genel ve ortalama bir kâr oranı doğar. Bu eşitlenme eğilimi olmadan, kapitalist üretimin normal işleyişi nesnel olarak imkânsızdır. Böylece bir kapitalist, salt kendi işyerindeki işçilerin sömürü oranını arttırmakla yetinemez, işçi sınıfının bütününün genel sömürü oranının arttırılmasında da nesnel çıkarı vardır. Çünkü, son tahlilde, kendi işyerinde el koyduğu artı-değer, işçi sınıfının bütününün yarattığı toplam artı-değer kütlesinden kendisine düşen paydır. Sonuçta kapitalist sınıfı bir bütün olarak işçi sınıfını sömürür. İşçi sınıfının sendikal ve siyasal birliği böyle bir nesnel temele oturur.

Tekelci kapitalizmde de sektörlerarası kâr oranları eşitlenme eğilimindedir. Ancak çok önemli ve yeni bir durum ortaya çıkar: sermaye sektörden sektöre eskisi gibi dilediğince a-

kamaz. Bu akışkanlığa tekeller müdahale eder. Bu, üstten alta bir müdahale gibidir, adeta "üstyapı" müdahalesidir. Serbest rekabet kaybolur. Tekeller kendi sektörlerine girecek sermayenin önüne engeller dikerler. Tekelci konumları buna olanak verir. Büyük sermaye birikimlerinden ötürü en ileri teknik olanaklarda üretim yaparlar. Buna gücü yetmeyen sermayeler tekelleşmiş sektöre giremez. Teknik ilerlemeler sayesinde maliyetler devamlı düşer, ama tekeller bu düşüşün pazar fiyatlarına yansımasını sürekli yavaşlatırlar. Böylece aşırı tekelci kâr ortaya çıkar. Tekel, üretim fiyatına, yani 'Sabit sermaye + Değişken sermaye + Ortalama kâr' toplamına, bir de 'tekelci aşırı kârı' eklemiş olur. Aşırı tekelci kâr, tekelci konumun ürettiği bir "rant" gibidir. Aşırı kârını koruduğu ölçüde sermayesini büyütür, rakiplerine direnebilir -çünkü tekelci kârı koruma güdüsü sermaye akışını yavaşlatır ama ortadan kaldıramaz, tekeller arasında da rekabet vardır, ve bu rekabet büyük ölçek ister- ya da yeni pazarlara açılabilir. Tekellerin büyük sermaye gerektiren üretim teknolojilerine sahip olmalarının yanısıra başka avantajları da vardır. Bunlar da sermaye akışını engeller. Bir sektördeki tekeller, tekelci fiyatlar üzerinde anlaşarak kartel oluştururlar. Öte yandan pazara meta girişini sınırlarlar. Gerekirse üretimi düşürürler, hattâ fazla metayı imha ederler. İç pazarı devlete koruttururlar. Gümrük duvarlarının yükseltilmesi, fiyat kontrolleri, vergi politikası, subvansiyonlar, kamu alımları, ordu alımlarında yüksek fiyatlar gibi çeşitli araçları devreye sokarlar. Ancak bu engellemeler de geçicidir. Tekelci fiyat sabit kalamaz, çünkü üretimin teknik koşulları durmadan değişir.

Tekelci kapitalizmde devlet, tekelci konumların korunması ve pekişmesinde rol alır ve böylece sektörlerarası kâr oranlarının eşitlenmesi eğilimine müdahale eder. DTK'de devletin bu rolü giderek daha büyük bir önem kazanır ve nihayet tekelciliğin vazgeçilmez, organik bir ögesi haline gelir. Müdahale araçları çeşitlenir.

DTK'de devletin sektörlerarası kâr oranlarının eşitlenmesi sürecine müdahalesini yakından görelim. Devlet, sermayenin organik bileşiminin (C/V) yüksek olduğu, bu yüzden de ancak tekellerin yatırım yapabileceği sektörlere sermaye akışını sağlar. Bu sektörlerdeki kâr oranını cazip kılar. Kapılar belli ve yüksek bir birikime ulaşmış sermayelere, yani tekellere açılır. Diğerleri yokolur, ya da birleşmeye zorlanır. Sermaye dolaşımı, aşırı tekelci kârı koruyacak şekilde, devletçe düzenlenir. Tek tek hangi tekelci sermayenin ne ölçüde korunacağı tekellerarası güç ilişkisine de bağlıdır. Devletin elinde önemli araçlar vardır:

1) *Yatırım teşvikleri:* Tekelci sermayeyi sektöre ilk cezbeden bu teşvikler, ve bunların sektörel dağılımı, devlet-tekel mutabakatına göre saptanır. Devlet ve tekel yönetim kadrolarının hayal gücüyle sınırlı denebilecek ölçüde çeşitlidir: i. İthal edilen üretim araçlarına gümrük muafiyeti,

ii. Yatırım indirimi, yani ithal edilen makinaların değerinin önemli bir bölümünü vergilendirme dışı bırakma,

iii. Alınan kredilere vergi-resim-harç muafiyeti,

iv. Bina harcından muafiyet.

v. Döviz tahsisi, ve benzerleri.

Bu resmi teşvikler dışında, proforma faturada gösterilen makina yatırım tutarını gerçek kabul edip krediyi buna göre vermek ve böylece büyük bir yolsuzluğa göz yummak da bir cins "gayri-resmi" teşviktir. Dışarıdaki satıcı ve yerli alıcı aralarında, alınacak makinalar için, yüksek bir proforma fiyatı gösterirler. Devlet buna kredi verir, aradaki farkı kırışırlar. Bu son derece "doğal" ve yaygın bir uygulamadır. Devlet hiçbir zaman tekele, "git bu makinayı daha ucuza al" demez. Diyecek olsa bile, öne sürülen karşı gerekçeyi hemen kabullenir.

2) *Yatırım finansman kaynakları:* Subvansiyonlar, devletin sektörlerarası kâr oranlarına müdahalesinin bir biçimidir. Ama asıl müdahale biçimi ya da mekanizması kredilerdir. Dev-

let, tekellerin sabit sermaye yatırımlarının finansmanına katılır. Tekelci kârın nerede gerçekleştirileceği konusunda bir kez devlet-tekel mutabakatı oluştuğunda musluklar açılır. Devlet tekele krediyi en uygun şartlarda verir: Geri ödeme (ya da ödememe) kolaylıkları -örneğin anapara taksitleri için ilk bilmem kaç sene ödeme yapmak sözkonusu değildir-; enflasyonun çok altında bir faiz oranı; uzatılabilen vadeler; ödeme zorlukları karşısında borç ertelemeleri, barışçıl görüşmeler / "ortak" çare aramalar; en kötü durumda, batanı kurtarma ve yaşatma; tekelin ödeyemediği borcu halka yıkma. Hattâ durum öyledir ki, özellikle yarı-periferide, tekel için krediyi almak *ilk* ve *son* sorundur. Bu kredinin ne şekilde geri ödeneceğini veya ödemede ne gibi zorluklar çıkabileceğini, ne tekel ne de devlet ciddi bir şekilde düşünmez bile. Hattâ hattâ, bir tekel uzmanının bu konuya ciddi bir şekilde kafa yorması bile o uzmanın kalitesi konusunda şüphe uyandırır. Artık kredi "çıkmıştır", daha düşünecek ne var?

Enflasyonun günlük yaşamın düzenleyicisi olduğu yarı-periferide tekel, bu enflasyonu bilinçli olarak körükleyerek aşırı tekelci kârını katlar. Üstelik, enflasyonun giderek daha çok altında kalan kredi faiziyle enflasyon oranı arasındaki "yüzdecikleri" de "enflasyon rantı" olarak cebe indirir. Kredi taksidini bin defa ödeyecek gücü de olsa, ödeyeceği son kalan taksit 5 kuruş da olsa, vadeyi sonuna dek kullanır, hattâ borç erteletir. Aşırı kârından bir kuruş zarar etmez. Zaten devlet onu, tekelci kârını korumak için finanse etmiştir. Kredi dışardan geliyorsa devlet kontr-garantörlük üstlenebilir, kur garantisi verebilir; yani, 1980'de dolar 100 iken 1 milyon dolar kredi almıştır, 1985'te dolar 500 olmuştur, tekel hâlâ 100 üzerinden borcunu öder. Aradaki inanılmaz farkı devlet, yani kamu, karşılar. Böylece tekelin kasasına bir de "devalüasyon rantı" girer.

Kısacası devlet, kredi mekanizmasıyla sektörlerarası kâr oranlarının eşitlenmesi sürecine katılır. Krediler, sermayelerarası çelişkiyi sektörden sektöre taşır.

3) *İşletme finansman kaynakları:* Burada en önemlisi devletin tekellere ucuz altyapı hizmetleri sağlamasıdır. Tekellere ucuz tarifeler uygulanır; ucuz enerji, ucuz taşımacılık, ucuz bina vb. Kamu alımları için siparişler, daha meta üretilmeden, tekelci kârın gerçekleşmesinin garantisidir. Devlet ayrıca tekele ucuz girdi sağlayarak onun işletme giderlerini düşürür.

4) *Planlama ve diğer politikalar:* Sektörlerarası kâr oranlarının eşitlenme eğilimi rekabet yoluyla gerçekleşiyor. Ama DTK'de, rekabet, tek başına, endüstrinin yapılanmasını açıklayamaz. Bu yapılanmada devlet, tepeden müdahaleyle, tekellerle olan ilişkisini seçici bir unsur olarak kullanır, ve bu seçicilik, endüstrinin yapılanmasında, rekabetten daha etkin bir rol oynar (örneğin tercihli krediler yoluyla seçim). Planlama, DTK'nin en karakteristik çizgilerinden biridir. Örgütleme / Koordinasyon / Öngörü temelinde devlet, sermaye birikiminin ve sektörlerarası sermaye akışının ekonomik, sosyal ve politik çerçevesini çizer. Planlama, "ulusal" ekonomi adına, tekellere çalışır. Üretim normları saptanır, kaynaklar planın amaçlarına uygun dağıtılır, yani toplanan artı-değer tekeller arasında bölüştürülür.

Sağlık, konut, eğitim gibi vazgeçilmez hizmetleri devlet, yani yine emekçiler finanse eder. Devlet tekellere sağlıklı ve eğitimli işçi sunar. Tekeller, bu hizmetlerin finansmanına katılmadıkları halde, sonuçlarına el koymasını bilirler. Bu alanlara, kâr gördükleri an yine dalarlar. Bu hizmetlere sosyal ihtiyaç hep var ve büyüyor, ama devlet ihtiyacın küçük bir bölümüne, gerekli bir minimuma yanıt verir. Elindeki sermayeyi böyle hizmetlerde "çarçur" etmektense, tekellere sunmayı yeğler.

Devlet, tekelci fiyat politikalarının oluşmasına katılır. Tekellerle uyum içinde, tedavüldeki para hacmini, toplam kredi hacmini, kamu mal ve hizmetlerinin fiyatlarını saptar.

Vergilendirme de sermayeler arasında seçim yapmanın bir aracıdır. Tekellere az vergi

vermeleri, böylece ellerindeki birikimi vergi ödeyerek "çarçur" etmemeleri için azami kolaylık sağlanır. Bu konuya başka bir bağlamda tekrar döneceğiz.

Kamu tüketimine yönelik hizmetlerde fiyatları devlet saptar. Bu hizmetlerde ve ürünlerde fiyat yüksek tutulur, ama aynı hizmet ve ürünler, önce de belirttiğimiz gibi, tekellere ucuza satılır. Bu devletin sürekli bir politikasıdır. Tarım destek alımlarında da öyle. Artık-ürün elde edebilecek küçük bir azınlığa, yani büyük tarımcılara, seçmeci bir destek verir.

Devlet aynı zamanda bir ekonomi politikası belirlemek zorundadır. *DTK'de sermaye birikim modelleri devlet eliyle değiştirilir. Yeni modeli devlet inşa eder.* Sırf bu olgu bile, bugünkü kapitalizmin işleyişine DTK diyebilmek için yeterli bir nedendir.Ekonomi politikaları tekellerle uyum içinde saptanır. Devlet, tekelci kapitalizmi, tekelci rekabetin istenmeyen sonuçlarından korur. Aşırı enflasyonun üretim üzerinde yapısal deformasyonlar yaratmasını önlemeye, pazar belirsizliklerini yoketmeye, sürekli bir kamu talebi yaratmaya vb. çalışır.

Tekel-dışı üretimin tekeller lehine ve tekeller altında örgütlenmesi de planlamanın ve DTK politikalarının önemli ögelerinden biridir.

Tekelci sermaye birikiminde işe yaramayan her türlü kamu harcaması (sağlık, eğitim, konut) sürekli ve giderek artan ölçüde kısılır, dedik. Ama örneğin askersel harcamalar, toplumun bir işine yaramadığı halde, yüksek tekelci kâr getirdiği için arttırılır. Öte yanda devlet, bütün bu anti-sosyal politikaların işleyebileceği sosyo-politik çerçeveyi çizer. Sosyal gerilimi kontrol altına almak ister, toplumun ideolojik oryantasyonunu saptar. Bunun için, tekellerle devlet kadrolarını, omuz omuza, aynı masalarda birleştirir.

Özellikle, DTK'ni yaşayan yarı-periferi ülkelerde, gerici ideolojilerin dayatılması ve geniş depolitizasyon stratejileri, devletin artık bir de *ekonomik işlevi* gereğidir. DTK öncesi, en geniş anlamda sınıf hakimiyetinin sürmesi için gerekli üstyapı işlevleri, bundan böyle, bir de aşırı tekelci kârın korunması gibi son derece dar bir perspektife hizmet etmektedir. Bu nedenle de, DTK'nin demokratik özgürlüklere ve kurumlara giderek artan bir şekilde saldırmaktan başka bir politikası yoktur, olamaz. DTK öncesinde, havuçla sopa arasında, duruma göre yapılan seçimler, yerini giderek sürekli sopaya bırakır. Bugün artık günlük yaşamda kıpırdamak sermayenin saldırısına uğramak demektir. En küçük hak için bile olsa, tüm savaşımlar, sermayenin giderek şiddetlenen saldırısı altında yürütülmek zorundadır. Bu nedenle de, en küçük istem bile, giderek artan ölçüde, iktidar istemiyle bağlanmaktadır.

Devletin Ortalama Kâr Oranının Eğilimsel Düşüş Yasasının İşleyişine Müdahalesi:

Bu süreç ilk süreçle içiçe işler. Önce bu yasayı özetleyerek anlatmaya çalışalım. Kârdan (yani ortalama kârdan), üretilen toplam artı-değerin, bu artı-değeri elde etmede kullanılan toplam sermayeye oranını anlıyoruz:

Kâr oranı (p) = $\frac{\text{Artı-değer (s)}}{\text{Toplam sermaye (C+V)}}$, $p = \frac{s}{C+V}$ kesrinin pay ve paydasını V ile bölelim. Kesrin değeri değişmez, $p = \frac{S/V}{(C+V)/V} = \frac{S/V}{(C-V)+(V/V)}$ Bu kesrin payı, yani s/V. değişken sermayeyle üretilen artı-değer arasındaki orandır. Yani artı-değer oranıdır. Buna e diyelim, $p = \frac{e}{(C/V)+1}$ Üretken güçler geliştikçe ölü emek sürekli olarak canlı emeğin yerine geçer. Yani C büyür, V küçülür. Bildiğimiz gibi, C/V sermayenin organik bileşimidir

ve hep büyür. Teknik ilerlemeler C'yi büyüttükçe C/V oranı sürekli büyür. Yani son kesrin paydası sürekli büyür. Artı-değer oranının, yani e'nin, sabit kaldığı varsayılırsa, sabit bir değerin (e), sürekli büyüyen bir değere (C/V) bölümü sürekli küçülür. Yani p (kâr oranı) sürekli düşer. İşte Marx buna 'Kâr oranının eğilimsel düşüş yasası' diyor.

Teknik ilerlemeler sayesinde, aynı sürede ve eşit değerde daha çok meta üretilir. Ancak pazar sonsuza dek büyüyemez ve işçi sınıfının tüketiminin bir sınırı vardır. Bu durumda üretimin bir kısmına alıcı bulunamaz ve bu süreç ilerledikçe satışlar düşer, yani kârın gerçekleşmesi yavaşlar. Giderek, yatırılan sermayenin daha küçük bir bölümü değerlendirilebilir. Böylece sürekli olarak bir meta fazlası, buna bağlı olarak da sermaye fazlası ortaya çıkar. Burada sermaye fazlasından, gerekli rantabiliteyle yatırılamayan sermayeyi kastediyoruz. Ortalama kârın düşüşünü aşırı birikim izlemiş oluyor. İşgücüne olan talep de aynı süreçte düşer ve işsizlik artar.

Konuya artı-değer kütlesi açısından bakarsak, p = s / (C+V) kesrinde C+V, s'den daha hızlı büyür. Yani p (kâr oranı) sürekli düşer. Kâr oranının düşüşüne bireysel kapitalist bireysel olarak tepki gösterir. Daha üstün bir üretkenliğin doğuracağı ekstra kârı kapmak için, keskinleşen rekabetin zorlamasıyla, aşırı yatırıma gider. Teknik ilerlemenin genelleşmesiyle birlikte aranan etki kaybolur, ama bu esnada sermaye fazlası büyümüş olur. Yani tesisler, makinalar, hammaddeler, stoklar yığılır.

Kâr oranının düşüşü, emek üretkenliğinin artması, yani teknolojik ilerlemenin kaçınılmaz ve nesnel bir sonucudur. Kapitalist sınıf kâr oranının düşüşüne karşı çeşitli yollarla direnir. Üretkenlik arttıkça kapitalizm, giderek daha büyük bir göreceli artı-değere el koyar. Yani p = s / (C+V) kesrinin payı büyür, yani p'nin (kâr oranının) düşüşü yavaşlar, hattâ bir süre için bu oran yeniden artar. Bu yüzden, kâr oranının düşüşü sadece bir eğilimdir: *Düşüşü doğuran neden, yani teknik ilerleme, aynı zamanda karşıtını da yaratır.* Yani göreceli artı-değeri arttırarak bu düşüşü frenler, hattâ geri döndürür. Buradan çıkan sonuç şudur: Kapitalizmin yaşaması, sermaye birikiminin sürmesiyle mümkün olduğuna göre, bu birikimin sürmesi, kâr oranının sıfıra düşmemesini gerektirir. Bunu önlemek için emek üretkenliği sürekli yükseltilmelidir. Yani emek üretkenliğini sürekli arttırmak kapitalizmin *ölüm kalım* sorunudur. İnsanların daha az çalışması, daha rahat ve bolluk içinde yaşaması gibi sonuçları değil, birikimin sürerek kapitalist sömürünün pekiştirilmesi ve kapitalist ilişkinin korunması gibi sonuçları getirir.

Konuya sömürü açısından bakalım. Sömürü oranının arttırılması kâr oranının düşüşünü yavaşlatır. Metropol ülkelerde mutlak artı-değeri arttırmak, işçi sınıfının tarihsel kazanımlarından dolayı kolay değildir. Bu nedenle kapitalizm artı-değeri, göreceli artı-değer biçiminde arttırır. Buna karşın, artan emek üretkenliği işgücü talebini düşürdüğü için, işsizler ordusu büyür; işgücü değerine saldırıda burjuvazinin kozu olur. Metropollerde bugün görülen yüksek işsizlik, burjuvazinin çıkarlarının gerektirdiği bir olgudur. Gerekli, istenen ve hattâ planlanan bir durumdur. Burjuva sözcülerinin işsizlikten yakınmaları, timsah gözyaşları dökmeleri sadece iğrenç bir demagojidir. Yarı-periferide ise kapitalizm, mutlak artı-değeri arttırarak kâr oranının düşüşüne karşı koyar.

Üretkenliğin artması varolan *sermayenin değersizleştirilmesi* anlamına da gelir. Artan üretkenlik, ya sabit sermaye unsurlarının ya da işgücü değerinin hesabına giren metaların maliyetlerini düşürür. Birincisinde sermayenin organik bileşimi düşmüş olur, yani kâr oranı yeniden yükselir, ikincisinde de işgücünün değeri düşmüş olur, kâr oranı yine yükselir. Böylece kâr oranının düşüren etken yine, *karşı etkiyi* de aynı zamanda doğurmuş olur. Ama göreceli artı-değer arttıkça sermayenin organik bileşimi de artacağından, bu karşı etkinin bir sınırı vardır. Sabit sermayenin değerşizleştirilmesinin de sınırları vardır. Çünkü bu değersizleştirme, ancak yeni ve ileri üretim araçlarının, yani maliyetleri düşüren araçların,

yani eskiye göre daha fazla ölü emek içeren araçların devreye girmesiyle mümkündür ki, bu da yine sermayenin organik bileşimini yükseltir, yine kâr oranını düşürür.[1]

Kâr oranının düşüşünü yavaşlatan başka etkenler de vardır.[2] Bunların başında sermaye ihracı gelir. Dışa giden sermaye daha yüksek bir kâr oranıyla yatırıldığından, sermayeyi ihraç eden ülkedeki kâr oranını yükseltir. Ayrıca işgücü değerinin hesabına giren metaları daha ucuza alarak değişken sermayenin, hammaddeyi daha ucuza alarak da sabit sermayenin değerini düşürür. Her iki durumda da kâr oranı yine yükselir. Daha önce de yazdığımız gibi, dış ticaretteki eşitsiz değişim, metropoldeki kâr oranının yükseltilmesiyle de ilişkilidir.

Bir an gelir, kâr oranının düşüşüne karşı koyan etkenler tükenir. Örneğin sömürü, sınırına dayanır. Aşırı birikim büyük boyutlar alır. Bu durumdan kriz doğar. Kriz, son aşamada, kâr oranının düşüş eğiliminin, bu eğilime karşıt etkenlere galebe çaldığının açık kanıtıdır. Kriz sermayenin bir bölümünün *yokolmasını* getirir. Kâr oranının sil baştan tekrar yükselmesi için gerekli koşulları yaratır. Kâr oranının eğilimsel düşüş yasası ve peryodik krizler, kapitalist üretim biçiminin tarihsel planda geçici olduğunun en çarpıcı kanıtıdır. Kapitalist üretimin amacı, kapitali en iyi şekilde değerlendirmektir, yani en yüksek kâr oranını elde etmektir. Bu *amaca* ulaşmak için kullanılması *gerekli yöntemler* en başta toplumsal üretkenliğin kayıtsız-şartsız-sınırsız bir şekilde geliştirilmesini öngörür. Ama bu *yöntemler* kâr oranının düşüşünü getirir ve *amaçla* ölümcül bir çelişkiye girer. Bu çelişki temel çelişkinin, üretken güçlerin gelişme düzeyiyle üretim ilişkisi arasındaki çelişkinin, bir başka ifade şeklidir. Kapitalistin durduğu noktadan görünen şeklidir.

Böylece, "Kapitalist üretimin önündeki *gerçek engel, kapitalin kendisidir*."[3] Bu engel bir süre geçici olarak, kâr oranının düşüşüne karşı işleyen süreçler tarafından aşılır. Bunlar tükenince kriz, o da yetmezse, maddi değerlerin topyekün imhası, savaş gelir. Krizden sonra, daha da yükselmiş ama biraz uzaklaşmış olan bu aynı engele doğru, yeni ve kör bir yarış daha başlar.

Değersizleştirilmesi gereken aşırı birikmiş sermaye, DTK'den önce de var. Ama DTK ile birlikte kronikleşiyor. Tekrar vurgulayalım. Fazlalık sermaye neye göre fazlalık? İstenen kâr oranına göre. En yüksek kâr oranı hedeflenmese, ki tekelci rekabet bu hedefi zorunlu kılar; sermaye fazlası diye bir olgu yok. Ama en yüksek kâr oranını aramak kapitalizmin özündedir. Tekelci aşırı kâr getirmeyen sermaye, yani bu anlamda fazlalık sermaye, hem metropollerde hem de yarı-periferide ortaya çıkar. Nicelik farkıyla.

Devlete dönelim. İşte DTK'de devlet, kâr oranının düşüş eğilimine karşı etki yapan en önemli unsur olarak ortaya çıkar. Yukarıda sayılan bütün karşı süreçlerin işlemesinde can alıcı bir rol oynar. Bunları gruplarsak:

1) *Sermayenin değersizleştirilmesi:* Devlet elindeki sermaye, toplam sosyal sermayenin bir parçasıdır. Bu sermayenin değersizleştirilmesi, geri kalan toplam sermayenin kârlılığını arttırır. Devlet elindeki sermayeyi:

ya i. Ortalama kâr oranından daha düşük oranda bir kâr getirecek şekilde yatırıyor,

ya ii. Hiç kâr getirmeyecek şekilde yatırıyor,

ya da iii. Zararına yatırıyor.

Böylece değersizleştirilen devlet sermayesi, tekel sermayesinin değerlenmesini, yani daha yüksek bir kâr oranı getirecek şekilde yatırılmasını sağlıyor. Ortalama kâr oranını yükseltiyor. Devlet, tekelci kârı korumuş oluyor. Daha somut konuşursak: i. Kâr oranı düşük, ya da garantilenmemiş olduğu için tekellerin girmediği sektörlerde üretimin sürmesi için devlet yatırım yapıyor. Örneğin altyapı yatırımları, büyük projeler.

ii. Tekellerin dıştaki rekabet gücünü arttırmak için, çok büyük sermayeler isteyen sa-

nayi yapılanmaları kamu finansmanı temelinde yükseliyor. Bu yatırımlar başta bilimsel araştırmaları gerektiriyor ve devlet, ilerde tekellere sunacağı meyvaları düşük veya sıfır kârlılıkla kendisi üretiyor.(Böylece bir de teknik ilerlemelere öncülük yoluyla da kâr oranının düşüşünü yavaşlatmış oluyor.) Bu yatırımlarda devlet elindeki sermayeyi değersizleştirmiş oluyor.

iii. Posta, elektrik, su, demiryolu işletmeciliği vb. gibi kamu hizmetlerini veren bazı devlet teşekkülleri kârlılıktan uzak, hattâ çoğu zaman zararına çalıştırıyor. Mal üreten devlet teşekküllerinde ise, gerektiğinde, kasten düşük kapasite kullanıyor.

Sermayenin değersizleştirilmesinde bir yol daha vardır: Sermayenin toplumsal planda bir anlam taşımayan şekilde kullanılması. Devlet, üretken faaliyetler dışında kalan bu bağlamda da dolaylı veya dolaysız rol alır:

i. Kapitalist sınıfın aşırı ve gösterişli tüketimi,

ii. Sermaye spekülasyonu, emlâkçılık gibi eylemler (ki burada devlet ya seyircidir, ya bunları destekler, ya da bizzat örgütler; borsa örneği.)

iii. Tekelci rekabetin önemli boyutlar alan reklam-pazarlama giderleri ve buradan doğan asalaklığın teşvik edilmesi.

iv. Politik aygıta yapılan ve giderek artan harcamalar: polis, ordu, propaganda, seçim giderleri; partilere yardımlar; cezaevleri, işkencehaneler, dini örgütlenme giderleri; törenler, anıtlar, işkencecilerin eğitimi, televizyon programları, parlamento giderleri vb.

İsraf yoluyla sermayenin bir bölümünün değersizleştirilmesi de geri kalanın kâr oranının yükselmesine yardım eder.

2) *Sömürü oranının arttırılması:* Sömürü oranını sürekli arttırmak ve sömürünün kolektif çerçevesini korumak devletin işidir. Bunun için gerekli düzenlemeleri topluma devlet dayatır. Bu, yarı-periferide özellikle belirgindir. Faşizmin ve otoriter rejimlerin nesnel temeli sermaye birikimini hızlandırmaktır. Sermaye birikimi ve kâr oranının düşüşüne karşı koymak, birbirinin mantıksal uzantısıdır. Kâr oranını yüksek tutmak için en kestirme çare sömürüyü sürekli arttırmaktır.

DTK'de devlet, tekeller adına, sömürünün kolektif bir şekilde örgütlenmesini sağlar:

i) Ücretler toplu sözleşmelerle saptanır. Bu pazarlıkta devlet ya bizzat, ya da objektif baskı unsuru olarak yeralır.

ii) Devlet ve tekeller, tekelci fiyatlandırmayla ücretin alım gücünü düşürür. Tekel fiyatları sürekli zam görür.

iii) Devlet, kamu harcamalarında sürekli kısıntı yaparak işgücünün değerini düşürür.

iv) İşgücünün hukuksal durumunu, emek sömürüsünü arttıracak şekilde düzenler. Örneğin grev hakkına getirilen kısıtlamalar, faşizan sendika yasaları, iş yasaları, patronlara tanınan haklar, işçilerin memurlaştırılması vb.

Bunun dışında bir de *ücretten çalma* sözkonusudur. Böylece değişken sermaye budanmış olur. Bu da en başta vergiler, ücretten yapılan diğer kesintiler ve kamu mal ve hizmetlerine yapılan zamlarla olur. Tüketiciden alınacak dolaylı vergileri devlet saptar. Katma değer vergisi, tüketimin vergilendirilmesi yoluyla tekellere ücretten kaynak aktarmanın bir yoludur. Ayrıca taksitli satışlardaki tüketim kredilerinin faiz ödemeleri de aynı işlevi görür. Dolaysız vergiyi kim öder? Çalışanlar öder. Dolaylı vergiyi "herkes" öder. Bu "herkes" büyük çoğunluğuyla çalışan kitledir. Yani dolaylı vergiyi de büyük çoğunluğuyla çalışanlar öder.

DTK'de devlet, ücretten çalmak için, sürekli olarak, akla hayale gelen gelmeyen bir sürü araç icadeder. Radyo, televizyon (hattâ video!) vergisi, araba vergisi, mesken vergisi,

yeşil alan vergisi, otoyol ücreti, köprü geçiş parası, bol keseden cezalar, zorunlu "bağışlar", zorunlu tasarruflar, fakfuk fonlar, harçlar, pullar, plaj giriş parası, hatta tuvaletler vb. En küçük hizmeti dahi paralı yapar, boş geçirmez.

DTK'de devlet, tekellerle uyum içinde, *işçi sınıfı karşısında olabilirliği en yüksek sömürü oranını saptar.*[4]

Son olarak da, günümüzde DTK-kapitalist kriz ilişkisine değinelim. Görüşümüze göre, DTK altında ve özellikle *aşırı gecikmiş dünya devrimi* koşullarında, sermayenin bir bölümünün tek darbelik, keskin ve ölümcül krizler içinde yokolması yerine, daha hafif krizler ve bu krizler arasındaki dönemde de *sürekli* bir sermaye değersizleştirilmesi gündeme gelmiştir. Bu sürekli değersizleştirmeyi tekelcilik adına devlet yapar. Devlet, kapitalizmi krizin ölümcül etkilerinden koruyabilmek için, krizin işlevini üstlenmeye çalışır. Krize giden dinamikleri yavaşlatır. Adeta "memurlaştırır". Ama bu, devletin krizleri tümüyle engelleyebileceği anlamına gelmez. Sermayenin bir bölümünü sürekli değersizleştirerek (Aynı anlama gelmek üzere, değersizleşmesini sürekli kılarak), kâr oranının düşüşüne karşı, DTK öncesine kıyasla, çok daha sağlam bir fren oluşturur.[5] Krizi uzun dönemlere yayar, kapitalizmin zaman zaman depreşen hastalığını kronikleştirir. DTK, artık, çürüyen kapitalizmin evrensel işleyiş biçimi olarak kendini dayatır.

Devletin Tekellerle Kaynaşması

Bu süreç birbirini tamamlayan değişik eksenlerde işler:

1) Devlet sermayesiyle tekel sermayesinin içiçe geçmesi,

2) Devletin üst kademelerinin finans oligarşisine katılması,

3) Devletle tekeller arasında iki yönlü bir kadro akışı.

1) Devlet sermayesiyle tekel sermayesinin içiçe geçmesi: Devletin elinde toplanan sermaye ile tekellerin sermayesi ortak yatırımlara girer. Karma bir örgütlenmeye gidebilirler. Bu durum bütçe bağlamında ele alınamaz. Devlet sermayesi üzerindeki tasarruf hakkı, tekelci sermayenin genişletilmiş yeniden üretimi sürecinde kullanılmış olur. Ortak yatırımlarda iki noktanın altını çizmek gerekir. *Birincisi*, küçük hissedarın tekel sermayesinin kullanımındaki söz hakkı neyse vatandaşın devlet sermayesinin kullanımındaki söz hakkı da odur. Yani fiilen yoktur. Bir burjuva partiye vereceği oy, bu tasarruf hakkının *kendisini* ilgilendirmez, bu hakkı *kime* devretmek istediğini ilgilendirir. Böylece kişinin devlete yabancılaşması bir de bu eksende yürür. Yüzeyde, sanki devletle tekel, girdikleri ortak yatırımda, toplumsal bir ihtiyaca yanıt veriyormuş gibidir. Oysa yatırımın seçimindeki etken, sadece ve sadece, tekelciliğin kâr güdüsüdür. Toplumsal bir ihtiyaçla ilgisi yoktur, üst üste düştüğü durumlar tesadüfidir. Görüntü ne kadar aldatıcı olursu olsun. Altyapı yatırımları için bile böyle. Yol yapar, köprü yapar, 'ülke kalkınıyor' der, oysa bunlar emeği üretim araçlarına, malı pazara taşır, sermaye birikimi için gereklidir. Savaş endüstrisi kurar, 'ülke savunması' der, oysa bu sektör tekelciliğin en kârlı sektörüdür. 'Ülke geliri' der, tekellerin kârını kasteder. *İkincisi*, bu ortak yatırımlar tekellerin riskini azaltır. En kötü durumda, öngördüğü tekelci kârı kaybeder. İlk koyduğu sermayeyi dönüp devlete satar. Devlet onu kurtarır, batırmaz. Böylece tekel, devlet kanalıyla kendi riskini *toplumsallaştırır*. Riski emekçinin sırtına yükler. "Normal" kapitalizmde böyle şey yoktur, kaybeden sermaye ölür. DTK'de tekeller, devletin giderek artan güvenceleri, altında kapitalizm yapar. Bu durum, aşırı gecikmiş devrimin kapitalizmin işleyişine getirdiği bir deformasyondur. Devlet temsilcileri gider, gazoz fabrikasının açılışını yapar, tekel temsilcileri gider, askeri fabrikaların açılışında konuşur.

2) Devletin üst kademelerinin finans oligarşisine katılması: Bir önceki madde, devlet

sermayesinin tasarruf hakkının, bir bütün olarak, tekelcilik yararına kullanılmasıyla ilgiliydi. Burada ise devletin elindeki tekil sermayeleri ele alacağız. Tekil sermaye, devlet sermayesi içinde, birikimiyle ilgili tasarruf hakkı *belli gruplara* devredilmiş sermayedir. Örneğin ordu sermayesi böyle bir sermayedir. Örgütlenmesi ve genişletilmiş yeniden üretimi ordu üst yönetiminin tasarrufundadır. Alt kademeler, büyük bir tekelin küçük hissedarları gibidir. Bazı farklarla, ki bu farklar ordunun gücünün getirdiği ekstra avantajlardır:

i. Yatırımlardan gelen kârların dışında, düzenli otomatik bir sermaye girişine sahiptir. Maaşlardan kesinti zorunludur ve kesinti oranı sabittir. Bu durum, özel bir tekelin küçük hissedarını her ay belli bir hisse almaya mecbur tutmaya benzer. Önemli bir kaynak belirsizliğini ortadan kaldırır. Yatırım gelirleri ne olursa olsun, hissedar başına yıllık minimum sermaye girişi, büyük bir sayısal kesinlikle, çok önceden belirlenmiştir.

ii. Hissedarın ne kadar süre hissedar kalacağı yasalarla belirlenmiştir: Emekliliğe kadar. Hisselerini atamaz, satamaz, borsası yoktur. Böylece diğer tekellerden farklı olarak, yalnız minimum yıllık sermaye girişi değil, çok uzun bir dönem için minimum toplam sermaye girişi de belirlenmiştir. Ayrıca ordunun profesyonel kadrosu, belli bir plana göre, sürekli büyür: minimum sermaye girişinin artış hızı da belirlenmiş demektir.

iii. Hissedarlarına sürekli ve düzenli bir faiz ödemez. Emekli olurken hisselerini çok düşük bir faizle geri alır, yani onlara yıllardır biriken paralarını çok düşük bir faizle geri verir. Bu faiz o denli düşüktür ki, bırakın aşırı tekelci kâr oranlarına yaklaşmayı, aynı dönemdeki enflasyon ortalamasının bile çok altında kalır. Ödenecek faizin tespiti de askersel bir şekilde çok önceden yapıldığından, 'enflasyonist politikalarla kalkınma' stratejisindeki önemli belirsizliklerden biri daha ordu sermayesi için ortadan kalkmış olur.

iv. Ordu ordudur ve tekel içi hissedar "demokrasisine" bile tahammülü yoktur. Biriken bu büyük sermayeler üzerindeki tasarruf hakkı, salt diğer tekellerde olduğu gibi küçük hissedarların saçılmışlığıyla değil, aynı zamanda emir-komuta zinciriyle de korunur. Ordu üst yönetiminin tasarruf hakkı, kişisel sermaye mülkiyetini tümüyle gereksiz kılacak ölçüde mutlaktır. Onların hisseleri de diğer ordu mensuplarınki kadardır. Zaten özü saklayan görüntü de budur. Emekli olduklarında, daha önce sermaye üzerindeki tasarruf haklarını kullanmadaki becerileri ölçüsünde, benzeri çaptaki sermayeler üzerinde tasarruf hakkını kullanmak için tekellerin yönetimlerine katılırlar. Kamu veya özel tekel hiç farketmez. İster orduda, ister emeklilikte, onlar artık finans oligarşisinin üniformalı üyeleridir. DTK bu süreci doğallaştırır.

Ordu, sermaye birikimi sürecine bir de askeri vakıflar aracılığıyla katılır. Ordu sermayesi için sivil girdi kaynakları da ihmal edilmez. Ayrıca diğer tekeller gibi tahvil de satarlar. Bazı ülkelerde polisin ve sivil bürokrasinin üst düzeyleri için de benzer mekanizmalar türemiştir. Onlar da benzer yollardan finans oligarşisine katılmıştır. Ancak bu süreç için ordu üst yönetimleri hâlâ en parlak örneklerdir. Parlaklıkları, apoletler gibi göz kamaştırdığı için incelenmeleri de kolaydır. Devlette en büyük ağırlık onlardadır. Politik güçleri ve emir-komuta mekanizması sayesinde, diğer tekelleri zor durumda bırakabilecek konjonktür değişikliklerine daha kolay yanıt verirler. Bu ve benzeri nedenlerden ötürü sermayelerini çok hızlı büyütürler. Ekonomiyi adeta "istila" ederler.[6]

3) Devletle tekeller arasında iki yönlü kadro akışı: Hem tekeller devlet içinde kadrolaşır, hem de devlet tekellere kadro verir. Bu olgu, Lenin'in deyimiyle, "Ekonomik egemenlikle politik egemenlik arasında varolan kopmaz bağ"ın DTK'deki doğal sonucudur.[7] Finans oligarşisi içinde, Lenin'in de işaret ettiği gibi, bir nevi işbölümü oluşur.[8] Kadrolar artık büyük bir DTK aygıtının dişlileri olmuştur. Kişisel yetenekler ve tercihler ile tekelci sermayenin gereksinimleri arasındaki optimum denkleştirme, kadroları tekellerde ya da devlette

bir yer açar. Dün bir askerdir, bugün bir bankanın yönetim kurulundadır, yarın bakandır, öbürgün işveren sendikasına geçer, başbakan olur. Uluslararası finans kapitalin bir örgütünde danışmandır, gelir başbakan yardımcısı olur, DTK planlamasına katılır, işine gelmez geri döner, bankacılığa devam eder vb. Bu iki yönlü ve sürekli akış, DTK'nin en çarpıcı özelliklerinden birisidir. Bir de ayrıca, DTK'nin genel örgütlenmesi için, devletle tekellerin ortak kurdukları örgütler vardır. Bunların aldıkları kararlar ne tek başına devleti ne de tekelci kapitalizmi ilgilendirmez, DTK'ni ilgilendirir. En uzun erimli çıkarlarla uğraştığı için de bizzat kapitalizmi ilgilendirir.

Bugün artık rahatlıkla bir DTK kadrosundan sözedilebilir. Bu kadro artık ne tek başına devlet yöneticisi, ne de kapitalisttir; devlet gibi düşünen finans oligarşisidir. Hem tekellerin siyasi personeli, hem de devlet olmuş tekelcilerdir.

*

DTK konusunu bu yazımızla bitiriyoruz. Günümüzde, aşırı gecikmiş devrim koşullarında, kâr oranının düşüş eğilimi yasasının işleyişinde önemli bir değişiklik ortaya çıkmıştır. Devletle tekellerin kaynaşması, sermayenin değersizleşmesine süreklilik kazandırmıştır. Kapitalizmin DTK işleyişi içinde bu kadar uzun süre yaşamasının nesnel sonucudur bu. Müzminleşen kriz kapitalizmi öldürmeden süründürmektedir.

DTK süreçleri daha da derinleşecektir. Devlet, artık, tekelciliğin varoluşunun havası, suyu olacaktır. Giderek daha monolitikleşecek, burjuvazinin çeşitli fraksiyonları arasındaki politik farklılıklar daha da renksizleşecek, kitlelerin depolitizasyonu ve sosyal çürüme daha derin örgütlenecek, burjuva demokrasisi artık iyice maskaralığa dönüşecektir.

Metropolde çelişki, derinleşirken yumuşuyor. Keskin çelişkiler yumağı içinde yaşayan ve DTK'nin henüz yeni yeni oturduğu yarı-periferi ülkeler, sosyalizme geçişte büyük umut vadediyor. Bu ülkelerde devrim, sadece bu ülkeler için tarihsel öneme sahip değil, *bundan da önemlisi*, dünya devrimi için tarihsel açılımlar getirecek bir öneme sahiptir. Bu ülkelerin devrimcileri salt kendi işçi sınıfları önünde değil, dünya tarihi önünde de sorumludurlar. Bu nedenle, bu ülkelerde devrim, dünya devrimi perspektifiyle düşünen, ülke devrimini sınıflarötesi açılımlarıyla algılayabilen, yakını en uzağa bakarken gören kadroların öncülüğünde gerçekleşecektir.

9.6.1989

REFERANS VE AÇIKLAMALAR:

1 Yatırılan sermayeden mümkün olan en yüksek kâr oranını elde etmek gerekliliği ile, toplam sermayenin kârlılığını arttırmak için giderek büyüyen bir bölümünü değersizleştirmek gereği arasında bir çelişki doğar. Bu çelişki nedeniyle, bir yandan düşük kapasiteyle çalışan büyük üretim birimleri, öte yandan kullanıma girdikten az sonra rantabilitesini kaybeden üretim birimleri ve yeni yatırımlar aynı anda ortaya çıkar.

2 Geçerken değinelim: Metropollerin periferi / yarı-periferiye verdikleri borçlar da sermayeyi değersizleştirir, metropoldeki kâr oranını yükseltir. Bu borçları verirken tümünü geri alamayacaklarını çok iyi bilirler. Ama aşırı birikmiş sermayenin gideceği başka bir yer de yoktur. Ödenemeyen borç, borçlu ülkeyi çok daha fazla ilgilendirir. "Dünya borç krizi" yapay, burjuva ekonomistlerinin kafasında bir krizdir. Meksika ve Brezilya borç ödemelerini durdurunca dünya yıkılacak sandılar, yaprak kımıldamadı.

3 MARX, K. KAPİTAL, Cilt III, İng. basım, Lawrence and Wishart, s.250

4 'Olabilirlik' işçi sınıfı mücadelesine bağlıdır. Bazı metropollerde devlet, ülke için toplam ücret kütlesini saptar, ve sonra da bunun ücretliler arasında nasıl bölüştürüleceğini tayin eder.

5 Devletin sömürüyü arttırmadaki rolüyle krizin ilişkisi de aynı bağlamda düşünülmelidir.

6 Ayrıca, dış tekellerle ortak yatırımlar konusunda da finans kapitalin herhangi diğer bir bileşeni gibi hareket ederler. Askerlik başka, iş başka.

7 LENİN V. İ., Toplu yapıtlar, İng. basım, Lawrence and Wishart, Cilt 19, s.241

8 "Bankalarla endüstri arasındaki "kişisel birleşme", her ikisiyle hükümet arasındaki "kişisel birleşmeyle" tamamlanmaktadır... Modern kapitalist toplum üzerinde hüküm süren birkaç yüz finans kralı arasında, sistematik bir şekilde, bir cins işbölümü gelişmektedir." (LENİN, V.İ., Age, C. 22, s. 221). Daha ileride de "devlet memurlarının giderek artan ölçüde bankalarda görev almaya başladığına" değiniyor. (Age, C. 22, s. 237). Bazı eski bakanların büyük bankaların yönetim kurullarına gelmesiyle ilgili olarak hazırlanan rapor üzerine Pravda soruyor: "Şu anki bakanların -Guchkov, Tereshchenko, ve Konovalov- kaç bankayla ilişkileri vardır (Yönetici, hissedar veya bizzat sahipleri olarak)?" (Age, C. 24, s. 330).

YARARLANILAN KAYNAKLAR:

MARX K., KAPİTAL, C. III, Fr. Basım, Edition du Progrès, s. 156-282

LENİN V.İ., Toplu Yapıtlar, İng. Basım, Lawrence and Wishart, C. 25, s. 381-492

Le Capitalisme Monopoliste d'Etat (Devlet Tekelci Kapitalizmi), 2 Cilt, Editions Sociales, Paris, 1971. (Kolektif)

FEVZNER Y., Le Capitalisme Monopoliste d'Etat et La Théorie de la Valeur-Travail, (Devlet Tekelci Kapitalizmi ve Emek-Değer Teorisi) Editions du Progrès, 1983.

SALAMA P., VALİER J., Une introduction a l'économie politique (Ekonomi Politiğe bir Giriş), PCM, 1981.

BİR ELEŞTİRİYE YANIT

Coşkun Adalı

Z. Öçal'ın, SORUN'un mayıs sayısında yayınlanan "Eleştiri ve Tartışma Üslubu Üzerine" başlıklı yazısına kısa bir yanıt vermek istiyoruz. Önce hemen belirtelim. Z. Öçal'ın önceki eleştirisine yöneltiğimiz eleştirileri kişiliğine bir saldırı olarak görmesine üzüldük. Bizim de kaygımız netlik, ama bu konuda Z. Öçal'ın ciddi bir çaba göstermesi gerekiyor. Bu ikinci yazısında da eleştirilerinin ne kadarı yeni-marksistlere ne kadarı bize, biri nerede bitiyor öbürü nerede başlıyor anlayamadık. Bir de bizim ne dediğimizi anlıyor mu anlamıyor mu, onu da anlamadık.

Önce metropol / yarı-periferi işçi sınıflarının sömürülerinin karşılaştırılmasıyla ilgili noktaya değinelim. Yazar üç önermelik yeni bir mantık zinciri kuruyor: "1nci Önerme: Metropol işçi sınıfı yarı-periferi ülkeler işçi sınıfını sömürmüyor. 2nci Önerme: Metropol işçi sınıfının yarı-periferi ülkeler işçi sınıfını sömürebilmesi için kendisinin sömürüsünün sona ermiş olması gerekir. 3üncü Önerme: Oysa metropoldeki işçi sınıfı (sermayenin organik bileşiminin daha yüksek olması nedeniyle) yarı-periferideki işçi sınıfından daha yoğun sömürülürler." (Agy)

Tekrar baktık ve Z. Öcal'ın yeni kurgusunda 2nci önerme olarak gösterdiği tümceyi, mantıksal planda bir önerme olarak göremedik. Bettelheim'ın bu "önermesi" kendi içinde bir sonuç taşıyor. Bu üçlü önermeler zincirinin mantıksal bütünlüğünü bozuyor. Çünkü her üç önermede ortak olan kaynak kavram, yani sömürü kavramı, bu 2nci önermede başka içeriğe sahip. Sanki, metropol işçi sınıfının sömürüsü sona erse yarı-periferi işçi sınıfını sömürebilir gibi bir başka düşünceyi, başka türlü tanımlanmış bir sömürü kavramına dayalı bir düşünceyi içinde saklıyor. Yani "bir koşul var ki, yerine getirilirse yepyeni bir durum ortaya çıkacak," diyor. Oysa bizim sömürü tanımımız açık. Z. Öçal'ın 1nci ve 3ncü önermesinde yeralan 'sömürmek' fiili ile anlatılan tanıma karşılık geliyor. 1nci önermede 'sömürmemek' şeklinde *olumsuzunda* kullanılarak apaçık bir gerçeği anlattığı için, 3ncü önermede ise işçi sınıfı ile burjuvazi arasındaki ilişkiyi anlattığı için. 2nci "önermedeki" 'sömürmek' fiiline karşılık gelen tanımın bizim tanımımızla bir ilgisi yok. Çünkü bizim tanımımız iki işçi sınıfı arasındaki bir ilişkiyi anlatmıyor. Z. Öçal ya bu mantıksal kurgu hatasının farkında değil, ya da bu 2nci "önermeyi" zorlamayla sonradan "keşfetmiş". Dediğine katılıyoruz: "Entelektüel dürüstlük metni çarpıtmamayı gerektirir" (agy). Kişinin kendi yazdığı metin bile olsa.

Gelelim dünya kapitalist sistemiyle ilgili eleştirilerine. Biz bu yazı dizisinde, devletle kapitalizmin ilişkilerini inceliyoruz. Derken ana temanın dışından bir eleştiri geldi. İlk yazımızın bir yerinde, bir ülke periferi konumundan kurtulamazsa eşitsiz değişim yoluyla değer kaybı devam eder, dedik. Z. Öçal 'eşitsiz değişim' sözcüklerini, altını çizerek aldı, ve *kendisi* buna büyük bir kuramsal önem atfederek eleştirisine temel yaptı. İkinci yazımızda bu kavramın Marx'a ait olduğunu gösterdik. Metropoldeki kâr oranının düşüş eğilimine karşı bir etken olarak işlediğini de söyledik. Duymazlıktan geldi. Esasında değerlerin metropol / periferi arasındaki değişiminde bir eşitsizlik olduğu o kadar açık ki, 'eşitsiz değişimi'

soyut bir teorik kavram düzeyinde ele alıp tartışmak bile yersiz. Somut ve bilinen bir olgu. Yine ikinci yazımızda, eşitsiz değişimi, kapitalist sistemin hiyerarşik yapısını sürekli kılan olgunun -yani metropol ülkelerin gücünün- somutta hangi süreçlerle hayata geçtiğini anlatırken, değer aktarımının *bir* yolu olarak verdik. Başka yollar da var. Sistemin hiyerarşik yapılanmasını getirip tek başına 'eşitsiz değişimin' üstüne oturtmadık. Konuyu aşırı teorileştiren asıl Z. Öçal'ın kendisi. Sonra da bu olguyu bizim abarttığımızı söylüyor. Burada bir *çarpıtmasını* düzeltelim. Daha önce de işledik: *Hiyerarşi, kapitalizmi değil kapitalist sistemi tanımlıyor*. Eşitsiz değişim bu hiyerarşinin mekanizmalarından sadece birisi. Artıdeğerin paylaşımına ilişkin süreçler işçi sınıfının dışında bir olgudur (ki bunu daha önce yazdık), ama kapitalist sistemin hiyerarşisi işçi sınıfının yakından ilgilendirir. Hiyerarşinin altında kalan ülkelerin burjuvazisi, işçi sınıfından bir de metropol burjuvazisinin "haracını" alıyor. Ajitasyon düzeyinde 'Katmerli sömürü', 'Çifte boyunduruk' dediğimiz olgu bu. Tekelciliğin ortaya çıktığı bir yarı-periferi ülkesinde, işbirlikçi tekelci burjuvazi, işçi sınıfını bir kendi aşırı tekelci kârı bir de metropol tekelleri için sömürür. Global politik nedenler dışında, emperyalizmin bu ülkelerdeki iç politikalarla ve özellikle sömürü oranıyla yakından ilgilenmesinin nedeni de bu. Gerici, faşist rejimlerin dayatılması ve korunması için bu ülkelerin işbirlikçi burjuvazisine tam destek vermesinin nedeni de bu. Metropol ülkeler burjuvazisi yarı-periferi ülkelerin işçi sınıfından da artı-değer çalıyor. Ya bunu kabul edeceğiz, ya da emperyalizm kavramını tümüyle kaldırıp atacağız.

Z. Öçal, kapitalist sistemin hiyerarşisine yüklediğimiz nesnel dinamikliği kesinlikle anlamıyor.[1] Periferi burjuvazisini, emperyalist şeflerin stratejik talimatlarını uygulayan kuklalar durumuna indirgediğimizi savlıyor. Çünkü biz: "Metropol, üretim düzeyinde, periferi ülkelere istediği ekonomik stratejiyi empoze ediyor... Endüstrinin yapılanmasında istediği üretim ölçeklerini ve normlarını dayatıyor", demişiz. Öyle dedik. Konuyu ele aldığımız teorik düzeye birazcık saygısı olsaydı, sınıfların öznel istemlerinden uzak, nesnel bir çerçevede kaldığımıza dikkat etseydi böyle ilkel hatalar da yapmazdı. Açıklayalım. Metropol burjuvazisi periferi burjuvazisine: "Benim kadar düşük maliyetlere ulaşamadığın sektörlerde endüstrileşemezsin, ben devreye girer senin pazarını çalarım, bunu ancak şu şu sektörlerde yapabilirsin, git o sektörlerde endüstri kur", diyor. Bunu telefonu açıp söylemiyor, eylemiyle, nesnel olarak gösteriyor. Aynı şekilde: "Eğer illâ benim düşük maliyetlerime ulaşmak istiyorsan, şu evrensel üretim ölçüklerine ulaşman, şu normlara göre üretim yapman gerekir", diyor. Bunu da telefonu açıp söylemiyor, eylemiyle, nesnel olarak gösteriyor. Bunlar objektif dayatmalar. Emperyalizm periferideki 'Sermaye birikimi sürecini dilediğince yönlendiriyor' savımıza gelince: Burada "dilediğince", nesnel olarak kendi çıkarının gerektirdiğince demektir. Başka türlü anlamak yine saygısızlık oluyor. Evet: IMF ve Dünya Bankası vb, yarı-periferi / periferi ülkelerdeki sermaye birikimi sürecini dilediğince yönlendiriyor. Örneğin, hemen hepsine ihracata yönelik modeli empoze ediyor. Bunu, o ülkede eski model (mesela ithal ikameci model) istemini tükettiği, *ülke kapitalizmini bir bütün halinde krize soktuğu için* yapabiliyor. Yoksa karşısında emireri bir periferi burjuvazisi olduğu için değil. Metropolün çıkarlarınca belirlenen uluslararası işbölümü bunu gerektiriyor. Periferi burjuvazisi monoblok falan değil. Bir kısmı bu işten aşırı kârlı, bir kısmı daha az kârlı, bir kısım da zararlı çıkıyor. Sermaye birikimini sorunsuz götüren periferi burjuvazilerine kolayca diş geçiremiyor (örneğin petrol üreten ülkeler). Krize düşen ülkelerin burjuvazilerine, dünya kapitalist sistemin çıkarları adına, tepeden yardıma koşuyor. "Doktor" "hastasının" iyiliğini ister, ama hastasının önerilerini dinleyecek diye de bir şart yoktur. Durum iyice kötüyse ve acilleşmişse "telefonlar" da kullanılır.

Son olarak Z. Öçal, "Uluslararası değişimin tamamına yakın bölümünün metropolün kendi içinde yapıldığını" söylüyor. Verdiği ikinci grup istatistikleri (Birleşmiş Milletler Dış

Ticaret İstatistikleri 1970 yılı) çözemedik, ama dediği doğrudur. Biz de önceki yazımızda: "Metropolün periferiye azalan bağımlılığı" altbaşlığıyla aynı olguya değinmiştik.[2] Ama fazladan bir şey daha söylemiştik, periferinin metropole bağımlılığı artıyor demiştik. Periferinin (yarı-periferi değil) ürünlerine metropol talebi çok azaldı, metropolün sanayi ürünlerini alabilecek durumları da pek yok. Bir metropoy ülkesinin bir periferi ülkesinden alacağı şeker, ya da ona satacağı bir buldozer onun için önemsiz bir alışveriş; şekeri üreten ülke için o şekeri satmak, ya da o buldozeri almak hayat memat meselesi. Gelişmeleri iki yönlü kesilmiş durumda. Bu, emperyalizmin, (içinde eşitsiz değişim yoluyla kaynak kaybetme sürecinin *de* işlediği, işbirlikçilerini de palazlandıran) uzun bir tarihsel dönemin sonunda, o ülkelere getirdiği bir yıkım değil mi?[3]

*

Z. Öçal'ın yaklaşımındaki diğer metodolojik hatalara değinmeyeceğiz. Hâlâ bizim yazılarımızın üzerinden başkalarıyla, yani-marksistlerle -her kimse bu kişiler- konuşuyor. Eski yazdıklarını tekrarlıyor ve polemik giderek verimsizleşiyor.

10.6.1989

NOTLAR:

1 Hiyerarşi sözcüğünü beğenmeyenler uluslararası işbölümü de diyebilir, aynı anlama gelir ve kolay reddedilebilir bir olgu değildir.

2 Kapitalist Sömürü, Dünya Kapitalist Sistemi, Devrimler / C. Adalı, SORUN S. 9

3 Eşitsiz değişim olgusu için Z. Öçal'a, Kapital'in IIIncü cildinde 14ncü bölümde yeralan 'Dış ticaret' başlıklı altbölümü ciddi bir şekilde incelemesini öneririz. Çünkü dur oturup bu bölümü savunmamız gerekmiyor.

"60 YIL ÖNCE ÇİN'E ÖRNEKTİK"

Aytunç Altındal

29 Ekim 1989'da Türkiye, Cumhuriyet rejiminin kuruluşunun 66. yılını kutlayacak. Hiç kuşkusuz önemli ve anlamlı bir kutlamadır bu. Türklerin çok ders çıkartması gereken bir altmış yıl geride kalmıştır. Ama bu dersler çıkartılabildi mi acaba? Altmış yıl önce, onca yoksulluğa, onca yıkılmışlığa rağmen yepyeni bir rejimin temellerini atabilen, dünyanın tüm mazlum halklarına, başta ve ilk olarak da Çin'e örnek olabilen Türkler, bugün IMF'lerin uluslararası finans kuruluşlarının ve askerî güçlerinin baskı ve yönlendiriciliğindeler. Altmış yıl önce bizi örnek alan Çin, bugün, BM'de veto hakkına sahip beş ülkeden biri. Ya örnek alınan Türkler? Altmış yıl önce başta Çinli ilerici güçler olmak üzere tüm mazlum ülke halklarının alkışladığı Türkiye'yi, bugün kim alkışlıyor? 66 yıl önce M. Kemel'in dost düşman ayrımı yapmaksızın tüm dünyadaki *"İlerici / Terakkiperver"* güçlerle kurmuş olduğu dostluk ve dayanışma Türkiye'ye bir Cumhuriyet kazandırmıştı. Fransa'nın, İngiltere'nin, İtalya'nın, Yunanistan'ın gerici ve saldırgan iktidarlarıyla göğüs göğüse savaşırken, aynı ülkelerin ilerici, devrimci çevreleriyle omuz omuza dayanışma içinde olabilen M. Kemal, kendilerine *"Medeni"* diyen saldırgan Batılı emperyalist mihraklara gerçek *"Medeni cesaretin"* ne olduğunu öğretmişti.

Ya 66 yıl sonra?

66 yıl önce örnek olduğumuz mazlum halklara yeni *"Medeni cesaret"* örnekleri sunabiliyoruz muyuz?

*

Aşağıda, günümüzden tam 67 yıl önce Çin ilerici basınında yayınlanmış bir yazının tam çevirisi yer almaktadır. Mao'nun anlatımıyla, "*Çin'in Kemal'inin arandığı ve Çin'de Kemalizm'in coşkuyla haykırıldığı*" (Mao, Yeni Demokrasi) günlerden kalma bir belge bu. "*Türk Milliyetçi Partisine Yengisi Dolayısıyla Tebrikler*" başlıklı, Ts'ai Ho-Sen imzalı bu yazı, 27 Eylül 1922'de yayınlanmıştır. (Kaynak: Hsiang-Tao, cilt I, no. 3, 27 Eylül 1922, ss.20-22). Bu yazının İngilizce çevirisi 1969'da Hélène Carrère d'Encausse ve Stuart R. Schram tarafından yayınlanan "*Marxism in Asia*"da (Allen Lane, 1969, ss. 216-217) yer almıştır:

*

Geçen yüzyılda uluslararası emperyalizmin baskısı altına giren kadim ve büyük memleketlerden hiçbiri Türkiye ve Çin kadar acı çekmemiştir. Türkiye sorunu ve Çin sorunu (öteden beri -ç.) Orta Doğu sorunu ve Uzak Doğu sorunu olarak adlandırılmışlardır. Bu iki

bölge, bir yandan savaşların ve zalim ve açgözlü uluslararası emperyalizmin yağmacılık ve talan merkezleri haline gelmişler, diğer yandan da sözkonusu alanda yaşayan ve insanlığın üçte birini oluşturan bu mazlum halklar en çok acıyı çekmişler ve en çok şehidi vermişlerdir.

1914 öncesinde, büyük emperyalist güçlerin Türkiye'de işledikleri kötülükler; silahlı saldırganlıklar, ülke topraklarının paylaşımı, tazminatların gasbı, kamu gelirlerinin denetimi, yasa tanımamazlık, iç bölünmeleri ve düzensizliği tahrik (ve teşvik -ç.), Çin'de yapılanların tam tamına aynısıydı. Dahası, bir çok yerde, Hıristiyanlığın -emperyalizmin bu göze görünmez aracının- hileli oyunlarına karşı direnmek amacıyla ayaklanan müslümanları, uygarlıkdışı ve yabancı düşmanı unsurlarmış gibi gösteren bir hava yaratmışlar ve kılıçtan geçirmişlerdir.

Türkiye bu koşullar altında 1914'ten 1918'e kadar emperyalist dünya savaşının kanlı burgacına düşmüştü. Savaş sona erince Almanya'nın dümen suyundaki Türkiye, Müttefik kuvvetlerce parçalanmıştı...

1920 Ağustosu'nda Müttefik kuvvetler Türkiye'ye ağır (hunhar) Sevres antlaşmasını dayattılar; bununla Türkiye, topraklarının üçte ikisini ve nüfusunun 1,5'unu yitirmek zorunda bırakıldı.

Bu dayatmalar, dört yıllık kanlı bir savaşı ve dayanılmaz koşullar altında yaşayan halk kitlelerinin büyük direnişini ortaya çıkardı. Büyük devrimci ruhla yüklü büyük bir insan olan General Kemal, milliyetçi partisine önderlik etti ve yeni bir hükümet ve yeni bir ulusal ordu örgütlediği Ankara'da ayaklanmayı başlattı. Batı'da Yunan, Doğu'da İngiliz, Güney'de Fransız ordularıyla savaştı; birbiri ardına muharebeler kazandı ve yokolmanın eşiğine gelmiş olan Türkiye, kendisini yepyeni bir konumda buluverdi.

Hangi güce, hangi taktiğe dayanarak Kemal'in milliyetci partisi (ülke -ç.) böylesine yıkık, dökük ve parçalanmış bir durumdayken uluslararası emperyalizmi yenilgiye uğrattı? İlkin, mazlum bir halkın (peoples) halkçı (popular) kitlelerinin gücüne dayandı. İkincisi, daha önceki siyasal partilerin Emperyalizm-hayranlığına dayalı dış siyasetlerini -kurda güvenerek kaplandan korunma ve kaplana yaslanarak kurttan korunma siyaseti- değiştirdi ve güçlerini kararlı ve azimkâr girişimlerle dünyadaki mazlum halkların iyi dostu Sovyet Rusya ile dayanışmaya soktu. 1917'de Sovyet Rusya'nın ortaya çıkışından sonra, dünyanın mazlum halkları dehşetverici bir iblisten kurtulmuşlar ve özellikle güvene layık bir koruyucu yıldız kazanmışlardı; kısacası, dünyanın mazlum halklarının kaderi bir değişime uğramıştı...

Uzak Doğu'nun mazlum halkları bu (olup bitenler -ç.) hakkında ne düşünmelidirler? Özel olarak da, otuz yıldır mücadele eden, uluslararası emperyalizmin baskı ve nefretinden büyük ölçüde acı çekmiş ve dahası Türk Milliyetci Partisi (Kuomintang) durumunda olan, Çin Milliyetci Partisi'nin (Kuomintang) fikri ne olmalıdır?

Ayaklar altında çiğnenmiş 400 milyon kardeşim, neler olduğunu gördünüz mü? Tıpkı bizim gibi uluslararası emperyalizmin zulmüne maruz kalmış / bırakılmış olan Türk-halkı onu tepelemeyi başarmıştır! Onların milliyetci partisi onları büyük yengilerin yolunda yönlendirmektedir! Onlara gıpta ediyoruz, ve bundan daha fazla olarak da onların yüce misalini taklit etmek istiyoruz. Çin'deki uluslararası emperyalizmin baskısını alaşağı edebilmek için devrimci partimizi Sovyet Rusya ile birleşmeye teşvik etmek için harekete geçelim! Kör ve sağırmış gibi davranmayalım. Şimdi Uzak Doğu'nun her yerinde ayaklar altında çiğnenen halklar Türkiye'nin yengisini coşkuyla ve ısrarla istiyorlar! Uluslararası emperyalizm tarafından ezilen biz 400 milyon kardeşle de iyi dileklerimizi ve sıcak sevgilerimizi göstermeliyiz. Hep birlikte haykırmalıyız: Yaşasın Türkiye'nin mazlum halkının yengisi!

Yaşasın mazlum halkların Sovyet Rusya ile birliği! Yaşasın bütün dünyanın mazlum halklarının kurtuluşu!

30.8.1989

YAŞANMIŞ SORULAR

Erken inen akşamlarda,
Dili yok renklere,
Kapılar çifte sürgülü!
Korkular doludizgin...
Damarlarda susmak
Dolaşırken kan yerine!..
Ensende gecenin soluğu;
Uyandın mı geceyarısı,
Motor sesleriyle?
Çalındı mı kapın sabaha karşı?

Yürürken karanlık sokakta,
Arkanda ayak sesleri...
Pusularda kokusu namluların;
Yüzyüze kaldın mı,
İki ağızlı bıçaklarla?..

Büroda, sokakta ya da parkta,
Düşüncelerini suskuladığın...
Gözlerini kaçırdığın oldu mu?
Adi bir suçlu gibi (!)
Vedalaştın mı kitaplarınla?

Duydun mu geceyarısı çığlıklarını?
Parçalandı mı yüreğin işkencelerde?
Yitirdin mi akşamdan sabaha
Can dostlarını?

Bölündü mü uykuların,
Karanlık tıkırtılarla?
Rüyalarına girdi mi cellatlar?
Postal sesleriyle uyandın mı düşlerinden?
Alaca şafakta vuruldu mu umutların?
Korkuyla baktın mı şapkalara?

Ferhan Ercan

SOSYALİST ÖZELEŞTİRİ 'DÖNEK'ÇE ÖZÜR DİLEMEK DEĞİLDİR!..

Kirve Kalender

İrdelemeyi amaçladıklarıma, Aydın Yalçın'ın dediklerini naklederek başlamalıyım: "*Milliyet'te Rafet Ballı'nın 'Sosyalist Sol Konuşuyor' başlıklı 1 Ocak 1989 tarihinde başlayan ve devam eden mülakat tefrikasında, Marksist solun TKP çizgisinde olmayan kanatları, Gorbaçov reformlarına karşı çıkıyorlar, ortodoks Marksizmden ayrılmadıklarını teyid ediyorlar. (...) öte yandan çeşitli gazetelerden şimdiye kadar yapılan yayınlarda ve mülakatlarda, eylemci solun belli başlı liderleri ve temsilcileri arasında, 'hata yaptık, yanıldık, pişmanlık duyuyoruz' diyen pek çıkmamıştır. Tek tük Murat Belge, Halil Berktay gibi 'hata ettik, saçmaladık, hayal peşinde koşmuşuz' diyerek entelektüel dürüstlük gösterenlere çok az rastlanmıştır.*" (A. Yalçın, Yeni Forum, 16-31 Ocak) /abç -yn./

Oligarşi ve ne idüğü belli kalemleri; özür dileyen, günah çıkartan 'dönek'leri göklere çıkartıp, onları yedeğine alarak; direnenlere (kendi deyişleriyle ortodokslara) yönelik, azgın saldırısının kapsamını genişletiyor. Ve aynı eş zamanlı süreçte de; (geçmişle gerekli bir hesaplaşma bağlamındaki) devrimci bir özeleştirinin, sosyalistler açısından, (asla ama asla) 'özür dilemek' olmadığını, bir kez daha isbatı şahidiyle kanıtlıyor.

Geçmişle hesaplaşmanın gereği üzerine, bir alay söz edildi. Doğrusu da yanlışı da olan bu yanaşımlar, sağ'dan ve sol'dan çekiştirildi. Kimileri (Y. Küçük vari) gerekli bir özeleştiriye, ilkesel düzeyde 'hayır' demek yanılgısını; kimileri de özeleştiri kisvesi altında burjuvaziden 'özer dileme'cesine tövbekârlığı yeğlediler.

Her iki uçta savrulmuşluklarıyla, irdelemeye çalışacağımız konunun muhatapları sağ ve sol olsa da; biz mızrağın sivri ucunu, güncelliği nedeniyle; 'sol' çocuklara değil, sağ teslimiyete yöneltmeye özen göstereceğiz.

*

Öncelikle şunu belirteyim; 80 yenilgisi yadsınamaz bir gerçektir. Bu yenilginin sosyalist hareketi zayıflattığı ve yıprattığı yadsınamaz bir gerçektir. Bundan ötürü de, Eylül'ün uzun bir savaşta kimi muharebeleri (bunlar özünde bir Pirus 'zafer'i olsa da!..) 'kazandığını' inkâr edebilmek de olası değildir...

Oligarşinin Eylülcü Pirus 'zafer'inin, sosyalist ve ihtilâlci demokrat hareket saflarında açtığı derin yaralara; Spinoza'nın şu felsefi öndeyişinin mantığıyla yanaşmanın doğru olacağını düşünüyorum: "*KENDİSİ OLDUĞU SÜRECE, HERŞEY KENDİ VARLIĞINI SÜREKLİ KILMAYA ÇALIŞIR.*" (Spinoza) /abç -yn./

Eylül, tekelci kapitalizmin tağğ kendisiydi ve her türlü önlemiyle ve icraatıyla da, kendi DTK'i varlığını sürekli kılmaya çalıştı ve çalışıyor da... DTK'cı bağlamlı, geniş ve kapsamlı önlemler alan Eylülcü yerli finans kapital oligarkları; yaptıkları bir çok şeyin yanında, 'tebdil-i renkte hayır vardır' diyenlerden, besleme bir dönekler ordusu oluşturarak,

işçi sınıfı ve sosyalist harekete 'beşinci kol'dan da bir cephe açmanın kavgasını verdiler ve faal olarak da vermektedirler.

Bilmeyen yoktur, bu çok eski bir senaryodur. Çünkü "işçi hareketi tarihinde, güçlüklerinde, sorunlarında, çelişkilerinde, doğru çözümlemelerinde, dolayısıyla sapmalarında da bir süreklilik var, bunun nedeni (...) burjuvaziye karşı aynı sınıf savaşının ve burjuvazinin işçi hareketine karşı aynı (ekonomik, politik ve ideolojik-teorik) sınıf savaşının sürekliliğidir." (L. Althusser, John Lewis'e cevap, s. 65)

Sınıf savaşımının 'dönek'lere rağmen süregenliği karşısında ona 'beşinci kol' versiyonlu tuzaklar kuran burjuvazi; 'dönek'lerinin 'entelektüel çabaları' (!?) şahsında sosyalizme, "ulusallık" adı altında milliyetçilik içerme çabalarını (Bak: A. İlhan, 'Sosyalizm ve Ulusallık', Cönk, Şubat 1989, s.3), sınıf uzlaşmacısı kesilmiş 'genel bir demokratçılık' versiyonuyla 'meşrulaştırmaya' çalışırken; sosyalist hareketin önüne 'engeller' dikmekle görevlendirilmiş 'dönek' rüzgargüllerinin seslerini duyurabilmeleri için, tüm olanaklarını da seferber etmiştir.

Bu konudaki en yeni iki örnek, 'Milliyet'de yayınlanan 'Sosyalist Sol Konuşuyor' dizisi ve 'Nokta'nın 5 Şubat 1989 tarihli nüshasıdır.

Taner Akçam'ın "ne işçi sınıfının devrimci olduğu tezi, ne de aksi doğru değildir. Her ikisi de boş bir inanç" (Nokta, Yıl: 7, No: 5, s.31) diyebildiği; İsmail Cem'in kof bir böbürlenme ile, gerine gerine "sosyal demokrasi zaten çoğulcu ve barışçı sosyalizmle aynı şeydir; sosyal demokrasi, Leninist olmayan sosyalizmin ismidir." (yagk, s. 32) demecesine TB'K'P'lilere 'yeşil ışık' yaktığı; M.A. Aybar ve S. Aren'in oligarşiden (rica edercesine) talep ettikleri yasallık kaygusuyla "silahlı mücadeleye" lanetler okudukları 'Nokta'daki yazının ana teması meşhur 'sivil toplumcu'larımızdan ve "hâlâ Marksistim" (yagk, s. 36-37) diyebilen M. Belge'nin 'Türkiye'de Gelecek Sosyalizm' adlı yapıtında dile getirdiği 'dönek' (ve bir hayli bayatlamış) tezlerdir.

Bay Belge'nin (istediği kadar inkâr etsin!..), Yağcıgillerin 'yenilikçi' tezleriyle aynı kan grubundan olan tezlerinin vardığı nokta; sonuç itibarıyle, "Yasal çalışma isteği cezalandırılabilir mi?" (Adımlar, No: 4, s. 1) diyebilen 'dönekler'den hiç de farklı değildir.

'Dönek'lerimiz, sözde bir militan demokratizm" (H. Kutlu / Y.N. Yağcı, Adımlar, No: 3, S. 5) palavrası ile, "ya demokrasi başa ya kuzgun leşe" (yagk) demekteyseler de; onlar kaçınılmaz olarak, M-L'in öncü güzelliğinden vazgeçen bir tövbekârlıkla (M-L'in yapısal özelliğinden kaynaklanan yönteminin de bilimsel güzelliğinden uzaklaşarak vazgeçmesine,) 'genel demokrasi' savlarıyla burjuva kampına iltihak ederek yamanmanın "yaman mı yaman mücadelesini" (!?) veriyorlar. Böylelikle de, *ANCAK UYGULANABİLEN AMA "UYARLANMASI" OLASI OLMAYAN M-L'Mİ, ULUSCU VE REVİZYONİST BİR "UYARLAMACILIKLA" İĞDİŞ ETMEYE ÇALIŞIYORLAR...*

Durum vahimdir... 'Dönek'lerin özeleştiri kisvesi altında, oligarşiden özür dileme kampanyalarına karşı, bugüne kadar verilen özel mücadelenin ivmesi; varılan aşamada mutlaka ve mutlaka artırılarak, daha da keskinleştirilmelidir.

Şurası çok açık: 'Pişmanlık' / döneklik, apolitikleştirici dinamiklerin tam istim çalıştırıldığı 80 sonrasının Türkiye'sinde, toplumsal ölçekte yaygınlaştırılmak isteniyor. Amaçları koyun gibi rahatça güdülen belleksiz kişiliksiz bir insan tipi yaratmak. Onun için de oligarşinin 'dönek'lere gereksinimi büyük oluyor. Bu bağlamı içinde de oligarşi, Eylül yıkıcılığıyla reorganizesine yöneldiği verili sosyo-ekonomik yapıda; toplumsal çatışmaların potansiyel imkânlarını iğdiş etmeye büyük özen gösterirken, bunun etkin önlemlerini de alıyor: Başkaldırının her biçimi lanetlenerek, DİA'larının faal çabalarınca gayrı-meşru ve insana ait olmaması gereken bir "suç" gibi lanse ediliyor. 'Dönek'lerde tüm bunların birinci

dereceden sorumlu muhatapları oluyor.

*

Sözünü ettiğim bu kampanya, Türkiye'nin şimdiye değin tanık olmadığı boyutluluktaki çürüyen ve kokuşan 'devr-i rantiye'lik gerçeğiyle (Bak: Ekonomik Panorama, Yıl: 2, No: 6, S. 5'den 16'ya) çitişti... *Ve de bu kesitte Lenin'in ifade ettiği; "barışçı dönemlerde kendini ses çıkartmadan, soyduran çalkantılı dönemde genel olarak bunalım tarafından olduğu denli, doruk'un kendisi tarafından da bağımsız bir tarihsel eyleme doğru itilen yığınların etkinliğinde (...) görülen artış" (V.İ. Lenin, Proletarya Devrimi ve Dönek Kautsky, S. 165) / abç -yn./ söz konusu değildi...*

Ama tabiri caiz ise, herşeyin ağır sorunları ve sorumluluklarıyla yeniden mayalanarak canlanmakta olduğu bu dönemde, şunu da görmek gerekti: "Ve evet teorik bir kuşak yetişiyor Türkiye toprağında (...) Olumlu kimi göstergeler var. Ama yine de ihtiyatlı konuşmak gerekiyor (...) Türkiye solunun, özellikle genç kuşakların da katkılarıyla ilk kez sorunların daha da özüne inen tartışmalar yapmaya başladığını gösterir işaretler var. Ancak, "sol teorizasyon" aşamasından henüz oldukça uzağız." (M. Çulhaoğlu, İşçi Dünyası, No: 19, S. 2)

Özetle yığın hareketinin hâlâ da ortada olmadığı, sol teorizasyon aşamasından ve devrimci bir öncünün kazanılmasından uzak olunduğu verili durumda; 'dönek'lerce körüklenmek istenen karmaşanın 'nedeni ve niçini' çok açıktır: Türkiye hızla bir krize doğru ilerlerken, yükselmesi kaçınılmaz olan hareketin yönünden saptırılarak bir bataklığa sürüklenmesi...

*

Bunun içindir ki oligarşi 'dönek'lerin (burjuva kamp açısından) 'değerli katkıları'nın toplumsal ölçekteki kampanyasıyla, "silahlı terörist sol" imajına kitle desteği sağlayarak, radikal güçleri ve bilimsel sosyalist hareketi toplumsal gelişimin dışına itmeye çalışmaktadır. Yani oynanan oyun, işçi sınıfının devrimciliğine inanmayan silahlı mücadeleye 'lanet'ler okuyan 'dönek'lerden oluşturulmuş "ehli demokratik sosyalist" (!?) bir hareket manüpülasyonuyla; radikal güçleri gayri meşrulaştırarak, yeni dönemdeki 'sol pasifist' konumlu bir marjinalliğe mahkûm etmektedir.

Burada yeri gelmişken şunun altını çizeyim: *Oligarşimizin 'dönek'leri eliyle körüklemek istediği üzere, bugünkü ayrışma 'silahlı mücadeleye evet deyip dememek' noktasında değildir... Tartışma bu zeminin sahte ikilemine oturtulmamalıdır. Sorun Leninci zorun örgütlenilmesine ilişkin ki 'olmazsa olmaz'lık önkabülü temelinde, işçi sınıfının hegemonyasında, ilhamını komün ve Ekim'den alan sosyalist iktidardan yana olup olmamaktır.*

Bu amacın gerçeklenmesi yolunda, tıpkı Lenin'in de dediği gibi elbette "*biz isteriz ki, bir tek kişinin bile kanı akmasın. Ancak burjuvazi bizim (işçi ve emekçilerin -yn) sırtından kurduğu cenneti kolay kolay terketmez.*" (V.İ. Lenin) /abç -yn./... Onun için de, Leninci zorla komün tipi bir işçi devletinin örgütlenmesi yolunda, 'silahlı mücadelenin istenip istenmemesi' gibi bir ikilem sözkonusu değildir. Çünkü özgürlüğün kazanılması zorunluluktan ya da zorunluluğun gerekliliklerinin yerine getirilmesi özgürlükten kopuk şeyler değildir ve asla da olmamıştır...

Yeri gelmişken şunu nakletmek durumundayım: "özgür irade yoksunluğunun bilinci,

ben de, yaptığımdan başka türlü hareket edebilmenin nesnel ve öznel tam bir olanaksızlığı biçiminde kendisini gösterirse ve aynı zamanda, eylemlerin bana öteki tüm mümkün eylemler içinde en çok istenilenler olarak gözüküyorsa, o zaman bilincimde zorunluluk özgürlükle ve özgürlük zorunlulukla özdeşleşmiş olur; ve ben artık yalnızca özgürlük ile zorunluluk arasındaki bu özdeşliği bozamadığım, birini ötekinin karşısına çıkartamadığım, zorunluluktan rahatsızlık duymadığım anlamında özgür değilimdir. (...) (Sosyalistler -yn) yalnızca zorunluluğun bir aracı olmakla ve böylece yapamazlık edememekle kalmaz, aynı zamanda böyle olmayı tutkuyla ister ve bunu istememezlik edemez. Bu da özgürlüğün bir yüzüdür ve dahası, zorunluluktan doğan özgürlüğün bir yüzüdür. Yani, daha doğru bir deyişle bu, zorunlulukla özdeş olan özgürlüktür, özgürlük haline dönüşmüş zorunluluktur. Bu özgürlük de belli oranda bir baskıdan özgürleşmedir; aynı zamanda belli ölçüde bir sınırlamanın anti tezidir." (G. V. Plehanov, Tarihte Bireyin Rolü)

Öyle ise, komün tipi bir işçi devletinin, işçi sınıfı açısından kazanılması bağlamı içinde, özgürlük ve zorunluluk düalist bir mantıkla birbirinden koparılıp da, birbirinin karşısıra dikildi mi (zıtların birliği ve mücadelesi gereği atlanarak) 'Silahlı mücadele' fikri de altüst edilerek, totolojik bir spekülasyona dönüştürülür.

Hayır, burjuvaziden özeleştiri 'adı' altında 'özür dileyen' yeşilleşmiş, tövbekârlaşmış ya da liberalleşmiş 'dönek'lerin açtığı "tartışma"ların malzemesi olamayız. Ama bundan özenle geri durmaklığımız da bizi geçmişle hesaplaşmaktan alakoyamaz ve koymamalıdır da.

Geçmişle devrimci özeleştirel bağlamı içinde hesaplaşılmadan, elbette yolumuzu, gerekli ve sağlıklı biçimiyle açabilmemiz hiç de kolay değildir. Onun için de geçmişle hesaplaşmak, burjuvazinin açtığı kampanyaya 'katık' olmamak koşulu ile güncel görevimizdir.

Bu güncel görevin layıkıyla yerine getirilebilmesi açısından ise, yaşanmışa ilişkin olarak, zorunlusu olduğumuz bir hesaplaşma bağlamında, "Emek Dünyası'ndan Mehmet Emin Sert kadar 'rahat' bir biçimde," 'Yanlışlıklar' değil, 'eksikler' sözkonusu" (Dönk, Şubat-1989, S. 19) diyemiyorum. Bu tür bir düşünce ve davranışın sosyalistlerin hesabına düşen konusunda, 'yasak savmak' vari bir şey olduğunun altını çiziyorum. Bunun için de, geçmişle zorunlu hesaplaşmamamızın, M.E. Sert'in ifade ettiği kadarıyla 'ucuz' olabileceğine inanmıyorum.

*

Şuna kesin kez inanmaktayım ki, yaşanmışlığından bugüne ulaşan mirasımız, eğer onunla hesaplaşabilirsek, ona radikal bağlamı içinde sahip çıkabilenler için bir kavga ve zafer çağrısıdır. Kim ne derse desin, pozitif ve negatif bütünselliği içinde, zengin bir kalıta ve onun engin deneyimlerine sahibiz. Bu kalıttan da, deneyimlerinden de mutlaka yararlanmayı becerebilmeliyiz. Ve unutulmamalıdır ki, "bu deneyimlerden yararlanmak için bunları tanımak ya da yalnızca kopye etmek yetmez. Gerekli olan, bu deneyimleri eleştirel bir tutumla ele almak ve bunları bağımsız olarak sınamadan geçirmektir. Modern işçi sınıfı hareketinin ne büyük ölçüde geliştiğini ve dallandığını kavrayan bir kimse, bu görevi yerine getirmek için nasıl bir teorik kuvvetler yedeğine ve siyasal (aynı zamanda da devrimci) deneyime gerek olduğunu anlayacaktır." (V.İ. Lenin, Ne Yapmalı, S. 35)

Öyle ise özetle şunları diyebilirim: 80'ini yaşamış ve 2000'lerine doğru 89'larına ulaşmış Türkiye'deki yerli-finans kapital tahakkümüne karşı, sosyalist başkaldırının uyanışı ve dal budak sararak yaşamı sarıp sarmalayabilmesi, demokratik geçiş taleplerine denk

düşen, demokratik istenç ve huzursuzluğun artışıyla ve militan örgütlülük düzeyinin yükseltilmesiyle, ayrılmaz bir biçimde içiçe geçmiştir... Bu durumda ise, içinde debelenilen mahfiller aşamasında, tüm radikal mahfillere düşen;

i) Sınıfın organikliğine ve yığın kavgalarına malolarak, ideolojik politik bir hat oluşturmanın, birliği yadsımayan yönelimiyle kendini tanımlamış bir 'güç' olmak.

ii) Toplumşal mücadeleyi yoğunlaştırmak için, içinde bulunulan mevzilerde radikal sosyalist tanımlanmamızdan ve bu bağlamı içinde de, pratiğini asla ertelemeden, yaşama müdahaleden bir adım geri durmamak.

iii) Toplumsal ölçekteki yığınların örgütsüzlüğünün aşılabilmesi için, dönemin koşullarına uygun (makro perspektifli) politikalar üretmek amacıyla (Leninci zor esprisinin gerekliliğini asla atlamadan) mücadele içinde örgütlenmek. Sosyalist hareketin dağınıklığını, sınıfın ve yığınların örgütsüzlüğünden ayrı bir problem olarak ele almamak.

iv) Ne pahasına olursa olsun, sınıf mücadelesinin ve onu devindiren dinamiklerin içinde yer alarak ona sosyalist hedeflerimizle bağlanmak.

v) Sosyalist iktidar kavgasını, sosyalist hareketin üreteceği somut-sınıfsal politikaların girişimciliğiyle, "ulusal" çaptaki bir konsensusu sağlamak ve Eylül'ün ardından yitirilmiş meşruluğu tekrar ve de daha güçlü bazlarda yakalamak.

vi) 'Doğu' sorununun yılmaz savunucuları olmaktır.

Ve işte sosyalist hareket, tüm bunları ve de bunlara bağıntılı görevlerini layığınca yerine getirebildiği oranda, oligarşiyi ve 'dönek'lerinin oyunlarını, pratikte layık oldukları üzere yanıtlayarak, sosyalist gerçekliğin geleceğini ön Asya'nın Anadolu parçasında da yakalayabilecektir.

26.2.1989

İNANÇLI HANÇER

Biz ki medeniyetin beşiği Mezopotamya'da
uygarlığa harç taşıyandık
Biz ki, çağlar üzre işgal süngüsünde
varlık ve direnme aşkına dağlara çekilendik
Bizler ki berèketin ummanında
varlık cennetlerinde aç-susuz ve yalın ayak üryandık
Direndik!..
direndik!..
direndik te bu günlere geldik
ucu kırık, inançlı hançerimizle kavgaya bilendik
Bizler ki "Mayalanmış karanlık"ların tiranlığında
dört yanımız düşmanla donandık
Bizler ki güneşin oğulları
Zerdüşt'ün torunları
Dengè Avesta'nın çınlayan sesiydik...

Hasan Akbaba
Hücreden - Urfa- 7.9.1988

ANISI YAŞAYAN ANISI SAVAŞAN BİR HALK KAHRAMANI YILMAZ GÜNEY

Temel Demirer

"Ne zaman gelin Aliler boylanır, tepelerinde sarı bir çiçek patlar, ne zaman ak bulutlar yalnızca gökyüzünün süsü olur, yüreği toprağında bahardır. Baharına susamış dallarında, beyazın yanı sıra bir yeşil yürür. Kırmızının yanına bir mavi konar, dellenir. Yaşamın tüm özlemlerini kanatlarına doldurmuş bir kelebek gelir, mutluymuş sanısını veren bir çiçeğe konar. Çiçekler ondan sonra güzeldir. Böcekler kanatlarında iyi ve ılık günleri getirirler. Her benek bir isteği, her renk bir özlemi, bir yaşantıyı özetler. Her arı bir bahar türküsü, her türkü bir sevda belasıdır. *Çünkü umut, baharla birlikte gelir.*" (Y. Güney, Boynu Bükük Öldüler, S. 48) diyen onu; el kapılarındaki bir 'yaprak dökümü'nün karanlıklarında yitireli, tam beş yıl oluyor.

O, "umut baharla birlikte gelir" diyen, tüm ikircimsizliğiyle baharın isyancılığına inanan bir halk kahramanı ve halk düşmanlarının korkulu düşüydü.

Ve halâ da öyledir...

Şu an gibi anımsıyorum: Onu en son kez, 21 Nisan 1984'de 'cezaevlerindeki açlık grevleriyle dayanışma' için, Paris'ten Strasbourg'a düzenlenen uzun yürüyüşün ilk beş kilometrelik kısmına katıldığı gün görmüştüm.

Suratı sap-sarıydı. Korkunç zayıflamıştı. Ama dimdikti. Ve de baharın isyancılığından ikircimsiz olan, inançlarından sürgün edilememiş her direnç gibi inatla gülümseyebiliyordu.

*

O; 'dört yanın puşt zulası' olduğu, inançlarından ve davadan 'bir bardak su içmek rahatlığıyla vazgeçilen' ağır ve lanetli sürgün ortamında, bütün bir ömrünü adadığı inançlarından, tıpkı Ekim-1982'de ifade ettiği üzere vazgeçmemişti: "Benim için sürgün, ülkemin taşına, toprağına, havasına suyuna, ağacına kuşuna, insanına aşına özlem demektir...

Benim için sürgün, ülkeme yeniden dönebilmek için kararlı bir mücadele demektir...

Benim için sürgün, dünyanın çeşitli halklarıyla ilişki kurmak demektir...

Benim için sürgün, bir anlamda sansürsüz film yapabilmek ve özgürce düşünebilmek demektir...

BENİM İÇİN SÜRGÜN, SÜRGÜN DEMEK DEĞİLDİR..." (Y. Güney)

Evet, 'sürgün, onun için sürgün demek değildi.' O sürgündeki kısa, acılı ama onur ve direnç dolu seyrü seferinde, bunu sapına değin kanıtladı.

Cannes'de 'Altın Palmiye' ödülünü alırken, sıkılı yumruğuyla; 'Yol'u ile ve kurucusu olduğu 'Kürt Enstitüsü' ile 'Kürt Gerçeği'ni tüm dünyaya anlatışıyla: 'Duvar'ı ile tüm

dünyanın gözlerini Eylül zindanlarına çevirtebilmesiyle; askeri cuntaya karşı 'özgürlük ve sosyalizm yolunda' yürüttüğü bıkmaz usanmaz kavgasıyla Yılmaz Güney, dost'a da düşmana da SÜRGÜNÜN NASIL SÜRGÜN OLMAKTAN ÇIKARTILABİLECEĞİNİN EN MÜSTESNA ÖRNEĞİNİ VERDİ...

*

Adı ve yapıtları, kavgasıyla birlikte yüzyıllarca yaşayacak olan bu kavga adamı; kendi ülkesinde 'yasak'lanarak filmleri yakılsa da, elbette unutulmayacak ve unutturulamayacaktı. Çünkü o, egemenlerin tüm baskı ve engellemelerine karşı; vazgeçmeden, teslim olmadan direnmesini becerebilmiş ve bu yolda büyük bir örnek olabilerek şunları demişti: "*Asıl hapishane insanın kafasında yarattığı hapishanedir. Hayatı sınırlayan hapishane odur ki, ilk fırsatta yıkılmalıdır.* Ben bu barajı aştım, herşey önümde bütün açıklığıyla oynuyor. İçimdeki hırs ve inat, damgasını öyle silinmez, öylesine sağlam basacaktır ki hayatta, şu uzun hapishane yıllarının beni yeniden yarattığına sen de tanık olacaksın. Zorluklar, sıkıntılar, haksızlıklar, benim için, sanatım için öyle yararlı olmuştur ki, bütün dünyada sözü edilen filmler yapacağım. Bir gün Türkiye sinemasını dünyaya ben ve benim gibi düşünenler götüreceğiz. *Hapis olan benim fiziğimdir, kafam hapis değil ve onu kimse durduramaz.* (...) Halkımın içinde bulunduğu değişimin, toplumsal uyanışın bana yansıyan coşkusunu ve sevincini beynimin barajlarında biriktirmek, enerjiye dönüştürmek onların bilinçlerine katkıda bulunmak görevimdir. Bilincin önderliğinde değilse, coşkular, sevinçler fayda yerine zarar verir halkıma, düşman pusuda bekliyor çünkü..." (Y. Güney)

*

Evet egemenlerin bütün karşı-devrimci çabalarına rağmen, SÜRGÜNDE SÜRGÜN EDİLEMEYEN, KAFASI HAPSEDİLEMEYEN VE TESLİM ALINAMAYAN YILMAZ GÜNEY; bilge bir halk kahramanlığı yanında, kamerasını bir peşmergenin bazokasını kullanabildiği bir yaratıcılık ve ustalıkla kullanabilen, kavgacı bir sanat adamıydı da... Ve de ona göre: "Devrimci sanat devrimci süreci anlatan sanattır. Devrimci sanat, toplumsal, siyasal, kültürel değişimleri ve kavgayı hem tanık olarak anlatan, hem de onu etkileyen sanattır. Sadece tanık olmak, izlemek ve yansıtmak yeterli değildir, aynı zamanda bu süreci etkileyen bir yönü olmalıdır. (...) Edebiyat'ta devrim nasıl bir rol oynuyorsa, devrimci bir edebiyat da devrim için büyük bir rol oynayabilir. Oynamaktadır, oynamıştır da. Devrimci sanat ve edebiyat, devrimci mücadelenin hem etkileyen, hem de etkilenen ayrılmaz bir parçasıdır. (...) Halkımın savaşçısı olmaya kendini adamış bir sanatçı olarak önümüzde duran görevlerin bilincindeyim. Sanatçı olarak devrim kavgasının sıradan bir eriyim." (Y. Güney)

*

'Devrimin sanatçısı, devrimin savaşçısıdır' gerçeğinin kuşkusuz bir örneği olan Yılmaz Güney; (kendi deyişiyle) zor olan kölelik ve ihanet yerine, cesareti, "ben kolay olanı seçtim" diyerek yeğlemiş bir EZİLEN ULUS devrimcisiydi. Adı ve yaşamı mücadelesiyle

zulme karşı uzlaşmayan bir başkaldırıyı çağrıştıran bu insan, ölümsüz ölümü kucaklamasından bu yana tam beş yıl geçse de, bugün Botan'da savaşmaktadır. Cudi Dağının doruklarındadır. Eskişehir, Aydın, Diyarbekir gibi tüm zindandakiler gibi "direnmek yaşamaktır" gerçeğini kanıtlamaktadır. Türkiye işçi sınıfıyla grev ve direniş boylarındadır. Devrimci gençlik ile sokaklardadır...

*

O'nu en son kez 21 Nisan 1984'te görmüştüm...

Ardından 'hasta olduğu' haberi geldi...

Ve bir 9 Eylül günü, gözleri yumruk yumruk şişmiş bir sürgündaşım 'kara haberi' verdi...

"*Çok üşüyorum, beni Komünarların battaniyesine sarın*" (Y. Güney) demiş...

Elim ayağım buz kesmiş, 'anan öle ölüm' dediğimi anımsıyorum... Yıl 1984'dü.

*

Anımsıyorum, binlerce insan 'tek bir yürekte tek bir yumruk' gibi, sonsuz bir acıyla, ama o sonsuz acıdan da büyük bir öfke ve umutla, O'nu Komünarların battaniyesine sardı...

Ağlamak ayıp mıdır? Ya da bir zaaf olarak yorumlanabilir mi? Ben orasını bilemiyorum ama, binlerce kişi birbirinden farksız, kaçamak kaçamak gözlerini sildi, kimselere göstermemek kaygusuyla...

*

O demişti: "Acılı ve zor günler göreceğiz. Yaşanmış acılardan daha baskılı günler göreceğiz. Başarısızlıklara, geçici yenilgilere uğrayacağız. İhanetler, kahpelikler göreceğiz. Bütün bunlar ve benzeri olumsuzluklar faşizmi yerle bir etmemizi engelleyemeyecektir." "Onlar zulmün ve vahşetin, inancı ve insan onurunu yok edebileceğini sanan onlar, tarihin şaşmaz akışı önünde durabilecekler mi?.. Duramayacaklar... Bu kan ve zulüm yenilecek bir gün..." "Önümüzdeki günler, ezilenlerin saltanatlarının yıkıldığı, emekçilerin kendi iktidarlarını kurduğu bir dünyaya hazırlık yapmaya sıvanacakların zaferlerine tanık olacaktır. Ezilenlerin boyunlarındaki esaret zincirlerini parçalayarak kuracakları dünya; tüm insanlığa mutluluk getirecektir." (Y. Güney)

*

Diyeceklerimizi 'son'larsak: Devrim mücadelesi tarihimizin bilge halk kahramanlarından birisi olarak; ölümsüz ölümü el kapılarında kucaklayıp, komünarların battaniyesine Pere-Laichesse'de sarınınan O; ÖLMEDİ, YAŞIYOR, SAVAŞIYOR...

Hem de aynı umut ve inançla, direngen devrimciliğinden bir milim bile gerilemeden ve

de "ileridedir yaşanacak günlerin en güzelleri" bilinciyle, O; ÖLMEDİ, YAŞIYOR, SAVAŞIYOR...

'Hayır' bu bir hamasi ajitasyonu değil!.. Botan'ından İstanbul'un işçi varoşlarına kadar uğruna savaşılan, direnilen ve düşülen halâ ayakta. Ve de dört bir yandan yükselen uğultular arasında tarihin merdivenlerinden yükselmekte olan işçi botlarının ayak sesleri duyuluyor. Yüzü tıpkı Yılmaz Güney gibi geleceğe yönelik bir umut, 'asla' boşuna değildi' diyerek, kendini bir kez daha kanıtlıyor üretken topraklarımızda...

O, bu kavgada yaşıyor, yaşayacak da...

Tekrar ediyorum: O, ÖLMEDİ, YAŞIYOR, SAVAŞIYOR... Hem de, bir devrimci sanat ustası, dehası, bir eylem adamı, bir halk kahramanı, Türkiye ve Kürdistan halklarının yiğit bir evladı, militan bir ulusal ve toplumsal kurtuluş savaşçısı, örnek bir enternasyonalist olarak; YAŞIYOR, SAVAŞIYOR...

Ve de kuşku yoktur ki, kendisine 'kültür bakanı' denilen 'eski' MHP artığı biri, "Yılmaz Güney sorunu beni aşar" diyerek, o'na ilişkin ki bir 'körler ve sağırlar' komedisini oynamakta 'yarar' umsa da; Yılmaz Güney dağlarımızda, varoşlarımızdaki kavgayla alabildiğine özgürdür. VE DE O'NUN ÖZGÜRLÜĞÜ, EYLÜL ARTIĞI BURJUVA YASALLIKLARINA MÜNDEMİÇ DEĞİLDİR...

Çünkü o'nun kavgasıyla söke söke elde ettiği bu özgürlük, halklarımızın özgürlük kavgasıyla yaşamakta ve yaşatılmaktadır...

Ve de o her zaman, dünyanın dört bir bucağındaki dört bir iklimde, zulme ve sömürüye karşı verilen kavgalarda yaşayacak ve savaşacaktır. Çünkü o bir halk kahramanıdır. O bir mitosdur. O halkların yüreğinde sönmeyen sevgi dolu bir isyan ateşidir.

Ve de kuşku yoktur ki, o ateş Anadolu'da da yakacaktır ortalığı bir gün...

11.8.1989

KÖŞESİZ AYRAÇTA ÖBÜRÜ

bir gece amerikalı çavuşların kızlarla oynaştığı
bizans harabesi günahkâr avluyu ateşe verdik
ve beş kurşun sıktı arkamızdan gece bekçisi

ikinci eyleme onunla okulumuzda çıktık
süttozlarını gizlice okulun kenefine döken
ve üzerlerine işeyen de biz ikimizdik

'amerika sizin aptal olmanızı istiyor'
böyle demişti çünkü öğretmenimiz
gülünce yüzünde gülücükler güle dönüşen
ikinci annemiz o kutsal kadın böyle demişti

sonra ağaçlar büyüyor büyüyor çocuklar
büyüyorlar hep gereği varken doğanın

keşfedildik birer altın kalp taşıyorduk aslında
rüzgârda apoletli sivrisinekler vızıldadı duyduk
kulağını gümbürtülü göğüslerimize dayadı rüzgâr
çıktığımız son eylem makamsız bir şarkıydı
biz kötü çocuklardık gene büyüklüğümüzde
ki kötülüğümüzdü bizi kendimiz kılan cevher
aslında altın kalpli oluşumuz falan hepsi yalan

'yaşamak için öldür'
'öldürmek için yaşa'
hangisindedir yeni dengeler getirecek kıyâmet
talan ömürler ortasında tamamlanmamış ünlem
saklanan yanın ruhu tutsak alması mı yoksa
yapamaması en güzel eylemlerinden birini insanın
örneğin bir işkenceciyi cezalandıramaması

sonra çocukluğuna yıldırım düşmesi bir yoldaşın
bakışlarına atmaca gözlü korkuların üşüşmesi
hiç de doğanın gereği yokken

Ahmet Kerem Çebi

EĞER BİR İNSAN OLMAK İSTERSEN

Eğer, hayatının eserinin tahribini görürsen
Ve bir tek kelime söylemeksizin yeniden başlıyabilirsen
Veya, bir iç çekmeksizin ve bir jest yapmaksızın,
  Yüz partinin kazancını bir kere de kaybedersen;
Eğer, aşkın çılgını olmadan seven olabilirsen,
Eğer, sevecen olmayı elden bırakmadan güçlü olabilirsen
Ve kendini kinli hissederken, sıra sana geldiğinde kin gütmezsen,
  Ama yine de kavga edebilir ve kendini savunabilirsen;

Eğer, budalaların hoşuna gitsin diye,
Alçaklarca çarpıtılmış sözlerini dinlemeye dayanabilirsen,
Ve kendin bir kelime yalan söylemeksizin,
Onların mantıksız ağızlarından senin hakkında çıkan yalanları dinleyebilirsen;
Eğer, şöhretli olmakla beraber onurlu kalabilirsen,
Eğer, krallara danışmanlık ederken halktan biri olarak kalabilirsen
Ve eğer, aralarından biri senin için herşey olmaksızın,
  Bütün dostlarını kardeşin olarak sevebilirsen;

Eğer, asla kuşkucu ve yıkıcı olmaksızın,
Tasarlamayı, gözlemeyi ve tanımayı bilebilirsen;
Hayâl kurar, fakat hayâllerini sana efendi olmaya bırakmazsan,
  Düşünür, sadece bir düşünür olarak kalmazsan;
Eğer, aşırı öfkeye kapılmadan sert olabilirsen,
Eğer, asla ihtiyatsız olmaksızın, cesur olabilirsen,
Eğer, iyi olmayı bilebilirsen, eğer, ukala ahlâklı olmaksızın,
  Bilgili olmayı bilebilirsen;

Eğer, bozgundan sonra zaferle karşılaşırsan
Ve bu iki yalancıyı aynı kefeye koyabilirsen,
Eğer, herkes onları kaybettiği zaman,
  Sen cesaretini ve kontrolunu koruyabilirsen,
O halde, Kırallar, Tanrılar, şans ve zafer
Senin sonsuza kadar uysal kölelerin olacak
Ve Kırallardan ve Şöhretten daha değerli olan,
Sen bir insan olacaksın, oğlum.

R. Kipling
Türkçeye Çeviren: **Oğuz Öder**

BİBLİOTEK YAYINLARI

- ❑ **KAMO / LENİN'İN FEDAİSİ** / Jacques Baynac (Tükendi)
- ❑ **NİKARAGUA: DEVRİMİN STRATEJİSİ** / Derleme
- ❑ **SESİNİ SESİMİN YANINA KOY** / Mecit Ünal (Tükendi)
- ❑ **KÜBALI KADINLAR** / Margaret Randall
- ❑ **OKULCUK** / Alicia Partnoy
- ❑ **ATEŞTEN KÖPRÜ** / Kerim Korcan (Beraat etti)
- ❑ **GENERALLER KIŞINDA YAŞAM KAYNAKÇALARI** / Orhan İyiler

ARAŞTIRMA DİZİSİ

- ❑ **TARİH DEVRİM SOSYALİZM** / Dr. Hikmet Kıvılcımlı (Tükendi)
- ❑ **TOPLUM BİÇİMLERİNİN GELİŞİMİ** / Dr. Hikmet Kıvılcımlı
- ❑ **OSMANLI TARİHİNİN MADDESİ - I** / Dr. Hikmet Kıvılcımlı
- ❑ **OSMANLI TARİHİNİN MADDESİ - II** / Dr. Hikmet Kıvılcımlı
- ❑ **METAFİZİK SOSYOLOJİLER** / Dr. Hikmet Kıvılcımlı
- ❑ **BİLİMSEL SOSYALİZMİN DOĞUŞU** / Dr. Hikmet Kıvılcımlı
- ❑ **KARL MARX'IN ÖZEL DÜNYASI** / Dr. Hikmet Kıvılcımlı

Çıkacak Olanlar

- ❑ **Türkiye'de Kapitalizmin Gelişimi** / Dr. Hikmet Kıvılcımlı
- ❑ **Emperyalizm: Geberen Kapitalizm** / Dr. Hikmet Kıvılcımlı
- ❑ **27 Mayıs ve Yön Hareketinin Sınıfsal Eleştirisi** / Dr. Hikmet Kıvılcımlı
- ❑ **Osmanlı Tarihinin Maddesi III** / Dr. Hikmet Kıvılcımlı
- ❑ **Geçişler: İlkel Komünadan Kapitalizme İlk Geçiş: İngiltere, Son Geçiş: Japonya** / Dr. Hikmet Kıvılcımlı

Babıali Caddesi 14/3, Cağaloğlu, İstanbul
Tel: 513 43 60

Sorun Yayınları

❑ V.İ. Dobrenkov :	ERICH FROMM'UN VE YENİ FREUDCULUĞUN ELEŞTİRİSİ	3400
❑ Sırrı Öztürk :	İLERİCİ YAYINCILIĞIMIZIN SORUMLULUĞU	3600
❑ Tuncer Tuğcu :	FELSEFE TARİHİ İlk Çağ. I. Cilt	3800
❑ Sırrı Öztürk :	PARTİLEŞME SORUNU I -Demokrasi Mücadelesi, Sendikal Siyasal Birlik	4400
❑ V. Suhomlinski :	EĞİTİM ÜZERİNE	5800
❑ Harry K. Wells :	EMPERYALİZMİN FELSEFESİ PRAGMATİZM	6400
❑ Sırrı Öztürk :	PARTİLEŞME SORUNU II İSP'nin Oluşturulması, M.A. Aybar ve U. Mumcu'nun Sosyalizm Anlayışlarının Eleştirisi, Okur Eleştirileri, Sorular ve Cevaplar	5400
❑ Vadim Zagladin :	ULUSLARARASI GENEL GÜVENLİK	2000
❑ Anton Makarenko :	ÇOCUK EĞİTİMİ	4200
❑ Mihail Gorbaçov :	SBKP MK 27. KONGRE SİYASAL RAPORU	4000
❑ Boris Krasulin :	SİLAHSIZLANMA VE SOSYALİZM	3200
❑ SORUN BİRLİKTE	SOSYALİST DERGİ ESKİ SAYILARI	2500
❑ Temel Demirer :	TB'K'P PROGRAM TASLAĞININ ELEŞTİREL ANALİZİ YA DA LİBERAL TÖVBEKARLIĞIN OTOPSİSİ	2000
❑ Sırrı Öztürk :	PARTİLEŞME SORUNU III 15-16 Haziran'dan 12 Mart'a Parti Arayışı, Proleter-Devrimci Kurultay Yönelişi, Günümüzdeki Durum, İSP'nin Oluşturulması: Pratik Bir Öneri	3600
❑ Fyodor Korolyov :	LENİN VE EĞİTİM	10500
❑ Talat Turhan :	DORUK OPERASYONU	4500
❑ Henri Krasucki :	SENDİKALAR VE SOSYALİZM	2000
❑ Henri Krasucki :	SENDİKALAR VE SINIF SAVAŞIMI	2000
❑ Sırrı Öztürk :	İŞÇİ SINIFI SENDİKALAR VE 15-16 HAZİRAN Olaylar-Nedenleri-Davalar-Belgeler-Anılar-Yorumlar	20000
❑ Sırrı Öztürk :	OPORTÜNİZM YARGILANIYOR	4400
❑ Georgi Dimitrov :	İŞÇİ SINIFI HAREKETİ ÜZERİNE	4200
❑ S.S. Lototski Başkanlığında Bilim Kurulu :	SOVYET ORDUSU Sovyet Savaş Tarihi-Askerlik Bilimi- Doktrini-Sanatı-Stratejisi	9000
❑ Granma Dergisi Yazı Kurulu :	KÜBA KOMÜNİST PARTİSİ 1. KONGRESİ ANA RAPOR VE KÜBA CUMHURİYET ANAYASASI	7000
❑ Viktor Neznanov :	TARİHİN MANTIĞI (Beraat etti) Sosyalizme Geçişin Kaçınılmazlığı ve Geçiş Döneminin Temel Özellikleri Üzerine	2000
❑ Oleg İvanov :	SOVYET-ÇİN İLİŞKİLERİ Altmışlarda Neler Oldu?	1500
❑ Clara Zetkin :	LENİN'İN BÜTÜN DÜNYA KADINLARINA VASİYETLERİ (Beraat etti)	2000
❑ S.İ. Popov :	SOSYALİZM VE HÜMANİZM	5200
❑ Nina Andonova :	YEDİ KURŞUNUN ÖLDÜREMEDİĞİ DEV	3800

Sorun Yayınları Babıali Cad. No: 6/2 K:1 Cağaloğlu-İST
Tl: 527 45 38